

1977
BALANDIS
Nr. 4

KARYS

KARYS

1977

Nr. 4 (1531)

Redaktorius
ZIGMAS RAULINAITIS

Administratorius
LEONAS BILERIS

Redaktoriaus pavaduotojas
JONAS RŪTENIS

Atskirus skyrius redaguoja:

S. KAUNELIENĖ
"TREMTIES TRIMITAS"

BALYS BRAZDŽIONIS
"Lietuviai Kariai Laisvajam
Pasaulyje"
BRONIUS BALČIŪNAS
"Karinės žinios"

Leidžia:
L. V. S. RAMOVĖ N. Y. SKYRIUS

TURINYS

J. Rūtenis — Pavasarėjant	viršelis
A. Tyruolis — Peter Suchenwirt, Žygis į Lietuvą	121
Petras Būtėnas — Vilnius mūsų net ir etninis centras	125
Antanas Bernotas — Kaip aš pasidariau "Karinio poeto" (pabaiga)	130
O. Urbonas — Latviai ir bolševizmas	135
TREMTIES TRIMITAS	
V. Tamošiūnas — Dėl Lietuvos Šaulių S-gos Tremtyje Archyvo	139
Pr. Polgrimas — Prisiminkime šaulį Justiną Vareikį	140
Šauliškoj Pastogėj	141
KARINĖS ŽINIOS	149
MŪSŲ SPAUDOJ PASIŽVALGIUS	151
KRONIKA	152

ATSTOVAI:

Baltimore — M. ŠIMKUS, Chicago — J. STANKŪNAS, Cleveland — F. EIDIMTAS, Los Angeles — O. ZADVYDAS,
Australia — V. ŠALKŪNAS

JUNGTINĖSE AMERIKOS VALSTYBĖSE

BOSTON, MA — S.J. Minkus
CHICAGO, IL — "Gifts International",
"Parama", Cicero Delicatessen, Baly's
Radio & Television
DETROIT, MI — V. Čižauskas (Šv. Antano Parapijos Spaudos Kioskas),
V. Perminas
LAKELAND, FL — J. Kantanavičius
OMAHA, NB — J. Naikelis
WATERBURY, CT — "Spauda"
WOODHAVEN, NY — "Romuva"

PLATINTOJAI

KANADOJE

TORONTO, ONT. — V.A. Aušrotas, P.
Misevičius, Aug. Kuolas
MONTREAL, QUE. — Parish Library

ANGLIJOJE

"Dainora — 14 Priory Road; Kew, Surrey; TW9 3DF. Tel. 01-940 6377

V. VOKIETIJOJE

Juozas Nevulis, 6793 Bruchmuehlbach-
Miesau 2 Bahnhofstr. 11

AUSTRALIJOJE

S. Slavickas, 22 Slevin St., No. Geelong,
3215, Vic.
W. Paluk, 1 Brentnall Ave., Blair
Athol, 5084, SA.
S. Pačėsa, 82 John St., Lidcombe, 2141,
NSW.

Prenumerata JAV-bėse ir užsienyje: metams — \$10.00, pusmečiui — \$5.00, atskiro nr. — \$1.00

Pinigus siųsti šiuo adresu: KARYS 341 Highland Blvd., Brooklyn, N.Y. 11207, USA

KARYS, magazine for the veterans of Lithuanian descent and for Lithuanians in the wide world

Published monthly except July and August by "KARYS" — 341 Highland Blvd., Brooklyn, N. Y. 11207, USA

Subscription \$10.00 per year. Single copy \$1.00 — SECOND CLASS POSTAGE PAID AT BROOKLYN, N.Y.

Isteigtas Lietuvoje 1919—
Nepriklausomybės kovų—
metais

KARYS

Atgaivintas Jungtinėse
Amerikos Valstybėse 1950
metais

PASALIO LIETUVIŲ KARIŲ - VETERANŲ MĖNESINIS ŽURNALAS

Nr. 4 (1531)

BALANDIS — APRIL

1977

PETER SUCHENWIRT

ŽYGIS Į LIETUVĄ

ISTORINĖ POEMA IŠ 1377 METŲ

Vertė A. TYRUOLIS

APIE AUTORIŲ IR JO KŪRINĮ

Lygiai prieš 600 metų, 1377 m. vasarą, mirė Didysis Lietuvos kunigaikštis Algirdas, kurs buvo pasibeldęs į Maskvos vartus ir pareiškęs, kad visa Rusija turi priklausyti Lietuvai, jei nori išsivaduoti iš totorių jungo. Bet Algirdui taip pat rūpėjo sulaikyti kryžiuočių ordino puldinėjimus, ir viena iš sąlygų Lietuvai apkrikštyti buvo jo reikalavimas imperatoriui Karoliui IV iškelti kryžiuočius į stepes kovai su totoriais. Nors šis reikalavimas ir kryžiuočių sulaikymas nebuvo įvykdyti, Europa turi būti Algirdui dėkinga už totorių pavojaus pašalinimą.

Po 1343 m. kryžiuočių ordinas bandė suduoti Lietuvai lemiamą smūgį. Tam nepavykus, magistras Dusemeris apsisprendė Lietuvą varginti nedideliais ir dažnais puldinėjimais. Vienas iš tokių užpuolimų įvyko 1377 m. rugsėjo mėn., vos tik neseniai Algirdui mirus ir Didžiuoju Lietuvos kunigaikščiu esant Kęstučiui, kurio sūnus Vytautas Didysis kryžiuočių ordinui sudavė lemiamą smūgį prie Žalgirio 1410 m.

Faktiškai žygio į Lietuvą 1377 m. tikslas buvo Austrijos kunigaikščio Albrechto III noras įsigyti riterio titulą tokio žygio metu. Tas žygis buvo jungtinis, dalyvaujant ir ordino magistrui Vinrichui iš Kniprodės, truko 8 dienas, ir jo planas buvo išdirbtas pagal ordino programą.

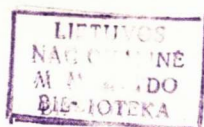
Šį žygį į Lietuvą vaizdžiai aprašė keliaujantis austrų poetas, didikų herbų dainius Petras Suchenwirts, pats tame žygyje dalyvavęs kaip savo mecenato kunigaikščio Albrechto III globotinis. Suchenwirts iš tikrųjų yra pravardė ir reiškia ponų arba valdovų lankytoją. Apie jo gyvenimą nedaug kas tėra žinoma. Gyvenęs 1320-1395 m. Iš jo kūrinių atsekama, kad jie parašyti 1356-1395 m. laikotarpy. Dar jaunas būdamas turėjęs ryšių su vengrų karaliaus Liud-

viko dvaru, ir šiam valdovui paskyrė vieną iš savo "garbės kalbų" (nekrologų). Vėliau daugiausia laiko praleido Vienos dvare. Ten jis jau buvo Albrechto II (mir. 1358 m.) valdymo metu. Žygis į Lietuvą Suchenwirtui, atrodo, bus buvęs lemiamas, jis iš to gerai pralobęs, įsigijęs namus ir pasidaręs sėslus.

Iš Suchenwirtho raštų matyti, kad jis rūpinosi savo meto gerų papročių išlaikymu, nepabijojęs ir šios žemės galingiesiems pasakyti, kai reikėjo, aštresnį žodį. Jo raštai yra ketveriopo pobūdžio: "garbės kalbos" (nekrologai), politinės proginės eilės, moralinės alegorijos ir humoristinės eilės. "Garbės kalbų" veikėjai yra kone iš viso tada žinomo pasaulio — nuo Granados iki Nemuno, nuo Stokholmo iki Romos, nuo Calais iki Krokuvos. Politinės proginės eilės turi ryšio su kuriuo nors istoriniu įvykiu. Svarbiausias šios rūšies kūrinys yra "Žygis į Lietuvą" (originale — "Apie kunigaikščio Albrechto riterius").

Šis kūrinys yra vienintelis istorinis šaltinis apie tą 1377 m. žygį į Prūsus ir Lietuvą (Prūsuoje buvo vaišintasi, o Lietuvoj kovota). Jis vaizdžiai parodo kai kurias Žemaičių krašto geografines savybes, pav. dykrą arba neįžengiamą girią, jų gynimosi būdą, kryžiuočių siautėjimą krašte.

Nors autorius, pagėrbdamas savo mecenatą, nemaža vietos skiria pavaizduoti žygio veiksmams, kurie yra daugiau negu abejotinos vertės, bet ne mažiau jam rūpi ir "gerų papročių" (puotų bei vaišių) aprašymas. Kad tas žygis nebuvo per daug garbingas paties Suchenwirtho požiūriu, matyti iš jo patarimų riteriams kūrinio gale, kur jie įspėjami laikytis drausmės ir garbės. Literatūros istorikas W. Uhl, vertindamas šį kūrinį, sako: "Nors abejotini laukinių ordino riterių žygiai čia ir keliami, bet daugiausia vietos skiriama aprašymui, kaip "siektą gėrio ir šaunumo kilniaisiais papročiais". Ypač Suchenwirts pabrėžia

savo mecenato ir kitų didžiūnų "malonę", t. y. dosnumą. Kitas literatūros istorikas, Gervinus, pažymi, kad šis panegirinis kūrinys vaišių ir žygio aprašymais primena viduramžių dvaro romano toną, bet su kryžiaus karų žygiais kaip ir nieko bendra nebeturi.

Suchenwirtho kūrinys susideda iš 3 dalių. Pirmojoje aprašytas žygis iš Vienos per Breslavą Prūsų link — į Torunę, po to į Marienburgą ir pagaliau į Karaliaučių. Kiekvienoje iš tų vietų keliamos šaunios vaišės ir puotos. Kunigaikštis Albrechtas Karaliaučiuje su ruošia nepaprastai šaunią puotą, kur už garbės stalo sėdi vyriausias austrų kariuomenės vadas riteris Konradas iš Krejo. Po dešimties dienų, prieš pat žygį į Lietuvą, kryžiuočių ordino magistras kelia vieną iš šauniasių ir prabangiasių puotų, vad. "Hochmal". Tos puotos metu patiekiami brangiausi valgiai ir gėrimai, kuriais aukso ir sidabro induose vaišinami patys žymiausi riteriai, kurie dar apdovanojami auksu ir sidabru.

Antrąjį dalyje pavaizduota, kaip didelė žygininkų kariuomenė nuo Įsrutės tiesiai patraukė Šešupės link, kaip laivais persikėlė per Nemuną ir pasuko į Žemaičius. Čia užtikę vestuves išžudė ligi 60 vestuvininkų, po to kunigaikštis Albrechtas buvo pakeltas į riterius. Taip "išsišventęs" į riterius, pats tuoj pakėlė į tą rangą 74 karius. Po to buvo nuteriotos Raseinių, Ariogalos ir kitos sritys ir vėl pakelta į riterius 82 kariai. Kraštas buvo deginamas ir niokojamas.

Trečiojoje dalyje parodytas žygininkų grįžimas atgal, labai pablogėjus orui ir lyg pačiai gamtai baudžiant už Lietuvos padarytus nelabumus. Karaliaučiuje kunigaikštis Albrechtas atlygina šio žygio dalyviams, magistras jam dėkoja už pagalbą. Pakeliui ateina žinia, kad kunigaikštienė pagimdžiusi sūnų, kuris irgi pakrikštytas Albrechto vardu. Šveidnice aplankoma kunigaikščio pusseserė kunigaikštienė Agnietė. Po to per Lenkiją (iš tikrųjų Sileziją) ir Moraviją grįžtama į Vieną.

Kiek tame žygyje karių dalyvavo, tikslų žinių nėra. Kai kurie Suchenwirtho skaičiai aiškiai bus perdėti. Livonijos ir Prūsų šaltiniai mini, kad kunigaikščio Albrechto žygyje buvę 62 riteriai ir 2000 karių ir kad kartu su didžiuoju magistru, nesant jokio pasipriešinimo, buvę nuteriotos Paštuvos, Kaltinėnų ir Viduklės apylinkės. Kitame savo kūrinyje Suchenwirthas kalba apie moterų ir vaikų paėmimą į nelaisvę, nes lietuviai tada neturėję kariuomenės. Iš tikrųjų tai reikia suprasti, kad reguliarioji Kęstučio kariuomenė to žygio pasipriešinime nedalyvavo ir vietos gyventojams teko patiemis gintis, mobilizavus vietines gynimosi pajėgas, kaip matyti iš žemaičių karių vado žuvimo aprašymo.

Kaip minėta, žygio į Lietuvą 1377 m. tikslas buvo austrų kunigaikščio Albrechto III noras tapti riteriu kovoj su lietuviais, kurie tebebuvo pagony, bet jau 1387 m. krikšto išvakarėse. Gimęs jis buvo 1347 m., tad žygio metu turėjo 30 metų. Kaip vyriausias sūnus dalijosi valdžią su broliu Rudolfu IV

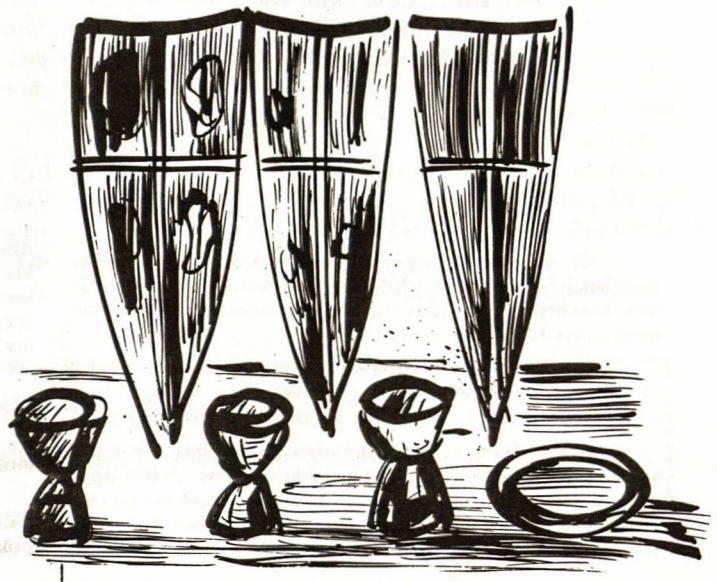
(mir. 1365 m.). Įtempti santykiai buvo su jaunesniuoju broliu Leopoldu III. Ši įtampa buvo baigta 1386 m., kai Leopoldas krito ties Sempachu ir Šveicarija išsivadavo iš austrų jungo. Be žygio į Prūsus ir Lietuvą, Albrechtas III dar gelbėjo Triestui prieš Veneciją ir kariavo su Bohemijos kunigaikščiu Vaclovu, tame žygyje susirgęs ir mirė 1395 m. Laikomas menininkų ir mokslininkų globėju, pats domėjęsis astronomija ir teologija, o Vienos universitetas jį laiko savo antruoju įkūrėju po Rudolfo IV. Tęsė ir šv. Stepono katedros statybą Vienoje, Rudolfui jos nebaisugus statyti. Nors buvo religingas, bet neišvengė ekskomunikos, uždėjęs mokesčius dvasininkų turtams.

Stebimės, kad toks humaniškas kunigaikštis leido savo kariams daryti tokius neriteriškus veiksmus, kaip vestuvininkų žudymą, bet reikia atminti, kad jis buvo ir gudriųjų ordino riterių auka, turėdamas vykdyti jų jau seniai išdirbtus planus. Iš Suchenwirtho kūrinio matyti, kad tas žygis nieko bendro nebeturėjo su pagonių krikštijimu ir buvo veikiau panašus į bepradedančios išsigimti riterijos avantiūrą. Kūrinys, kad ir netiesiogiai, pabrėžtas žemaičių atsparumas kovoj su didžiai organizuota invazija. Taip tad atkakliai ir ryžtingai turėjo kovoti ir gintis Algirdo ir Kęstučio laikų Lietuva, kurios krikštą ilgam laikui sutrukė ir suvėlino panašūs žygiai. Apie šį kūrinį sako prof. Z. Ivinskis: "Nė vienas kitas XIV a. šaltinis nėra pateikęs tokių konkrečių vaizdų iš "Litauerreisen" (žygių į Lietuvą) žiaurumų. Suchenwirthas parodė visą Kęstučio-Algirdo laikų kryžiaus karų Lietuvon tragiką, kai "krikštijimo" vardu buvo išžudomi gyventojai ir sunaikinamos ištisos sritys" (Lietuvių Enciklopedija, t. 29). Beje, anų laikų žiaurumai tėra tik šešėlis, palyginus su "kultūringojo" XX amžiaus žiaurumais, kai rasinio ir politinio bei ideologinio "krikšto" tikslais buvo išžudyti milijonų milijonai.

Šis Suchenwirtho kūrinys, kaip ir religinio pobūdžio Schondocho "Lietuvos karaliaus krikštas", buvo parašytas tada įprasta Vienos dvaro eilaviavimo forma — paprastais dveiliais. Kai kuriais poetiniais vaizdais ir išsireikškimais šis Suchenwirtho kūrinys pralenkia aną jo tautiečio ir bendraamžio kūrinių. Tačiau jame esama ir kai kurių tamsių vietų, kurios žymiai apsunkina išvertimą, net nepaisant gausių, bet ir vietom prieštarų, komentarų. Parašytas jis XIV amžiaus vokiečių kalba, žymiai besiskiriančia nuo šių dienų vokiečių kalbos. Verčiant teko vaduotis filologų ir istorikų aiškinimais, ypač kritiškuoju A. Primisserio Suchenwirtho raštų leidimu ir jo komentarais, kuriais naudojosi ir vėlesnieji Suchenwirtho raštų leidėjai. Istorikai gerai aiškina "Scriptores rerum prussicarum" (1863), nors ir ten pasitaiko viena kita "tamsi" vieta. Į lietuvių kalbą šį Suchenwirtho kūrinių buvo išvertęs kun. P. Veblaitis 1939 m. (atspausta "Karo archyvo" XI t.). Tai bemaž pažodinis vertimas, vertingas savo paaiškinimais ne tiek filologiniu, kiek istoriniu požiūriu, geriausia prof. Z. Ivinskiui komentuoti.

Kai buvo metų užbaigtų
 Skaityta trylika šimtų
 Ir ėjo dar neužbaigti
 Septyniadešimt septinti,
 Išvyko Albrechtas šaunus
 Iš Austrijos, teisus, romus
 Jos kunigaikštis, pavyzdys
 Drausmės, nes traukė jį širdis
 Tapt žygy riteriu tauriu;
 Kam tenkintis jam sidabru,
 Jei tiktų auksas, jis galvojo.¹
 Su edelknechtais draug išjojo
 Būrys ir riterių aukštų,
 Tarnų vertingų, parinktų
 Lig penkiasdešimt, su kitais,
 Didžiajam žygiui parinktais,
 Link Prūsų leidos jie visi.²
 Šauniai, didingai tam būry
 Penki ir grafai jojo draug,
 Sveikatos, turto skyrę daug
 Dėl Dievo, riterių, garbės,
 Ir buvo jie taurios širdies.
 Iš Magdeburgo vienas jų,
 Tai grafą Hansą čia miniu,
 Senyvas jis, kilmė aukšta;
 Hugo iš Montforto greta,
 Garbingas ir teisingas jis.³
 Ten buvo Cilio grafai trys,
 Nuveikę daug garbės darbų:
 Su tėvu Hermanu grafu
 Sūnus ir pusbrolis draug jojo;
 Kas negarbė, jie nežinojo,
 Ir nežinos to niekada
 Širdis, dorybėm papuošta.⁴
 Iš Vienos traukdami pirmyn,
 Jie rinkos ties Lanu būrin,
 Šis miestas guli palei Tają.⁵
 Iš ten tai su garbe šauniaja
 Į žygį leidos karžygiai,
 Vaišinę viens kitą smagiai.
 Kiekvienas žygio to lauke
 Švytėjo išore puikia,
 Kad riteriai ir ponios juos
 Girtų dėl išvaizdos šaunios.
 Girdėjau iš pačių žmonių:
 Nematė nieks tiek karžygių,
 Raitų ir taip gerai ginkluotų;
 Nebuvo išteklių tausota
 Dėl aprangos nei dėl žirgų.
 Patraukė miestais ar lauku
 Kariuomenė į žygį šį
 Didžiai drausminga ir narsi,

Pasiekus Breslavą garbingai.⁶
 Ten kunigaikštis maloningai
 Į pilį pakvietė ponių,
 Kilnių, žavingų, malonių:
 Jos širdį džiugint pasiruošę,
 Kaip malonus gegužis puošia
 Gėlėm ir pievas ir laukus.
 Ten reiškęs per šokius, juokus
 Tiek džiaugsmo įvairaus, kurs gali
 Pastoti nuliūdimui kelią.
 Žavingos ponios teikė tai
 Garbingai, meiliai ir vertai
 Svečiams, valdovams iškiliems.
 Po to keliauti teko jiems
 Torunės miestan juo šauniau,
 Jis Prūsų žemėn veda jau.⁷
 Ten kunigaikštį mūs turtingą
 Pradžiugino tikrai garbingai,
 Kilnių, šaunių viešnių pakvietę;
 Žavus šypsnyš veiduos jų švietė,
 O perlai, juostos, sagės žibios,
 Lyg atspindys šaunios grožybės,
 Puošte ponias tas puošė dailiai,
 Ir jos visus žavėjo meiliai.
 Karūnos ir galvos vainikai
 Ten švietė, šaunūs šokiai vyko
 Tikrai garbingai, kaip derėjo.
 Iš ten išvykti jie turėjo
 Marienburgo link toliau.⁸
 Magistras buvo nuo seniau
 Tenai Vinrichas iš Kniprodės,
 Šaunaus kilnumo daug parodęs:
 Jis kunigaikštį ir jo žmones
 Sutiko kupinas malonės
 Ir rodė pagarbą mielai.⁹

Ten buvo nukrauti stalai
 Gausingais valgiais ir vynu;
 Kaip garbę gint nuo rudmenų,
 Ten saikas buvo praktikuota,
 Kai visko dvigubai net duota.
 Ir kai prijėjo pagaliau
 Jie Karaliaučių, juo mieliau
 Kilnieji ponai rodė ten
 Malonę didelę tądien:
 Skubėjo vienas jie prie kito,
 Kad dovanas jų pamatyti,
 Atrišt primurdytus maišus.¹⁰
 Ir vaišėm kvietė ten svečius
 Nuo ryto ligi pat vėlumo.
 Ten siekta gėrio ir šaunumo
 Pačiais kilniaisiais papročiais,
 Dosnybe taupą keičiančiais.
 Tad kunigaikščio jau eilė
 Svečius atėjo pamylėt.
 Na, tai ir buvo bent puota!
 Trimitas šaukė su fleita
 Kiekvieną kartą į tą puotą,
 O valgių — ko tenai neduota!
 Ne vienas nešta, — keturi,
 Skoningai, puošniai paruošti,
 Kepsniai, pyragai kuo skaniausi,
 Stalai gi nustatyti gausiai
 Valakų, vengrišku vynu
 Ir kurs iš Istrijos kalnų,
 Kurs piltas į gerus indus,
 Rūdžių, pelėsių ten nebus.¹¹
 Sidabro, aukso, brangenybių
 Gan gausiai buvo ten sužibę.
 Ir kai jau baigėsi puota,
 Kilniam valdovui atnešta
 Auka brangiųjų dovanų,
 Garbės ženklan įteiktinų.

Du riteriai patys kilnieji
 Ir edelknechtas, pagarsėję
 Visam krašte nepaprastai,
 Kaip jų ir herbai rodė tai,
 Brangiąsias dovanas tas gavo
 Ir niekad ydai nevergavo.
 Vieną iš Holšteino iš jų,
 Bruchdoro Henriką, menu,
 Ir Berchtoldas Buchenavietis
 Iš Buocheno vertai gėrėtis
 Galėjo aukso laimikiu.¹²
 O edelknechtas, trečias jų,
 Zigfrido Forsterio vardu,
 Iš lenkų buvo jis valdų.
 Heroldus, pramogų tarnus
 Žavėjo gestas malonus.¹³
 Išgerkim! — šaukė ten linksmai.
 Atlygink, Dieve, tinkamai
 Už garbę, kur čionai mačiau,
 Kaip iš širdies dabar sakau! —
 Tada dešimtdienį malonų
 Tarp knechtų, riterių ir ponų
 Dvare praleidom juo šauniau.
 Ir Karaliaučių, kaip seniau,
 Magistro buvo surengta
 Pilies menėj garbės puota
 Su valgiais, iš tiesų, brangiais;
 Gi išrinktais balsais visais
 Vyriausiu Konradas iš Krejo
 Už garbės stalo ten sėdėjo.¹⁴
 To nusipelnė ne vienam
 Krašte, kaip buvo skirta jam,
 Šauniai kovodamas tenai;
 Praliejo kraują jis dažnai,
 Ir kai į riterius išėjo,
 Daug sunkenybių nugalėjo. —

(Bus daugiau)

PAAIŠKINIMAI

1. Čia auksas reiškia riterio poaukštį, sidabras — knechto arba kandidato į riterius. Edelknechtai buvo aukštesnės kilmės knechtai. Pagal kitus šaltinius, kunigaikštis Albrechtas buvo gimęs 1348, 1349 ar net 1350 m.

2. Tų parinktų tarnų tarpe buvo ir austrų poetas Osvaldas iš Wolkensteino (1367-1445), apkeliavęs daug pasaulio. Viename savo eilėraštyje mini savo kelionę į Prūsus ir Lietuvą.

3. Grafas Hansas iš Magdeburgo grafo titulą buvo paveldėjęs pagal savo žmoną, Mansfeldo grafieneį (Halės apygardoj). Hugo iš Montforto (mir. 1423) buvo besibaigiančio minezango (meilės poezijos) atstovas. Būdamas realistiškesnis, patarė vietoj mylimosios apdainuoti žmoną.

4. Cilio (Celjės) grafas Hermanas pakėlė kunigaikštį Albrechtą į riterius, vos išgyjavus į Žemaitiją. Jo brolvai-kis, grafo Ulricho II sūnus Vilhelmas, buvo vedęs lenkų karaliaus Kazimiero dukterį Oną, o jų duktė Ona buvo Jogailos antroji žmona, vad. Ona Cilietė. Ji yra buvęs Lietuvoj, krikštijant žemaičius 1414 m.

5. Lanas (Laa) yra palei Tajo (Dyje) upę, apie 50 km į šiaurę nuo Vienos, prie Čekijos sienos.

6. Breslavas (Lenk. Wroclaw) nuo XIII amž. pradžios buvo Silezijos kunigaikštelių sostinė.

7. Torunė (vok. Thorn) — vokiečių ordino magistro Balko 1231 m. pastatyta pilis, iš kurios pradėta nukariauti prūsus.

8. Marienburgas, prie Nogatės upės, įsteigtas 1274 m., buvo vokiečių ordino vyriausio magistro būstinė 1309-1457 m. Pagarsėjo ordino pilimi.

9. Vinrichas iš Kniprodės (1310-1382) buvo žymiausias vokiečių ordino magistras, su kuriuo daugiausia reikalų turėjo D.L. kunigaikštis Kęstutis.

10. Karaliaučius (vok. Königsberg) buvo įkurtas 1255 m. čekų karaliaus Otokaro II, apkrikštijusio sembus, garbei. Greita buvo senųjų prūsų Tvankstė. 1457-1525 Karaliaučius buvo didžiojo magistro būstinė.

11. Valakų vynas buvo graikiškas vynas. Istrijos vynas vad. Rainfal (lot. Rifolium) buvo nuo Timao upės šaltinių. Graikiško, istriško ir kitokio pietų vyno būdavę ir prūsų

turguose XIV-XV amž.

12. Buochenas (Buchenas) — Hesės provincijos riterių vietovė (apie Wiesbadeną).

13. Heroldai ir pramogų tarnai už atlyginimą atlikdavo tam tikrus pramoginius patarnavimus.

14. "Garbės puotas" (Hochmal) įvedęs ordino magistras Konradas Wallenrodas (1391-1394), bet iš čia matyti, kad tai dar senesnė pramoga. 12 žymiausių riterių prieš žygį į Lietuvą čia būdavę vaišinami iš auksinių ir sidabrinų indų ir gaudavę dovanų aukso ir sidabro. Konradas iš Krejo (ar Kreygo), iš aukštos austrų giminės, šiame žygyje buvo austrų kariuomenės vadas ir Karaliaučiaus vaišėse užėmė garbingiausio riterio vietą.

VILNIUS MŪSŲ NET IR ETNINIS CENTRAS

PETRAS BŪTĖNAS

(Pradžia Vasario KARYJE)

Apie vad. rytinius slavus *gudus* (dar žr. Bg. III, 123-4 p. §§ 88, 89), vėliau niveliuotiniai maskviškai pramintus net nesenu ir negentišku sudurtiniu žodžiu *bielorusy*' ais "baltaisiais rusais, nes, mat, gudų ir žmogaus tipas aiškiai ir net perdaug akiriasi nuo apmongoloidėjusio ruso - velikoruso - moskvičio tipo", M. Vasmeris čia neperaiškiai ir nedaug tepakalba, įjungdamas ir rytinių germanų *gotų* išnykimą iš baltų žemutinio pavyslio baigiantis III amžiui po Kr. sulig Romos imperijos galu ir jų ilgą migracinę patraukimą pvz. Balkanų linkan, ten pakeliui jiems sutrikdant ne vienos čiabuvinės tautos gyvenimą. Daugiau žr. "Vilniaus kraštas Augštaitijoje" skyriuje apie nagrinėjamąjį prūsinį žemėlapi, baltų šalies dalį, o ne apie baltų rytinę dalį, apie kurią pastarąją M. Vasmeris specialiai ir rašo.

LIETUVIŲ KARO ŽYGLIAI

Minėtajame M. Vasmerio straipsnyje, kaip kad iš anksčiau K. Būgos buvo aprašyta 1198, 1200, 1210, 1213, 1217, 1223, 1224, 1225, 1229, 1245 metų lietuvių karo žygliai (K. Būgos "Lietuvių įsikūrimas šių dienų Lietuvoje" TŽ, II.1924, 1-27

p. = Bg. III, 551-583 p.; III, 572-574 p. §§ 37, 38, 39, 40), taip pat yra vienas retas, vaizdas ir atsimintinas dalykas, kur iš metraštinų žinių yra paskelbta XII-XIII amžiuose lietuvių (taigi Lietuvos valstybės, nors ir kaikurie istorininkai dėl tos ano meto "Lietuvos valstybės" vis dar tebesirauko, jos kaip valstybės nepripažindami) net 10 karo žygių į Lietuvos tolimuosius ypač žiemryčius, rytinių slavų variaginių kniazių jau norėtus kontroliuoti, o dėl bendro geopolitinio ir kartu etnografinio vaizdo žr. plg. PB "Lietuva karalystė", — Karys, 1 nr. 1968 m. 8 p. Iš to matome, kuria kryptimi Lietuva orientavosi, gindama baltų teritorijos rytinę dalį. Šio geopolitinio ir kartu etninio atvejo Lietuvos istorijoje gyvai, reikiamai ir atsakančiai dar nėra aprašyta detalčiau ir su istorine bei etnologine perspektyva. M. Vasmeris bent pateikia kiekvieno tokio lietuvių karo žygio autentiškus maršrutus (kaip ir ypač K. Būga pagal metraščių, nors patiems mūsų istorikams dar teks ir daugiau žinių, teksto iš pačių metraščių išsirašyti, išsiversti) kartu su vietovardinės nagrės vaizdu.

Tai būta rytinių galindų labiau žiemvakari-

VELYKŲ ŠVENČIŲ PROGA

siunčiame geriausius linkėjimus mūsų maloniems skaitytojams.

KARYS

nėje kaimynystėje, ir reiktų spręsti, kad tuose karo žygiuose kartu su lietuviais dar bus buvę priveikę dalyvauti, bendradarbiauti ir rytiniai galindai, nors variaginių slavinių kniazzių jau ir vergiami. Jei, kaip anksčiau šičia jau buvo pastebėta, rytinių galindų žemė, taigi jų uždniepris buvo rytinių slavų variaginių kniazzių karaujamas, šiems migraciniu karu slenkant iš pietų į šiaurę, tai Lietuvos valstybė kartu su rytiniais galindais buvo priversta aiškiai susidomėti savo ir tolimaisiais žiemryčiais. O slavai variagininkai dar negalėjo būti ištisinai įsigalėję jiems visai svetimoje rytinių baltų, pavolgiinių suomių-ugrų, ar ir ide. iranėnų šalyje. Galop, ir baltiškųjų hidronimų didelis tirštumas Dniepro augštupio baseine ir net Dauguvos vidurupio bei augštupio baseine pasako ten baltus buvus gerai įsigyvenus, o toliau — šių upių baseinus atmigravusiems rytiniams slavams ne taip jau buvo lengva užimstyti, antra vertus, iš geopolitinės situacijos turint omenėje, kad ten ir baltų kaimynai suomia-ugrai taip pat turėjo bendradarbiauti ir veikti kartu su ten baltais, taigi ir su lietuviais prieš migrantiškai besiplečiančius rytinius slavus, vergaujama antspauduotus-kleimuotus švedinės variaginės ir bizantinės feodalinės sistemos ir žmogaus asmenybę ligi vergo laipsnio nusmogiančios įtakos.

M. Vasmeris nagrinėja rytinių galindų šalies ir jos periferijų baltiškuosius hidronimus, vietomis ir toponimus ten gubernijose: Smolensko (231-235 p.), Tverės (235-236), Kalugos (236-238), Maskvos (238-239) ir Orelo (239-241 p.), o Orelo aps. miestas, kaip jau matėme, jau yra pasinėšęs į pietus — į rytinių galindų pietinę dalį: piečiau Orelo ir randama yra rytinių slavų pirmoji migracinė Sieverianų sritis jau dn. Desnos pačio žemupio — desninio Seimo upių linijos šiaurinėje-baltinėje pusėje. Iš šių gubernijų daug vietovardžių jau iš anksčiau yra nagrinėjęs K. Būga.

Būginių raštų palikime okupuotoje Lietuvoje galėtų būti kokių užrašų, liečiančių pvz. ir volginės Okos augštupio bei vidurupio baseinus — ten rytinius galindus, jų gyvenvietes. Išleisti K. Būgos Rinktiniai raštai — trys tomai (1958, 1959, 1961 ir ketvirtasis rodyklių tomas 1962 m.) dar nėra sutalpinę jo viso rašytinio palikimo, o jis savo universitetinėse lekcijose Kaune užsimindavo ir pvz. *Dono* augštupio ide. iranėnus, kalbėdamas apie ten ryčiausius lietuvius — rytinius galindus. Jam kalbininkui istorikui aisčių-baltų tautų kada nors kur nors geografinio - istorinio - etnografinio judėjimo tema jau buvo parūpusi 1913

metais. Tai žinotina ir Lietuvos istorijos reikalams, žinotina ir ne vienam šių laikų užatlantiniam straipsnininkui, nepaisančiam chronologijos datų, bet kaltinančiam K. Būgą tarsi kaip "hitlerinio - nacinio - mortenzeninio mokslo" kokį adeptą, patiems kaltintojams nė nejučiant, kaip jų pačių nuslystama kaip tik į anokį "nacinį mokslą" ir į visokią nežinią, pasimetant pačios svarbios ir komplikotos temos reikaluose ir jos išnarpliojime.

Gal neapsiriksiu paminėdamas, kad ir po M. Vasmerio ten vietovardyno nagrės dar išsimokėtų visus minėtųjų tolimųjų rytų vietovardžius surankiojus patikrinti ir galutinai susijieškoti juos baltiškus net pvz. ir *Dono* augštupio bei versmių etninio vaizdo reikalams. Tai reikia ir rytinių galindų žemės galutiniam aprašui. O jau vien ištisai apie rytinę Galindą žr. ateinančių skyrių.

Lietuvos žiemrytiniai lietuvių karo žygiai ir šių karų žygių teritorija yra į žiemvakarius nuo rytinių galindų žemės. O tas visas keimarinis plotas kaip tik sudaro baltų šalies vieneta, neišskirtiną iš Lietuvos istorijos. Ir tai yra arena Dniepro rytinėje pusėje bei nuo jo į šiaurę, kurioje variaginiai rytinių slavų kniazziai tolimuosiuose rytuose pirmučiausia ir buvo nusistatę sunaikyti baltus, kad visas Dniepro 1500 km ilgio baltų augštupys nebekliudytų variaginei - bizantinei - slavėninei ekspansijai.

RYTINĖ GALINDA

Ją istorijos leidiniuose įprastinai vadina — *rytiniai galindai*, o pati šių galindų šalis ir ten teaprašinėjama net per daug mažai, šykščiai, paviršutiniškai. Tai rytinių slavų istoriografijos senas papiršimas. Kai įsiterpia į darbą vietovardynas, tada šie rytiniai galindai jau solidi šalis, o ne toks koks tos šalies lopinėlis okinės Protvos paupiuose, kokį mėgsta rodyti slavų bei jų prozelitų ir pagal juos net pačių baltų žemėlapiai. Todėl šią šalį galėtumėm be abejo vadinti ir *Rytinė Galinda*, ypač kad ir slavų *Goliad'* iš *Gal-ind* = Gal-ind-a 1, pavadinimas tam nesipriešina.

Šitai kartu su ką tik pateiktuoju "Lietuvių karo žygiai" skyriumi į paviršių iškyla ir rytinių galindų šalies bei jos pačių vietovardžių klausimas. O M. Vasmeris rytinių galindų žemės kaip tik net ir *politinio* etninio vieneto čia nėra nagrinėjęs, nes, mat, jam neaisčiui-nebaltui aisčių-baltų šeimos tautiniai reikalai nerūpėjo, nors jis ir buvo K. Būgos mokslo draugas iš Petrapilio universiteto laikų, tokie pat

draugai mokslininkai jiedu ir vėliau pasilikdami. O pats M. Vasmeris baltams išbuvo irgi draugiškas. Prijungtina žinia: net ir iš baltų tyrinėtojų bei straipsnininkų ligi šiol dar niekas neįskėlė rytinių galindų kaip *politinio* etninio vieneto baltų tautų šeimoje, šiuos galindus tarsi patogiuoju nuvartydami į galutinę užmarštį.

Užtat jau yra daug net istorinių žemėlapių, einančių "maskvinio mokslo" pėdomis, šiuos galindus falsifikuotinai nutylinčių, jų nebepažyminčių.

Tad net ir mūsiškiai kad ir apie tuos pačius rytinius galindus tik paviršeliais tėra kiek raštelėję, savarankiškumo ir didesnio užsimojimo vis dar neparodydami. Pvz. LE-oje, latvių gero istoriko K. Stalšano, rusų dabartinio rūpestingo istoriko V. T. Pašuto ir kur tik norite, — niekur bent kiek plačiau bei visuotniau užsimojančiau dar nėra aprašymų uždniepriniamis galindams. O LE-oje, kur reikėjo laukti apie juos bent kiek plačiau ir sodriau parašant — tėra net perdaug fragmentiška apie anų čia jau minėtų "galindų lopinėlių". Taigi, apie tą Rytinę Galindą dar tenka laukti bent kiek nuodugnesnio ir sistemingesnio tyrinėjimo net iš ne vienos pusės, o čia šio to naujo ketinu ir paminėti.

Bet toliau beskaitant, išsimoka geografiškai-etniškai orientuotis į Vilniaus kraštą tarp Dauguvos viso vidurupio ir Nemuno viso augštupio, kuris kraštas su pačiu Vilniumi tebėra pasilikę aiškiausioje lietuvių tautos žemėje, o iš tos žemės kaip tik negalima išbraukti jos šiaurinės ir pietinės periferijos — Dauguvos viso vidurupio ir Nemuno viso augštupio. Tokį pat politinį-etnografinį vaizdą akivaizdžiai rodo ir 1772, 1793 ir 1795 metų Lietuvos valstybės padalinimui juostos, kad geriau nereikia. Reikia tai tik išskaityti ir konstruktyviai paskelbti. Net ir uždnieprio pačių rytinių galindų bei padnieprinų lietuvių žemės tebeapgina ir apgina Lietuvai visą Vilniaus kraštą bent 1920.VII.12 metų maskvinės sutarties valstybinėse sienose tarp Lietuvos valstybės respublikos ir Sov. Rusijos — SSSR. O šios svarbios sutarties turinį ir pačias valstybines sienas žr. Lietuvos Įstatymai. Pirmas leidinys (ligi 1922 m. sausio 1 d.). Kaunas 1922 m. 880-909 p., kur sutarties tekstas išspausdintas lietuvių ir rusų kalbomis; ši knyga dar nereta ir Amerikos lietuviuose. Tik tiek negerai, kad ir ligi šiol dar niekas anų valstybinių sienų neišnagrinėjo ir neaprašė istoriniu-etnografiniu metodu, o kaikurie net ir mūsų publicistai žurnalistai, tik paviršiumi čia užinėdami, net yra pajuokę šios sutarties mūsiškius paruošėjus ir pasirašyto-

jus. Šlykščiai bjauriai pajuokę, tartum jie būtų buvę kokių svetimų prieš Lietuvos valstybę respubliką nusistačiusių valstybių agentai žurnalistai: Šitaip tam tikro nuostolio padaroma ir pačio Vilniaus krašto lietuviškajai gynybai, ar net ir dar nevienam mūsų žemės etniniam tarpui apginti.

Pirmučiausia rytinių galindų ir jų žemės aprašymo introdukcijai pravartus yra šitoks "prietiltis": K. Būgos I. 410-418 p. "Smolensko kunigaikštijoje dar XII amžiuje gyventa lietuvių giminės"; žr. ir Bg. I. 409-410 p. Čia sugretintinos dviejų autorių aprašomos metraštinės žinios "a ir b" skirsniuose:

a) K. Būgos I. 411 p. yra: 1147 metais rusų kronika (Polnoe sobr. russkich6 liet. II t. Ipatjevskaja lietopis'. Izdanije vtoroje. S.- Peterburg 1908, str. 339) pasakoja, jog ko Sviatoslavu prisla Jurji, povel emu *Smolen'skiju volost'* vovovati. I šed6 Sviatoslav6 i vzia liudi *Goliad'*, *Porotve* i tako opoloniaššia družina Sviatoslavlia. — Tautelė (liudi), vadinamoji *Goliad'*, gyvenusi XII amžiuje Smolensko valsčiuje (volost'), *Porotvos* (dabar *Protva*) upės augtutiniame gale, t.y. šių dienų Gžatsko ir Možaisko apskrityse. — Šitaip žinią pabaigė K. Būga.

Gžatskas stovi vakariau Možaisko, žiemvakariau metraštinės Protvos ir Naros upių rytinių galindų sodybų, Gžatės vidurupio dešiniame-rytiniame krante, o Gžatė yra Vazuzos (Volgos pačio augštupio dešinio-pietinio įtako) vidurupio dešinys-rytinis įtakas, siekias 120 km ilgio. Apie patį upėvardį Analiz. 13-14 p. rašo: *Gžat'* < *G6ž-at', plg. prūsų Voc. *gudde*, taigi *gudė* "kustamik, lies, krūmas,-ai", liet. *gūd*+*karklis* 1, *gūd*+*obelė* 1. Taigi amalizė: kamienas *Gž-at* iš *G(?)ž-at-* ir **Gud-at-*, o senasis baltų *d* slavams išvirto jų naujaisiu *ž* priebalsiu, kaip galindus slavai vadino *gol-iaid'*, o nauju *gol-iaži*, kuris pastarasis vistiek yra iš *gol-id-* iš *gal-ind-*. — Žr. toliau.

b) Rostoslavičių kronikoje yra 1147 metų žinia, kad Jurijaus Dolgoruko sąjungininkas Sviatoslavas Olgovičius (Taigi, švedinės *Rus'* "Rusės" variaginis germaninių-švedinių kniaziaus-kunigaikštis) išžygiavęs iš *Lobyn'sko Porotvos* žiotvse nukariavo Smolensko valsčių (rus. volost', — taigi žymią sritį Dniepro pačio augštupio ir ryčiau bei žiemryčiau jo baseine. — PB), i vzia liudi *Goliad'* (pagal sąrašus) *Porotvos* augštupyje ir tako opoloniaššia družina Sviatoslavlia (PSRL. II. 357; plg. Nikono metraščio IX. 172 p.: "vzia *grad Goleđi*"; V. T. Pašuto, *Obraz. Litov. gosud. Moskva. 1954 m. 14 p.*).

Kariavimas ir 1147 metų data rodo, kad apskritai geopolitinėje situacijoje faktas gali ryšėti ir su kiek vėlesniais Lietuvos lietuvių kariavimais, aiškintais čia “Lietuvių karo žygiai” skyriuje. Šie įvykiai yra baltų teritorijos žiemryčių sektoriuje.

Lob-yn'-sk- (raidė *y* reiškia jary, t.y. kietąjį *y* iš ilgojo *ū* balsio, o po *n* įrašytasis kablelis sako, kad čia buvo miagkij znak, t.y. nykstantis trumpasis *i*, betgi priklausęs “-isk-” priešagai) vtv. iš kamieno **Lab-un-isk-*, būtų baltų pagrindinio kamieno **Lab-ūn-* toponimas, o dėl to žr. plg. V. N. Toporovo ir O. N. Trubačevo Analizės šaknies *Lab-* bei *Lob-* upėvardžius 192 p.; Bg. III. 528 p.; AON. 79, 80, 90, 91 p. ir kitus šaltinius. Šis toponimas, greičiausia, bus nuo tos pačios šaknies net kamieno baltų hidronimo ten kur nors netoli Protvos žiočių; pati gyvenvietė, aišku, buvo baltų rytinių galindų, tada, kaip ką tik skaitėme iš metraščio, jau buvusi priveikta užimti ano kniaziaus Sviatoslav'io-Sviatoslavo. Tos gyvenvietės, jei griežtai pagal metraščių, stovėta Protvos žiotyse, taigi volginės Okos vidurupio pradžios kairėje-šiaurinėje tebebaltiškoje tebegalindinėje pusėje. Iš strateginės pozicijos galima aiškiai spręsti, kad tas Lobynskas, nuo rytinės pusės tuoj apsaugotas okinės Naros pačio žemupio, bus buvęs kartu ir galindų dar kokia atskira pilis, — viena iš galindų pilių. Rašytina Lobynskas su trumpuoju *i*, nors čia yra rusų jary, taigi kietas balsis iš ilgojo *ū* balsio: nelyginant *Lab-ūn-a*, *as1*, kuri dar kartą bus prisiminta, rašant apie *Mažōs* upės *Mož-aiską*, kur šaknis *Mož-* yra iš *Maž-* “liet. mažas, -à 4”.

Uždnieprio rytinių galindų žemėje atmigravusiųjų rytinių slavų variaginiai kniaziai, suprantama, pirma užėmė padesnius bei pasožius uždniepriję, kaip yra čia anksčiau “Slavų protėvynė ir tėvynė” skyriuje rašyta ir kartu užsiminta apie slavų Sieverianų sritį, vis stumdami galindų pajėgas ir bent dalį gyventojų į šiaurę — volginės Okos jau prieš tai užėmus šios upės galindinį augštųjų vidurupio linkan. Tada čia ir turime metraštinės žinias apie ką tik minėtąjį Lobinską ir, antra, apie irgi rytinių galindų *Galindos* pilį-miestą — “vzia grad *Goliadi*” ir ten dvi upes, kurių apylinkėse tebesilaikė tie rytiniai galindai. Bet neabejotina, kad ir ten kur kitur rytinių galindų irgi tebesilaikyta, tik rytinių slavų metraščiai apie tai neprasitaria, apskritai mėgdami tik nuotropomis rašyti apie neslavus ir būtinai pabrėžinėti savo variaginių knazių žygdarbius įprastinai vis laimėtinai hiperbo-

liškai. O ten *Galindos* pilis-miestas irgi suprantamai ir aiškiai liudija, kad ta pilis yra rytinių galindų nuo seno, stovėjusi dar prieš 1147 metus: taigi, kad rytiniai galindai kaip tik nėra kokie slavų družinų atsivarytieji captivi — karo belaisviai net iš Prūsijos Vakarinės Galindos, kaip kad norėtų vis šitaip spręsti svetimieji autoriai. Apie rytinių galindų uždniepriję atsiradimą kaip tarsi kokių atvartųjų karo belaisvių ir ten jų tarsi įkurdinimą ryškiausias istoriko įtarimas yra štai šitoks:

V. T. Pašuto, *Obraz. Litov. gosud.* 14 p. rašo (vis verčiu): *Galindy* prie Porotvos — arba 1058 metų karo žygio čia apgyvendinti belaisviai, arba iš 1147 metų kryžiaus karo žygio atvartieji. Autorius t.p. 11 p. sako: Prūsų žemės irgi pateko Kievo kniazlių politinio aktyvumo sferon. Tam liudijimas — 1058 metais Iziaslavo Jaroslavičiaus (po Smolensko “ustavlenija” = palikimo) žygis į Galindiją: “Pobedi Iziaslav goliadi” (PVL I d. 109 p.) = Iziaslavas nugalėjo, suprask, Vakarinės Galindos galindus, ir tik tiek teparašyta. O t.p. 399 p. tas pats autorius aiškina: Nekartą kaimyninės feodalinės valdžios organizuodavo bendruosius-sutartinius kryžiaus karo žygius, įsibraudamos į prūsų žemę iš įvairių pusių. Šitaip buvo 1147 metais, kada prūsai atmušė Germanijos, Lenkės ir Rusės suderintą jų užpuolimą (N.P. Gracianskij, *Krestovjy pochod 1147 g. protiv slavian i ego rezultaty VI*, 1946, Nr. 2-3, 91-106 p.; V. T. Pašuto, *Gerioičeskaja bor'ba prusskogo naroda za nezavisimost' (XIII v.) Moskva, 1956 m.*).

1) Dėl 1058 metų įvykio: a) Metraštyje per daug trumpai lakoniškai teprasitarta, kad “Iziaslavas nugalėjo galindus”, o jokių belaisvių iš Vakarinės Galindos išsivarymo metraščio nė neužsiminta. Tad spręstina, kad tų belaisvių galindų Iziaslavo nė neturėta. Tuo tarpu apie Rytinę Galindą, jos pilis, balt. vietovardžius ir kit. ką čia jau esu rašęs ir toliau dar daug ko bus. Vadinas, rytiniai galindai jau iš seno buvo organizuoti, įsistiprinę, įsiūkininkavę ne kaip kokie captivi — karo belaisviai, bet kaip ten uždniepriję jie rytiniai baltai autochtanai-aborigenai; b) Jei Iziaslavo karo dalinys, tuos tariamai karo belaisvius galindus iš Vakarinės Galindos esąs varęs, tai kodėl juos varęs ne į savo Kievą, jais prieš miestiečius pasigirti, bet kažkur toli ir ne pakeliui net prie Protvos upės, net šiauriau volginės Okos vidurupio. Tai neįmanoma nei suprasti, nei net įsivaizduoti. Be to, kad Iziaslavas ir būtų varęs tų kokių karo belaisvių galindų, tai šitokioje ilgoje ir net zigzaginio kelio kelionėje kiek gi gyvų begalėjo išlik-

ti tų karo belaisvių ligi Protvos upės? Iš tokių kokių belaisvių likučių vistiek nebūtų atsiradusi mums žinomoji Rytinė Galinda ir jos galindų tauta; 3) LE IX 205 p. šitą kūrą rašo apie Kievo did. kng. Iziaslavą Jaroslavičių (valdžiusį 1024-1078): Nebūdamas nei pakankamai narsus, nei gabus tvirtai valdyti visą Kijevo valstybę, daug kovojo su savo broliais, norėjusiais atimti iš jo sostą. Jo laikais Kijevo valstybė pradėjo irti į dalines kunigaikštijas. — Bet ten LE-oje 1058 metų Iziaslavo karo žygio į Vakarinę Galindą nėra suminėta. O iš Iziaslavo Jaroslavičiaus nenarumo, neryžtingumo ir kitokių jo nesėkmių net ligi Kievo valstybės suirimo tegalima spręsti, kad ir tas jo karo žygis į Vakarinę Galindą tebus buvęs jokio gersnio tikslo nepasiekęs, o apie kokių belaisvių ten įkurdinimą prie Protvos upės nė kalbos negali būti.

Išvada: uždniepriniai rytų galindai nėra 1058 metų kokie cypivi - karo belaisviai, o yra ten uždniepryje rytiniai baltai aborigenai, ką aiškiai paremia ir čia toliau išminimos kad ir tos pačios *goliadės* - *goliažės* - *galindų* gyvenvietės, plačiausiai išsimėčiusios.

2) Dėl 1147 metų įvykio: a) Visų pirma žr. plg. "Lietuvių karo žygiai" skyriuje bent tą vietą, kur M. Vasmeris nagrinėja rytinių galindų šalies ir jos periferijų baltiškuosius hidronimus, vietomis ir toponimus, ten net 5 gubernijose, ir "Rytinė Galinda" skyriuje K. Būgos ir V. T. Pašuto 1147 metų įvykio aprašymus; b) Ir iš 1147 metų kryžiaus karo žygio gi matome, kad Vakarinė Galinda tebebuvo stipri, priveikusi atmušti net trijų nebaltiškiųjų valstybių kariuomenių užpuolimus.

Išvada tokia pat, kaip ir dėl 1058 metų karo įvykio. O tarp šių abiejų karo įvykių didžiausias: 1147 metų karo įvykis Vakarinėje Galindoje buvo tais pačiais 1147 metais, kada, kaip jau čia skaitėme, rytinius galindus ir jų pilis kariavo Jurijaus Dolgoruko sąjungininkas Sviatoslavas Olgovičius, ir žr. "Rytinė Galinda" skyrių. Karo belaisviai, net tais pačiais (1147) metais atvaryti, nieku gyvu nepriveiks susikurti tokios geopolitinės - etninės - ūkinės organizacijos, kad jiems nugalėti reiktų net atskirų karo ekspedicijų. Tik aborigenų-autochtonų rytinių galindų organizuota šalis uždniepryje buvo parūpusi sunaikinti rytinių slavų variaginiams kniaziams.

3) Dėl minėtųjų 1058 ir 1147 metų karo įvykių Prūsijoje, galop, gražiai į viešumą iškyla ir tai, kada tada Vakarinė Galinda dar tebebuvo net galingai pajėgi nuo priešų gintis. Žinome Lenkijos net keturis kunigaikščius Boleslovus, kariavusius Prūsų žemę, pvz.: Boleslovas Chrobry

— Narsuolis, valdęs 967-1025 metais, su savo kariuomene buvo įsibrovęs į prūsų Kulmo "kalno", Pamedės ir Pagudės "pakrūmės" sritis ir jas pavergęs, bet ligi tik su savo kariuomene atsitraukė, tai anų sričių prūsai sukilo, išmedžiojo visus lenkų paliktus pareigūnus ir vėl savarankiškai nepriklausomai gyveno; Boleslovas Smialy — Drąsuolis (1043 — apie 1081 m.) valdęs 1058-1080 metais, kada 1058 metais Iziaslavas Jaroslavičius turėjo karo žygį į Vakarinę Galindą. "Po Boleslovo Chrobry mirties panašių žygių darė trys sekantieji Boleslovai, kurių paskutinis miręs 1173 m. Ir šiuose karuose kai kuriais atsitikimais užpultosios (prūsų. PB) giminės pasižadėjusios priimti krikščionybę ir leisti savo vaikus krikščioniškai mokyti. Bet *Kulmijos* ir *Galindos* gentys (tie patys prūsai. PB) sukilusios, siekdamos nusikratyti lenkų jungo. Atvykstanti lenkų kariuomenė buvusi įviliota į *balų* ir *sumuštą* (Hartknoch II 457 p.). Šiose nuolatinėse kovose labai nukentėjo ir vakarus nuo Vyslės *Kulmijos* dalis, kuri Ordino atsikraustymo laikais nebebuvo laikoma laisva šalimi" (Martynas Anysas, Senprusių kovos dėl laisvės su Vokiečių Riterių Ordinu. Chicago, 1968 m. 104 p.). Apie Kulmo sritį ir ten kitką rašo K. Būga III, 111-112 p. §§75, 76. Bet šio visko mūsų istorininkai per nauja ir reikiamai dar nėra iškommentavę istoriškai-etnografiškai. Be to, dar ir šandie pasitaiko specialistų profesionalų autoritetų, kad Prūsijoje, lot. Prussia, vok. Preussen, jie teranda tik 10 administracinių sričių, nors pats kronikininkas Dusburgas prieš 1326 metų datą pranešą jų 11, neišskirdamas nė irgi prūsinės Kulmo srities; tų sričių iš tikrųjų yra 12, Dusburgui į atskirą sritį šalia Bartos-Bartha srities neįskyrus svarbios, nors ir jo praneštos Plicka Bartha "Plikosios augštutinės Bartos" srities.

Matome, kad Vakarinė Galinda tebebuvo stipri, o tik Kulmas silpo; šiaipjau šios abi net didelės išimtinai vakariečių baltų sritys taip pat dar nėra ištyrinėtos istoriniu-etnografiniu metodu, kaip ir visai visa Prūsija (=Prūsa ir Mažoji Lietuva) ir Pomeranija, — vis pirmučiausia vakariečių baltų teritorija. Kur *anų balų* būta, — nežinau. Apie *balų* mūsų iš ano pat laiko kalba ir LE III 109 p.: Lenkijos kng. Boleslovas Kędzierzavy — Garbanius 1122-1173 m. turėjo paskutinį žygį prieš prūsus. Žygiavo kartu su kitu savo broliu Henriku. Prūsams pavyko lenkų kariuomenę įtraukti į *balas* ir visą išžudyti, net kartu su Henriku, o Boleslovui Kędzierzavy pavyko pabėgti". Ar tos pačios, ar kurios kitos balos, ir kur jos?

(Bus daugiau)

KAIP AŠ PASIDARIAU “KARINIU POETU”

*Žiupsnelis atsiminimų
iš mano karinės tarnybos*

Ats. san. jaun. psk. ANTANAS BERNOTAS

(Pabaiga)

Atsimenu, kai parvažiavau namo atostogų jau su dviem “makaronais” ant antpečių, taip kareiviai pašiepdami vadindavo sidabrinės laipsnio juosteles, ir su raudonais kryžiuokais ant apikaklės (tuo metu tie raudoni kryžiuokai dar buvo leidžiami), tai mano dėdukas, tas, kuris buvo iš-tarnavęs caro kariuomenėje 25 metus, mane pamatęs net apsiverkė žmogelis... “Va”, sako jis, “vaikeli, aš išstarnavau pas carą net trečdaliį savo amžiaus ir ničnieko negavau, o tu pabuvai gerą pusmetį ir jau sugrįžai su laipsniais. Tai, va, ką reiškia sava kariuomenė...”

Sugrįžęs iš atostogų vėl atvykau į 2 pėst. pulką ir pradėjau dirbti pulko ambulatorijoje. Pulko ambulatorija buvo kareivinių trečiame aukšte, kareivinių, kurios stovėjo atokiau nuo gatvės, antroje eilėje. Be ambulatorijos, vaistų sandėlio, raštinės, laukiamojo ir gyvenamųjų patalpų, čia turėjome ir pora palatų, kur guldydavome lengviau susirgusius karius, o sunkiau sergančius persiūsdavome pulko sanitariniu vežimu į Karo Ligoninę.

Pulko gydytoju buvo majoras (vėliau plk. ltn.) dr. Antanas Matukas, o kitais metais praktikantu buvo atsiųstas jaunas gydytojas aspirantas Uksas. Be to, turėjome sanitarijos viršilą Bačiulį, vyr. san. pusk. Mončiunską (jis rūpinosi farmakologija ir tvarkė vaistų sandėlį), vyr. san. pusk. Markevičių (jis dirbo raštinėje ir tvarkė kitus reikalus) ir jaun. san. pusk. Vladą Brazaitį (po poros metų jis nuskendo Nevėžyje besimaudydamas atostogų metu). Visi jie buvo liktiniai ir gyveno atskirose patalpose, ar privačiai. Tik Vl. Brazaitis, dar vienas mūsų laidos puskarininkis, aš, ir pora sanitarų turėjome sau atskirą patalpą. Būtinios tarnybos kariai maitinomės “iš katilo”, o liktiniai puskarininkiai gaudavo maistpinigius ir maitinosi privačiai, arba eidavo į puskarininkių valgyklą, buvusią tų pačių kareivinių pusrūsyje.

Antrojo pėstininkų pulko vadu tuomet buvo plk. Čaplikas, jo padėjėju — plk. ltn. Tumas, o pulko adjutantu — kpt. Strimavičius. Bet su jais mes mažai reikalų teturėdavome.

Taip ir prasidėjo mano sanitarinė tarnyba pulke: kas antra diena budėti ambulatorijoje, tai

dieną, tai naktį, ir slaugyti čia esančius ligonius, jei tokių buvo. Rytai priimti iš kuopų ateinančius susirgusius. Po rytinio ligonių patikrinimo, kurį atlikdavo pats gyd. Matukas su sanit. viršila Bačiuliu ir dar pora puskarininkių, likusį laiką mažai kas atklysdavo. Kas trys mėnesiai turėdavome viso pulko karių sveikatos patikrinimą, tada tai jau būdavo darbymetė. Šiaip gi tai turėjau daug laisvo laiko ir galėjau atsidėti kūrybai.

1930 m. vidurvasarį, kai jau buvo liepos pabaiga, gavome pranešimą, kad šiemet mūsų pulkas turės rūpintis Varėnos poligono sanitarine tarnyba. Tarnybos viršininku buvo paskirtas gyd. Matukas, o savo padėjėju jsi pasirinko mane. Nežinau, kodėl būtent mane, nes juk turėjo daugiau prityrusių puskarininkių.

Ir taip, vieną gražią ar negražią dieną, kokią ji tada buvo, šiandien jau nebeatsimenu, pasikrovę Kauno gelež. stoty į manevruosna vykstantį prekinį traukinį su vaistais ir kas tuo reikalu statutuose ir taisyklėse buvo numatyta, išvykome į kelionę, kuri mano atminty pasiliko viena iš gražiausių ir maloniausių, bet kada turėtų mano gyvenime anksčiau ar vėliau.

Geležinkelis ėjo Marijampolės link, su atsišakojimu į Šeštokus. Tiesioginės linijos į Alytų nebuvo, tai traukinys pirma turėjo nusistumti į Šeštokų stotį, vėliau grįžti atgal, ir tada tiesiog į Alytų. Po karo su lenkais 1920 m. nukirsta ties Šeštokais geležinkelio linija dar nebuvo atstatyta.

Alytuje pasikrovėme į karinius sunkvežimius ir per senąjį, medinį, dar neatstatytą Karininko Juozapavičiaus tiltą, to karininko, kuris žuvo kautynėse su beužplūstančiais bolševikais, mūsų konvojus pasileido plentu Varėnos link. Po dešine, tuoj už tilto, matėme jau pušaitėmis ir krūmais apžėlusį geležinkelį, kuris po karo su lenkais taip pat buvo apleistas, ir kuriuo mes lengvai būtume pasiekę Varėną.

Kelionė vyko maloniu plentu, bavingiuojuojuo tarp kalvelių ir pušynėlių, tai aukštyn, tai žemyn. Ypatingai pagražėjo pravažius dešinėje Daugus ir tenai tyvuliuojantį ežerą, kad man, sužavėtam to kelionės vaizdo, žodžiai tiesiog pynėsi į eiles ir rimus ir aš vėliau parašiau vieną mano geriausių eilėraščių: “Kelias raitos ir vingiuoja”, kuriam vėliau mūsų kompozitoriai (nebeatsimenu, kuris jų) pritaikė melodiją ir jis buvo įtrauktas į karių dainorėlį.

Atvykę į Bobriškių kaimą, mes su savo lauko ambulatorija buvome apgyvendinti jau anksčiau butininkų parinktame ūkininko klojime, ku-

riame praleidome vieną mėnesį gražiajame dzūkų krašte, lyg kokiose atostogose. Kiti kariuomenės daliniai apsigyveno taip pat klojimuose, daržinėse, arba palapinėse, sausuose pušynėliuose Varėnos link. Maistą gavome iš lauko virtuvės.

Darbo nebuvo daug, nes artilerijos šaudymai ir manevrai vyko ne kasdien, todėl turėjome daug laiko ir su gyventojais, ir su apylinkėm susipažinti.

Ir graži ta mūsų Dzūkija: kalvos, kalvelės, sausi pušynėliai, slėniuose besivinguoją upeliai. Štai, Bobriškių kapinaitės su palinkusiais kryžiais pušų pavėsyje, štai kaimo laukai, suskaldyti rėžiais, banguoja per kalveles. Ir tie rėžiai, apsėti grikiais, marguoja putliu kilimu: kai vienas grikių rėžis žydi baltai, tai kitas ružavai... Nederlinga ta dzūkų žemelė, kur be grikių, dar auga rugiai ir bulvės, bet žmonės malonūs ir linksmi.

Mūsų kareiviškai greit susidraugavo su dzūkaitėmis ir dažną šeštadienio vakarą suruošdavo šokius kur nors didesniame ūkininko kieme ar pievutėje — atsirasdavo armonika ir susirinkę žalias jaunimėlis šokdavo ir trypdavo — kai kareiviai droždavo geležėlėmis pakaltais batais, tai vietiniai bernuželiai ir mergužėlės tauškėdavo klumpėmis, o kai tos pakyrėdavo, nusispirdavo ir šokdavo basi. Ale, ir linksma buvo visiems, dzievažiai!..

Žinoma, neapsiėjo ir be nuotykių. Štai, išsilaužusios iš tvarto kiaulės išlamošino kaimyno tabaką daržo gale, kitur bežylidamos žalmargės sutrioškino naujintelaitę tvorą ir išdrupalijo avižų lauką. Kas be ko — kaime visko atsitinka...

Kai vykdavo artilerijos šaudymai ar didesni manevrai, su savo sanitarine mašina ir vaistinės terba turėdavau važiuoti į poligoną. Jis nebuvo toli — tik už poros kilometrų, pervažiavus sausius ir skurdžius pušynėlius. Tokie pat smėlio plotai, pajvairinti pušelių kuokštais, plytėjo pietų link, kur horizonte kyšojo Varėnos geležinkelio stoties vandens bokštas, bet jau lenkų pusėje.

Ach, kaip norėjosi tą bokštą pasiekti! Bet tai jau priešo okupuotoje mūsų žemelėje. Anksčiau šiame poligone buvę kariai pasakojo, kad mes turėjome labai taiklių šaulių: štai, prieš kelis metus mūsų artilerininkai vienų šaudymo pratimų metu tiksliai nutaikė ir drėbteležo pora sviedinių į tą bokštą. Kilo tarptautinis skandalas: lenkai užprotestavo, kad lietuviai šaudo per demarkacinę liniją į jų pusę ir, gal būt, ruošiasi pradėti karo veiksmus. Tie taiklieji šauliai

savo viršininkų slaptai buvo pagirti už gerą šaudymą, bet viešai papeikti, o gal net ir nubausti, to jau neteko girdėti. Bet po to, lenkai kiekvieną metą, kada lietuviai Varėnos poligone vykdavo artilerijos pratimus, savo pusėje sutraukdavo kariuomenę, laukdami galimo lietuvių puolimo. Padėtis būdavo įtempta ir nepageidautina. Tai buvo, rodos, jau priešpaskutiniai metai Varėnos poligone. Lietuvos karinė vadovybė rado kitą, patogesnę poligoną Gaižiūnuose. Bet ten man jau neteko būti.

Ir gražu būdavo stebėti tuos artilerijos šaudymus, kai keturių patrankų baterija kartu driokstelėja ausis kurtinančiu trenksmu, o tolumoje ištrykšta smėlio fontanai. Artilerininkai vikriai iškloja žemėje spalvotų marškų derinį, sutartu kodu nurodydami kokią taikinį jie apšaudys, o viršuje skraidantis lėktuvas koreguoja ir stebi pataikymus. Per visus tuos pratimus sužeistų nebuvo, išskyrus pora susibraizymų, ir man čia daug kas veikti nebuvo. Ir čia parašiau eilėraščių.

Nedaug kas veikti buvo ir mūsų lauko sanitarijos punkte — klojime: tik keli kariai nūtrintomis kojomis, ar šiaip lengviau apsirgę.

Bet daug didesnis įvykis ištiko mus begrižtant iš tų manevrų. Nedavažiavus Daugų, mūsų vora buvo sulaikyta ir sulaičiusieji pareikalavo sanitarinės pagalbos. Pasirodė, kad prieš tai važiuojęs dalinys miškelyje prie kelio buvo sustoję postovio. Pasinaudodami laisvalaikiu, keli kariai sumanė nusifotografuoti. Vienas puskarininkis, nežinau, kurio ten pulko, įdavė savo tarnybinių pistoletą kitam, o tas iš kelių žingsnių atstumo turėjo taikyti į jį, kai fotografas darė nuotrauką. Bet tas vyras neįspėjo taikantįjį, kad pistoletas užtaisytas ir nepastatė pistoleto atsargos. Šūvis pataikė jam tiesiog į kaktą ir jis susmuko. Visa, ką mes galėjome padaryti, tai sutvarsyti peršautojo galvą ir mūsų pačių sanitarine mašina kuo greičiausiai pasiųsti į Kauno Karo Ligoninę. Bet girdėjome, kad nelaimingasis pakeliui pasimirė. Reikalo aiškinimą pasiėmė viršininkai.

Atvykę Alytun, turėjome pusdienį laukti, kol pasikrausime į traukinį, todėl sustojome ulonų pulko kareivinių rajone. Jie čia gyveno kaip kokiame kurorte, nes aplinkui gražūs pušynai. Ulonai mums pademonstravo savo jojimo meną — jie buvo ne tik puikūs raiteliai manieže, bet ir mokėjo atlikti daug triukų su arkliais. Lyg kokie kazokai.

Buvo 1930 — Vytauto Didžiojo mirties 500 sukaktuviniai metai. Šventė visa Lietuva, ne todėl, kad jis numirė, bet todėl, kad buvo pats

galingiausias Lietuvos valdovas. Vytauto Didžiojo paveikslas keliavo per visą Lietuvą. Rugsėjo 8 d. Petro Vileišio aikštėje įvyko didžiulis kariuomenės paradas, dalyvaujant visoms kariuomenės rūšims, šarvuočiams ir karo aviacijai. Paradą priėmė pats valstybės prezidentas Antanas Smetona. Teko užsikabinus sanitarinę terbą žygiuoti paskui savo pulką, ko anksčiau paprastai nedarydavome.

Rugsėjo pabaigoje, atsimenų, mūsų pulkas pasileido vienos dienos žygiui — su visomis gurgulėmis ir ryšio kuopa, išbandyti karių atsparumą tolimam žygiui. Išžygiavome per A. Panemunę, Prienų link ir padarėme nemažą kelio. Nors turėjome sanitarinį vežimą, bet žygiuoti teko pėsčiom — vežimą reikėjo laikyti sužeistiesiems. Bet tų sužeistųjų tebuvo keli nutrintom kojom.

1930 m. rugsėjo mėnesį, pasibaigus mano

— 8 —

- 22 Antaterminės karo tarnybos pažymėjimai (kuriuose kariuomenės dalyse ir kada tarnavo, pakėlimai į aukštesnius laipsnius, dalyvavimas karuose, sužeidimai, karinės dovanos ir t. t.): *Tarnavo*

2-jo pėstininkų D. L. K. Algirdo pulke, m. u.

1930 m. Spalis mėn. Šel. brai. nu. 295521,

liūji, 1931 m. Spalis mėn. Š. d. brai. pul.

Pulk. vadas

Algirdas
Kapitonas
Pulko adjutantas

23. Pažymėjimai apie tarnavimą kitų valstybių kariuomenėse (kur ir kada tarnavo, kuriuose karuose dalyvavo, kurį laipsnį įgijo ir t. t.):

būtinios tarnybos pusantų metų laikui ir, pulke esant liktinio sanitarijos puskarininkio etatui, padaviau prašymą ir buvau paliktas liktiniu. Dabar prasidėjo lyg ir savistovus gyvenimas. Į miestą gali išeiti civiliai apsirengęs ir kada nori, jei tik pareigos netrukdo. Todėl lankiau Karo Muziejų, Kauno pilį ir dažnai vaikščiojau į teatrą ar kiną.

Metų pabaigoje "Kario" sekretorius Stasys Butkus mane paprašė prisijusti savo nuotrauką karinėje uniformoje — jis norįs jį įdėti į "Karių" iškilesnių tų metų bendradarbių eilėje. Tokią nuotrauką jam pasiunčiau ir iš tiesų, paskutiniame "Kario" numeryje buvo įdėta su kitais žymesniais to meto "Kario" bendradarbiais. Lyg aš būčiau kuo nors ypatingu pasižymėjęs.

1930-31 m. žiemą, esant daug laiko, kelis mėnesius lankiau Berlitzo svetimų kalbų kursus. Kursai buvo kažkur Gedimino gatvėje. Buvau pasirinkęs anglų kalbą. Žinoma, už mokslą reikėjo mokėti. Ir kiti liktiniai puskarininkiai ką nors lankė: vieni suaugusių gimnazijas, kiti net universitetą. Visi stengėsi laisvalaikį naudingai suvartoti.

Atsimenu, belankant tuos Berlitzo kursus, pasitaikė greta sėdėti su vienu Kauno žydeliu, su kuriuo ir arčiau susipažinau. Sužinojęs, kad aš tarnauju kariuomenėje, jis buvo ypatingai malonus. Vieną vakarą, po kursų, einant namo, jis mane palydėjo galiuką ir sako, ar aš negalėčiau pulke paplatinti šių atsišaukimų. Ir ištraukė iš kišenės pūdelį komunistinės literatūros.

— Ne, mielas, — sakau jam. — Tokios literatūros tai aš jau neplatinsiu. Jeigu nori papulti policijai į nagus, platink pats! Daugiau su manim jis nesidraugavo.

Teko pastebėti, kad pulko rajone pora kartų buvo išmėtyta komunistinių atsišaukimų. Greičiausia, kad jie iš šalutinės gatvės buvo permesti per tvorą. Žinoma, pulko patruliai juos tuoj surinko.

1931 m. pradžioje porai savaitių buvau siuntinėjamas padėti dirbti Kariuomenės Štabo archyvuose. Ten jau ilgesnį laiką buvo dirbę kiti kariai, versdami 1919-1920 m. bylas ir ieškodami anų laikų sąrašuose karių, kurie buvo gavę kokį nors karinį inventorių, aprangą ar apavą ir jį pražudę ar pasisavinę, neatsilyginę su savo daliniu, buvo išvykę į atsargą. Darbas buvo keblus, ir vargu, ar naudingas. Atskirų dalinių ka-

Ats. san. jaun. psk. Antano Bernoto "Atsargos Liudymo" Nr. 5137, 1930 — Vytauto Didžiojo — metų laidos, 8-tas puslapis.

To pat "Atsargos Liudymo" 22 psl.

rių sąrašai buvo išmėtyti įvairiose bylose ar sąsiuvinuose, nurodyti adresai netikslūs, arba, nurodyti tokie, kurie vėlesniais metais buvo pakeisti. Išduoto turto vertė buvo įrašyta anuomet Lietuvoje apyvartoje buvusią ostmarkių valiutą ir tos vertės pervedimas į lito valiutą buvo sunkus, ar visai neįmanomas. Suradus tokį prasišolinusį, raštas buvo siunčiamas gyvenamos vietos nuovados viršininkui, prašant išreikalauti nurodytą sumą. Tačiau, ar tokie likę skolingi kada atsilygino, man neteko girdėti.

Maždaug tuo pačiu metu per pulko centrinę man paskambino "Kario" sekretorius St. Butkus ir kviečia užėiti į redakciją pasikalbėti kokiu tai reikalu. Kitą dieną nuvykus, jis pakiešo naujausią "Kario" numerį, kuriame buvo įdėtas kokios tai merginos laiškas savo bernužėliui, tar naujančiam kariuomenėje. Butkus pasiūlė, bene aš norėčiau pabūti tuo bernužėliu ir jai per "Kari" atsakyčiau. Sutikau. Mano atsakymas jai buvo įdėtas netrukus (žinoma, pasirašytas ne mano pavarde). Paaiškėjo, kad ta mergina, tai vienos Jonavos valsčiaus pradžios mokyklos mokytoja. Tačiau, tas mūsų sisirašinėjimas per "Kari", po poros laiškų dėl kaž kokių priežasčių nutrūko. Su ja asmeniškai niekad nesusirašinėjau.

1931 m. pavasarį, rodos, tai buvo kovo mėn viduryje, buvau pasiūstas vienam mėnesiui į Vytauto Didžiojo kuopą Jonavoje, pavaduoti susirgusį tenykštį vyr. san. pusk. Igorį. Kuopą radau įsikūrusią kažkokiam perdirbtame didžiuliam sandėlyje, o karininkai ir liktiniai puskarininkiai gyveno privačiai aplinkiniuose namuose. Kuopos rajonas buvo neaptvertas ir visi galėjo judėti kaip tinkami. Kuopos vyrai visi rinktiniai: aukšti ir gražaus kūno sudėjimo. Tai kadaise išformuoto 3 Vytauto Didžiojo pulko likučiai. Kuopa, kors ir vadinosi kuopa, bet tvarkėsi maždaug bataliono pagrindais ir jos etatai buvo didesni, kaip paprastų kuopų. Šiaip kuopa buvo administraciniai tvarkoma iš 2 pėst. pulko. Pagrindinis kuopos uždavinys buvo nešti sargybą prie didžiulio geležinkelio tilto per Nerį. O šiaip, tik kasdieniniai užsiėmimai. Kuopa turėjo didelę, labai gerai tvarkomą biblioteką, ir kariai čia nuolat praleisdavo savo laisvalaikį. Aš pats, vieną kartą nuvykęs tarnybos reikalais į Kauną, iš knygyškylos jiems parvežiau visą krūvą gražiai įrištų knygų. Už įrišimą mokėjo Kariuomenės Štabo Švietimo Skyrius.

Sanitarinio darbo kuopoje buvo labai nedaug,

Pavardė ir vardas

Rašydinimosi pažymėjimai.

193 5 m. sausio m. 5 d.
Nr. 63

L. Lauka
Kariuomenės rezervų atstaitis
Vedėjas Šilutėje

VIZUOTA
193 5 m. 11 d.

193 5 m. 11 m. 23 d.
Nr. 63

L. Lauka
Kariuomenės rezervų atstaitis
Vedėjas Šilutėje

3 RAŠYDINTAS
193 5 m. XII m. 31 d.
Nr. 119

Okaske
Kariuomenės rezervų atstaitis
Vedėjas Pagėgiuose

193 6 m. XI m. 9 d.
Nr. 119

Okaske
Kariuomenės rezervų atstaitis
Vedėjas Pagėgiuose

193 5 m. 11 d.

Kariuomenės rezervų atstaitis
Vedėjas Šilutėje

tai buvau įpareigotas dirbti kuopos raštinėje, tvarkant bylas ir atskaitomybę. Čia tai išmokai ir mašinėle rašyti.

Jonava — mažas miestas ir pramogų čia nedaug. Nebent į kiną nueiti. Nors jau buvo kovo vidurys, ir, pagal žmonių pasakymą, "kreiva vėžė", bet žiema vis dar tvirtai laikėsi. Neris tebebuvo storai užšalus ir išilgai jos nuo Skarulių ėjo geras rogių kelias. Kuopos ryšių karininkas rajono pakraštyje buvo įruošęs čiuožyklą: apstatinėjo aplinkui eglaitėmis, įruošė šviesas ir gerą garsiakalbių muziką ir vakarais ten susirinkdavo nemažas būrys mėgėjų pasičiužinėti.

Per Atvelykį, Jonavos geležinkelio stoties salėje buvo suruošti šokiai, į kuriuos buvo atėję beveik pusė visų kuopos karių. Jonava ir jos apylinkės buvo labai sulenkėjusios ir vis tebebuvo daug gyventojų, su kuriais negalėjai susi-

kalbėti lietuviškai. Todėl kuopos čia buvimas ir karių bendravimas su vietos gyventojais įnešė itin daug lietuviško jausmo.

Žinoma, ir buvimas Jonavoje buvo apmokėtas eilėraščių.

1931 m. birželio mėnesį Šančiuose, prie Ryšių bataliono buvo suorganizuoti Priešdujinės ir Priešcheminės Apsaugos kursai. Patys pirmieji tokios rūšies kursai Lietuvos kariuomenėje. Į kursus buvo komandiruoti iš visų mūsų kariuomenės rūšių or dalinių sanitarijos puskarininkiai ir viršilos, viso apie trisdešimt. 2 pėst. pulką atstovauti vėl teko man (ir vėl nežinau, kodėl). Ir susirinkome gražus margaspalvis uniformų būrys. Čia pentiniais žvangėjo artilerininkai, baltamėlyna spalva ulonai ir raudoni gusarai, atvyko ryšininkai, pionieriai, šarvuotininkai ir aviatoriai.

Per visą mėnesį mus mokė generalinio štabo karininkai ir gydytojai. Iš visų lektorių dabar teprisimenu tik gen. št. majorą A. Šovą. Supažindino su visomis tada žinomomis nuodingomis dujomis, vartotomis I Pas. karo metu — su chloru, chlorpikrinu ir kitomis, net maloniai kvėpiančiomis (obuolių kvapas ir kitoks), su skystomis dujomis — iperitu ir panašiom, su dujokaukėmis nuo dujų apsaugoti. Dujokaukės buvo dar nuo I-jo Pas. karo laikų, vokiečių gamybos. Tokias dujokaukes turėjo visi mūsų kariuomenės daliniai. Taip pat buvome supažindinti su prieš-iperitiniais kombinezonais ir jiems tinkamais batais. Lektoriai turėjo buteliukus įvairių nuodingų dujų, kai kurias leido ir pauostyti. Daug dėmesio buvo kreipiama, kaip gelbėti nuodingomis dujomis apsinuodijusius.

Kleboniškių šaudymo laukuose už Kauno, atlikome praktiškus pratimus su dujomis. Kariuomenės vadovybė, matyt, dujų turėjo. Senoje pirtyje buvo įrengta dujų bandymo kamera: kiekvienas kursantas, užsidėjęs dujokaukę ir patikrinęs, kad gerai veiktų, kameroje turėjo išbūti nustatytą laiką. Kitą kartą, atvirame lauke buvo išdėlioti indai su chloru ir atsukti, ir kursantai pavėjui nuo indų turėjo pereiti ar perbėgti tam tikrą atstumą. Jei dujokaukė buvo netinkamai uždėta ar nepritaikyta, tuojau pajutai dujų veikimą. Bandymo laukas buvo saugojamas, kad čia nepasimaišytų civilių, ar asmenų, neturinčių dujokaukių.

Kursus baigėme visi, po to su lektorais nusifotografavome. Deja, šios fotografijos neturiu — karo metu kažkur užsimetė.

Net ir tokioje nepoetiškoje aplinkoje radau reikalą parašyti eilėraštį “Dujos”.

1931 m. rudenį, spalio 7 d., pasibaigus mano

vienių metų liktinio terminui, dėl asmeniškų priežasčių toliau tarnauti nebepasilikau ir išėjau į atsargą. Ir išėjau labai nenoromis, nes karinę tarnybą mėgau. Atsargos knygutėje buvo įrašyta, kad mobilizacijos atveju turiu vykti į 2 pėst. pulką.

Ir išėjęs į atsargą dar pora metų rašinėju “Kariui” eilėraščius, karinėmis ir patriotinėmis temomis, kurių didesnę daugumą buvo spausdinama. Jei neklystu, “Karyje” buvo išspausdinta 27 mano eilėraščiai. Be to, kai kada rašiau ir korespondencijų bei galvosūkių, bet čia be didesnio pasisekimo.

Apie 1932 m. gavau iš Kariuomenės Štabo Švietimo Skyriaus (rodos, rašė skyriaus vadovas kpt. Vilutis) raštą, kuriame rašė, kad yra sumanymas leisti “Lietuviškąją Enciklopediją”, o joje turėsime ir karinį skyrių. Rašte buvo pranešta, kad Švietimo Skyrius į nuolatinių ir gerų “Kario” bendradarbių sąrašą yra įtraukęs ir mane, ir prašė jiems duoti biografinių žinių. Tokias žinias nusiunčiau ir buvau įtrauktas į “Liet. Enciklopediją”, kad ir nekariniame skyriuje, nes tokio atskiro karinio skyriaus enciklopedijoje nėra.

Be dalykų, spausdintų “Karyje”, kai kurie mano eilėraščiai buvo perskaityti ar įpinti į vaidinimus per Kauno radiją perduotose karių valandose ar šaulių pusvalandžiuose. Buvau kviečiamas ir asmeniškai dalyvauti karių valandose Kauno radiofone, bet nuo to maloniai atsisakiau.

Ir po 1933 m. vis dar rašinėju karinius eilėraščius ir siuntinėju “Kariui”, bet jau mažai kas tebuvo išspausdinta. Mat, atitrūkus nuo karinio gyvenimo ir naujų temų savo eilėraščiams nebegalėjau rasti. Kai kas iš tų nespausdintų likučių buvo įdėta dabar Amerikoje einančiame “Karyje”.

Be eilėraščių karinėmis temomis aname laikotarpyje (ir vėliau) rašiau daug eilėraščių patriotinėmis ir kitokiomis temomis. Nemažų šių eilėraščių buvo išspausdinta Klaipėdojeėjusiame “Vakarų” dienrašči “Santaros” priede.

Bene 1936 m., jau man tarnaujant Klaipėdos krašto pasienio policijoje, Kariuomenės Štabo Švietimo Skyrius išleido kariams dainorėlį “Dainuojam”, kuriame, mano didžiai nuostabai, buvo įdėti keturi mano eilėraščiai, kaip karinės dainos. Mūsų kompozitoriai jiems buvo pritaikę melodijas. Deja, tų mūsų kompozitorių pavardžių dabar nebepreisimenu.

Jokių medalių ar atžymėjimų už savo karinę tarnybą negavau. Gal to ir nereikėjo. Rašiau tik norėdamas pakelti mūsų kareivėlių moralę. Tai pats geriausias atlyginimas.

Latviai ir bolševizmas

O. URBONAS

(Pabaiga)

Kiekvieną dieną retėjo sukilėlių eilės ir mažėjo artilerijos sviedinių ir šovinių atsargos. Matant, kad daugiau priešintis nėra galimybės, gen. Karpovas, kuriam plk. Pervuchinas perdavė vadovavimą, patikėjo apgaulingam vokiečių karinės misijos vado, leitenanto Balko, pasiūlymui pasiduoti ne bolševikams, bet vokiečių karinei misijai, kas sukilėliams garantavo apsaugą prieš bolševikus.

Ta kombinacija — kai paleisti iš nelaisvės vokiečiai paima į nelaisvę, jei su vokiečiais ir nekaraujančius, bet nepripažįstančius Lietuvos Brastos taikos sutarties savanorius, karininkus ir kareivius, pasibaigė sukilėliams labai tragiškai.

Šia provokacija pasinaudodami, bolševikai įsiveržė į miestą. Tik nedidelei grupei sukilėlių pasisekė persikelti per Volgą ir prisijungti prie Kolčako kariuomenės. Visi kiti, tą patį dieną, buvo leitenanto Balko perduoti bolševikams. Apie jų likimą visai atvirai paskelbė "VCK Raudonoji knyga" (1920 metų): "Vokiečių komisijos pirmininkas, leitenantas Balkas, liepos mėnesio 21 dieną įsakymu Nr 4, paskelbė Jaroslavo gyventojams, kad Jaroslavo Šiaurės Savanorių kariuomenės rinktinė pasidavė tai komisijai. Pasidavusieji buvo perduoti bolševikų valdžiai ir pirmoje eilėje, 428 iš jų buvo sušaudyti".

Tai tiek pirmą dieną. Apie tolesnius sušaudymus Jaroslave ir jo apylinkėse, smulkiai atpasakoją Melgunovas savo knygoje: "Raudonasis teroras": "Pagal mano kartoteką, tame rajone ir tuo metu suškaitytos 5,004 kortelės (sušaudytų). Mano daviniai, kaip aš jau esu sakęs, pripuolami ir nepilni; tai daugumoje tas, kas buvo skelbiama laikraščiuose ir tik tuose laikraščiuose, kuriuos man pasisekė gauti".

Reikalinga pažymėti ir tą ypatingą vaidmenį, kurį vaidino šitie žmonės pilietinio karo laikais. Latvių divizija, jei ir ne visa, tai bent tie jos pulkai, kurie stovėjo Maskvoje, buvo VCK žinioje. Divizija gaudavo iš VCK įsakymus pasiūsti reikalingus dalinius į įvairias Rusijos vietas sovietų valdžios palaikymui. Kiti šaltiniai kalba tiesiog apie "specialius uždavinius", kuriuos latvių divizija gaudavo iš VCK. Koki gi buvo tie uždaviniai, mes galime tik spėlioti.

Viskas, kas iki šiol pasakyta, liečia latvius revoliucijos pradžioje, kai jie padėjo bolševikams užgrobti valdžią ir paskui tą valdžią stabilizavo. Pilietiniam karui plečiantis jie, kaip ir kiti svetimšalių daliniai, buvo išsiųsti į frontą, kur dauguma jų ir pasiliko iki pilietinio karo pabaigos. Aprašyti visas tas kautynes, kur latviai dalyvavo, reikalinga būtų surašyti toms. Dėl to, tą temą paliesiu tik duodamas keletą pavyzdžių, kurie apima visus tris pilie-

Latvių raud. šauliams paminklas Rygoje

tinio karo metus. Dauguma čia aprašytų pavyzdžių bus paimti iš V. Kravčenkos "Drozdiečiai" — Drodovo divizijos veiklos pilietiniame kare istorijos.

1918 metai. Balandžio 21 dieną priartėję prie Rostovo sužinojom, kad Rostove, be raudonosios kariuomenės karių, randasi dar pulkas latvių šaulių ir jūrininkų rinktinė, viso apie 12,000 žmonių.

Kaip matom, 1918 metų pradžioje latvių šauliai jau dalyvauja pilietiniame kare.

1919 metai. Rugsėjo 24 dieną raudonieji puolė Sevsko miestą. Pas raudonuosius čia fronte pasirodė iš Sibiro atgabenti latvių pulkai. Atakuodami mes paėmėm belaisvių ir vėl latvių šaulių.

Rugsėjo 28 dieną, prieš Samuro pulką pasirodė čia tik ką perkelti latvių ir kiniečių daliniai.

Rugsėjo 29 diena. Po Dimitrovo užėmimo, gatvėse gulėjo daugiau kaip 600 lavonų, latvių ir kiniečių.

Tuo pat metu (rugsėjo mėnesio pabaiga). Šiaurinio Savanorių kariuomenės fronto ruože raudonieji sugrupavo smogiamąją grupę. Tos grupės sudėtyje buvo daugumoje latvių šaulių pulkai... Grupę sudarė 10,200 pėstininkų, 1,200 raitelių, ji turėjo 17 artilerijos pabūklų ir apie 400 kulkosvaidžių.

Tuo pat metu: ketvirtą žygio dieną, kaip tik ties tuo kaimu, kur 1-as Drozdovo pulkas turėjo pasukti į kairę, mes susidūrėm su latvių pulkais.

Rugsėjo 31 diena: pritraukus rezervus iš Sevskio, raudonieji perėjo į puolimą. Be pertraukos jie puolė tuos kalnelius, kuriuos laikė 1-as pulkas... tarp belaisvių mes vėl sutikom latvių.

Spalio mėnesio vidury: į šiaurės vakarus nuo Orlo buvo sugrupuota draugo Matusevičiaus* smogiamoji grupė... Pagal sovietų davinius, ta grupė buvo sudaryta iš 9,600 durtuvų, 2,100 raitelių, grupė turėjo 56 artilerijos pabūklus ir 296 kulkosvaidžius.

Spalio 27 diena: Raudonieji iš kart pakilo ir perėjo į stiprią kontr-ataką. Iš sparno mus puolė raudonoji kavalerija. Jei mes, atsitraukdami, nebūtume sustoję, kavalerija būtų mus sukapojus, o tai buvo latviai...

Lapkričio 3 diena: ...sužinojom, kad Dasteric kaimas, kur buvo brasta per upę, yra raudonųjų užimtas. Nežiūrint didžiausio nuovargio, mes buvom priversti pulti, nes kito kelio nebuvo. Raudonieji kovojo atkakliai, tai buvo latviai... ir t.t. ir t.t.

Kaip jau esu sakęs, aprašyti visas kautynes, kur dalyvavo latviai, nėra galimybės, dėl to, toliau duosiu tik apie pilietinio karo pabaigą, kur, žinoma, dalyvavo latvių šaulių divizija.

1919 m. spalio mėn. latvių šaulių divizija įėjo į smogiamosios armijos (6-ta armija, vadas — Korkas, estas, buvęs rusų kar. gen. štabo plk. leitenantas) sudėtį. Tuo metu ji turėjo apie 11,000 durtuvų, ir prieš lemiamas kautynes gavo dar apie 3,000 vyrų papildymą. Kiek latvių buvo kituose daliniuose man nežinoma, bet galima apytikriai apskaičiuoti iš sekančių davinių: Pietų frontas gaudavo latvių laikraščio "Cina" 10,895 egzempliorius. Latvių divizija gaudavo 5,650 egzempliorius ir 5,245 egzempliorius gaudavo kiti latvių daliniai. Tokiu būdu, po dviejų metų pilietinio karo, kuriame latvių daliniai gaudavo atsakingiausius, kartu ir sunkiausius, uždavinius, raudonojoje armijoje turėjo būti dar 25,000 — 30,000 latvių karių.

1920 m. balandžio 20 dieną, papildyta ir po poilsio latvių divizija puolė Perekopą, kurio puolimas taip tragiškai pasibaigė estams. Puolimas buvo atmuštas, divizija turėjo labai didelius nuostolius, joje liko iš viso tik apie 4,000 vyrų. Divizija buvo atitraukta gilumon, ir jau rugpiūčio 1 dieną ji turėjo vien tik komunistų virš 3,000 vyrų, o iš viso — apie 10,000 vyrų. Toliau kautynės ėjo dėl Kochovkos placdarmo, kur 4-as ir 6-as latvių šaulių pulkai buvo beveik visiškai sunaikinti. Divizija vėl buvo atitraukta į Nikolajevą rajoną, papildyta ir

paruošta paskutiniam smūgiui, kuriuo buvo užimtas Krimas.

Pilietinio karo paskutinės fazės aprašymą randame veikale "Didžiojo kelio" etapai", SSSR krašto apsaugos ministerijos leidinyje, Maskva, 1963, kur patiekiamas pranešimas, padarytas Korko (6-os sovietų armijos vado, esto) 1921 metais Ekaterinoslavo karo mokslo auditorijoje:

"Spalio 29 dieną 6-os armijos daliniai priartėjo prie Perekopo, 1-ji ir 2-ji raitųjų armijos ir 4-ji, į kurią buvo įjungta 13-ji armija, priartėjo prie Congaro dvi dienas vėliau. Baltųjų pozicijas buvo galima padalinti į tris dalis... Šalių jėgos: Perekopo pozicijoje Vrangelis turėjo 13,500 pėstininkų, 6,000 kavalerijos, apie 730 kulkosvaidžių, 180 art. pabūklų ir 48 šarvuočius. 6-ta armija, kuri turėjo uždavinį pulti Perekopą, turėjo: pėstininkų 34,833, kavalerijos 4,532; 965 kulkosvaidžius, 165 art. pabūklus, 3 tankus, 14 šarvuočių ir 7 lėktuvus. Negalima paneigti, kad mes turėjom didelį pranašumą, ir baltųjų stipresnę kavaleriją buvo galima lengvai kompensuoti pritraukus 1-ją ir 2-ją raitųjų armijas... 6-tos armijos sudėtis: 15, 51, 52 divizija (kaip žinome, tai buvo vakarų lenkų divizija) ir latvių šaulių divizija, plius dar 1-ma kavalerijos divizija. Pirmas puolimas buvo vykdytas taip, kad 51-os divizijos dvi brigados turėjo pulti turkų pylimą, kitos dvi divizijos brigados turėjo pulti apeidamos baltųjų dešinįjį sparną, šiai rinktinei buvo priskirta dar ir kavalerijos divizija. 15 ir 52 divizijos turėjo pulti per Sivasą ir Lietuvos pusiasalį, jų užnugaryje latvių šaulių divizija... Nežiūrint pakartotinių puolimų, nieko nebuvo pasiekta, nes baltieji visą laiką kontraatakavo ir mūsų dalinius atstūmė... Kautynės tęsėsi lapkričio 8, 9 ir 10 dieną, pirma ir antra baltųjų pasipriešinimo linijos buvo pralaužtos ir pulkai sustoję prieš paskutinę pasipriešinimo liniją, kuri turėjo išspręsti Krimo likimą... Lapkričio 11-tą dieną latvių šaulių ir 15 divizija puolė tą paskutinę liniją ir ją pralaužė..." Kaip matom, ir paskutiniame pilietinio karo akte latvių divizija suvaidino lemiantį vaidmenį...

Sudarius taiką su nepriklausoma Latvija, bolševikai latvių šaulių diviziją išformavo.

Baigdamas, norėčiau duoti dar mažą ištrauką iš jau daug kartų cituotos Germanio knygos, kur 27 psl. jis rašo: "Dauguma latvių bolševikų pasiliko Rusijoje ir po to, kai Latvijos nepriklausomybė buvo paskelbta. Rusijoje pasiliko ir dauguma karo pradžioje į Rusiją evakuotų įmonių darbininkų ir į Rusiją pasitraukusių latvių ūkininkų, kaip ir dauguma buvusių latvių šaulių, kurie kovojo pilietiniame kare sovietų pusėje. Pagal turimus davinius skaičius latvių, kurie 1920 m. ir iki 1930 metų buvo Rusijoje, siekė apie 250,000. Latvių bolševikai ir pilietinio karo veteranai iš savo tarpo davė visą eilę pasižymėjusių vadų, kurie partijoje, valstybės įstaigose ir kariuomenėje, užėmė aukščiausius postus. Iki 1937 metų latviai sovietų Rusijoje

je galėjo savistoviai vystyti savo kultūrinę veiklą. Didelį darbą atliko "latvių šaulių istorijos komisija" (1926-1937), kuri išleido keleta istorinių veikalų (tačiau spausdinti tuos veikalus buvo leista vien tik latvių kalba)... Jei tie veikalai ir buvo dalinai patetiški ir kiek neobjektyvūs, tai vis gi, tie veterana, kurie visą tą medžiagą surinko, daugumoje buvo atsakingi vyrai, kuriems prisitaikymas ir sąmoningas istorijos falsifikavimas dar nebuvo būtinybė. Su maža išimtimi, visi tie vyrai žuvo Stalino teroro metu" (mano pabraukta, O.U.).

Gal kas nors tų vyrų ir pasigailės — aš ne.

IŠNAŠA

*) Matusevičius — rusų kariuomenės artilerijos generolas — sugrįžęs 1921 m. rudenį Lietuvon, po kiek laiko buvo trumpam (kas tai apie metus) paskirtas artilerijos viršininku. Būdamas 4-to art. pulko vadu, vieną dieną aš gavau iš Kauno pranešimą, kad į pulką atvažiuoja art. viršininkas. Po įprasto sutikimo ir pulko apžiūrėjimo, pakviečiau generolą į karininkų Ramovę pietums. Pietų metu, sėdėdamas greta generolo, pastebėjau, kad jam gan sunku kalbėti lietuviškai. Matomai, lietuvių kalbą jis buvo gerokai primiršęs. Dėl to, pasakiau jam: "Pone generole, kalbėkite rusiškai, aš pats esu buvęs

rusų kariuomenės karininkas ir rusų kalba man sunkumų nesudaro". "Žinau", atsakė man generolas, "aš ir žinau, kad Tamsta buvote baltijoje kariuomenėje. Jūs negalite sau išvaizduoti, kaip mes visi, kurie tarnavom raudonojoje kariuomenėje, svajojom patekti pas baltuosius. Bet, jūs žinote, komisarai taip mus sekė, kad pereiti nebuvo jokios galimybės". "O, gal būt, P. Generole", aš jam atsakiau, "ir gerai, kad Jums nepasisekė". "Kodėl?" — "Gal būtų pakorė". — "Kaip, mane, generolą, pakartų?" — "Ne, P. Generole, Tamstą, kaip generolą, niekas, žinoma, nekartų, bet kaip latvių šaulių divizijos vadą — tai jau tikrai". Nieko man į tai genrolas neatsakė, bet jo ūpas žymiai pablogėjo.

Praėjo eilė metų. Atėjus man vieną kartą į Kariuomenės Biblioteką, majoras Ružancovas ir sako: "Turiu knygą, kuri Tamstą tikrai suindomins". Ir paduoda man sovietų aprašytą Orlo operaciją. Kadangi pats tose kautynėse dalyvavau, man, žinoma, buvo įdomu tą aprašymą perskaityti. Ir štai, skaitau (atpasakaju iš atminties): kai baltieji artinosi prie Orlo, iš Vakarų fronto buvo skubiai perkelta visa latvių šaulių divizija. Atvyko pirma brigada ir apsisotojo ten ir ten... Atvyko divizijos štabas ir apsisotojo... ir t.t. Bet, deja, divizijos vadą, draugą Matusevičių mes buvom priversti nuo divizijos vadovavimo pašalinti dėl jo visiško netinkamumo vadovauti divizijai".

Štai, kada aš apgailestavau, kad anais laikais generolui taip sugadinau ūpą. (O.U.)

PADĖKA

1972 m. sausio mėn. Juozas Venys sutiko tvarkyti "Kario" platinimo reikalus V. Vokietijoje. 1976 m. pabaigoje jis sunkiai susirgo ir ligos verčiamas sausio 10 d. 1977 m. atsisakė žurnalo platintojo pareigų.

Penkerių metų laikotarpyje tarp J. Venio ir administracijos vyko darnus bendradarbiavimas. J. Venio energijos ir plačios iniciatyvos dėka buvo žymiai pakeltas prenumeratorių skaičius V. Vokietijoje. Jo sąžiningas, tikslus ir laiku atsiskaitymas labai lengvino administracijos darbą.

"Kario" administracija labai apgailestauja netekdama tokio uolaus bendradarbio, nuoširdžiai dėkoja jam už sąžiningai ir pavyzdingai tvarkytus žurnalo platinimo reikalus, linki kuo greičiau pasveikti, ir — geros sėkmės gyvenime.

"KARIO" ADMINISTRATORIUS

ATSIŪSTA PAMINĖTI

DEVINTOJI PRADALGĖ, Literatūros metraštis, 1976 m., 390 psl. NIDOS leidinys Nr. 96, 1976. Kaina 7.50 dol.

Leonardas Andriekus, UŽ VASAROS VARTŲ. Lyrika. Iliustravo Telesforas Valius. Išleido Pranciškonai. New Yorkas, 1976 m., 80 psl. su aplanku.

Juozas Toliušis, 13-JI LAIDA. Pasakojimų pynė jaunimui. Viršelis ir iliustr. Aleksandro Jakšto, Australijoje. Išl. JAV L.B. Šviet. Taryba. 254 psl. Gaunama: Antanas Kareiva, 7030 S. Rockwell St., Chicago, Ill. 60629. Kaina \$4.00.

Benvenutas Ramanauškas, OFM, BROLIAI, PRADĖKIM. 750 metų sukakti nuo sv. Pranciškaus mirties minint. Kalbą peržiūrėjo Leonardas Žitkevičius.

Pranciškonų leidinys. Su aplanku, iliustr. 272 psl.

Algirdas J. Kasulaitis, LITHUANIAN CHRISTIAN DEMOCRACY, Published by Leo XIII Fund. 1976. Kaina \$4.00

Profesorius Augustinas Voldemaras, RAŠTAI. 90 metų sukakčiai paminėti. Redagavo Morkus Šimkus. Laisvosios Lietuvos Knygų Leidykla, Nr. 5, Chicago, 1976. Kieti virš., 672 psl.

Redaguoja —
S. Kaunellenė
531 W. Grand Blvd.
Detroit, Mich. 48216

TREMTIES TRIMITAS

BERNARDAS BRAZDŽIONIS

PAVASARIO SVAJONĖ

*Ten pavasarį grįžta giedodamos gervės,
Ir pakyla į dangų vyturėlio giesmė,
Ir mane ilgesys per sargybas ten pervės,
Ten svajonėj ir aš, pakeleivis, esmi.*

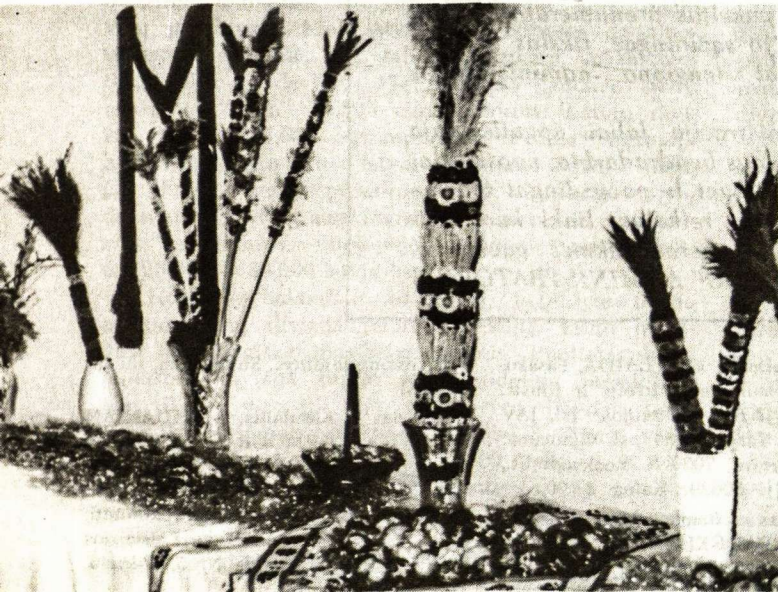
*Ten pagojy aukštam skleidžias žiedas žibutės
Melsvas, tartum linai, ir kuklus, nedrąsus,
Ten pavasario šokantį vėją pajutęs,
Ima šokt debesėlis šviesus . . .*

*Ten — užmerkęs akis — aš matau tartum gyvus
Ir miškus, ir laukus, ir sodybas žalias,
Pasipuošusias sodais ir krūmais alyvų,
Ir Velykų varpus, ir verbų šakeles . . .*

*Ten žilvičiai žali meta žirginius žemėn,
Ir galulaukėj kvepia pirmoji vaga,
Ten seselė Nery žlugtui vandenį semia,
Ir sumirga gelmėj dausų žvaigždės dega,*

*Kaip sodybų gimtų žiburėliai užgesę, —
Bet širdy jie gyvi bus ir švies ir neges,
Iš kapų kels tėvų amžių glūdinčių dvasių
Ir iš viso pasaulio mus tėviškėn ves.*

Klevelando Žalgiriečių sesių nupintos Vilniaus verbos ir Velykų margučiai. Nuotrauka toto korespondento V. Bacevičiaus

*Suskambėję Velykų rytą
prisikėlimo varpai
tesustiprina mūsų meilę
viens kitam, tesužadina viltį,
kad ir mūsų pavergta tėvynė
pakils vėl laisva,
tesuteikia mums išminties
ne su vėjo malūnais kovoti,
bet su tikroju tautos
ir valstybės priešu,
teatneša vienybės dvasios!*

*Džiaugsmingo Aleliuja
kiekvienai
ir
kiekvienam!*

DĖL LIETUVOS ŠAULIŲ S-GOS TREMTYJE ARCHYVO

V. Tamošiūnas

Popieriniu tigru būti gana lengva. Rėk, šauk, kritikuok, pravardžiuok, jau vien tuo rėksnys įsirikiuoja į "visuomenininkų" elitą.

Nemažai priekaištų gauname ir dėl tremtyje atsikūrusios Šaulių S-gos. Girdi, — skaldymasis, kam reikia?.. Štai, mes kalbame Tautos vardu, pas mus elitas, o jūs? Gerai, būkite, kuo jau save laikote. Bet man norėtusi priminti 1918 metų Vasario 16-tos Aktą. Sujudo Lietuvos žemės artojai, samdiniai, darbininkai. Vyžuoti, medinėmis klumpėmis ėjo būriai savanorių į kuriamą Lietuvos kariuomenę. Ačiū Dievui, turėjome sveikos inteligentijos, narsių karininkų. Nors kovos atrodė beviltiškos, tačiau laimėta.

Šalia mūsų narsiosios kariuomenės atsirado kovų talkininkai: partizanai-šauliai. Pastarieji labai su mažom išimtim buvo kaimų berneliai ir moterėlės — ryšio talkininkės. Šios istorinės tiesos dar niekas, apart Maskvos raudonųjų didikų, nedrįsta paneigti.

Nepriklausomybės metais Šaulių Sąjunga buvo priešakinė tvirtovė laisvei išlaikyti, stiprėti, kultūrėti, kurti šaulių židinius. 19-to šimtmečio baltųjų carų be spaudos ir mokyklų laikoma Lietuva, buvo tamsi ir juoda...

Pirmaisiais nepriklausom gyvenimo metais reikėjo skubiai organizuoti valstybinį gyvenimą, plėsti mokyklų tinklą, tiesti kelius, steigti liginines ir kovoti su puolančiais priešais. Reikėjo kovoti su kitataučių vykdomais nusikaltimais ir degtinės varytojais. Policijos pareigūnai buvo nepatyrę... Tautos laisvės duobkasiai: lenkuojantieji ir komunistai drumstė jaunos valstybės padangę. Tuo metu į pagalbą vyriausybei, o ypač policijai, atėjo Lietuvos Šaulių Sąjunga. Šaulių darbai, kovojant su tautos vidaus ir išorės priešais, buvo labai našūs. Paskutiniai nepriklausomo gyvenimo metai — tai Lietuvos žydėjimo metai.

1940 metais okupavę Lietuvą, bolševikai pirmuoju taikiniu pasirinko

Lietuvos Šaulių Sąjungą. Tai byloja dokumentas, pasirašytas Maskvos imperialistų Ševelavo ir Rodinovo, Lietuvos komunistams — smogikams.

Bausis 1941 metų birželis buvo šauliams mirtinas smūgis. Centro, rinktinių ir būrių vadovybės buvo skaudžiai paliestos.

Atrodė, kad Hitlerio - Stalino karas buvo vienintelis tuo metu Tautai išsigelbėjimas, bet mainas — nacinis režimas — Lietuvai nebuvo geresnis. Kaimo žmonės sakydavo: — o vistiek naciai geriau, įkišo į krosnį ir tavo kančios užsibaigė, raudonieji vergų stovyklose iščiulpiavo tavo paskutines jėgas ir tik jau visai bejėgi, šūviu į pakaušį nužudo.

Iš bolševikinio pragaros ištrūkę Lietuvos Šaulių Sąjungos nariai JAV ir Kanadoj atkūrė Lietuvos Šaulių Sąjungą. Sąjunga laisvuose kraštuose stiprėja ir šauliai dirba gražų lietuvių išlaikyti darbą. Pažiūrėkime kas atidengė raudonųjų satrapų žvėriškus ir žiaurios genocidinius darbus? Tai: buvusio Tėvynės šaulių būrio šaulė Hilda Tautvaišienė, parašiusi "Tautų Kapinynas Sibiro Tundroje". Imbrado Šaulių Moterų vadovė Stefanija Rūkienė parašė "Vergijos Kryžkeliuose" ir "Grįžimas į Laisvę". Pastarojoj, kankinė Rūkienė, skyriuje Tėvynės Laisvės Vizija, rašo: "Gedimino kalno papėdėje, prie Nežinomo Kareivio kapo, susirinkusi Lietuvos laikinoji vyriausybė ir kovos dalinių aukštieji vadai. Čia pat ramiai stovi didžiausios pasaulio galybės karių būrys. Šalia jų atsikūrusios Lietuvos Šaulių Sąjungos vėliava ir ją atlydėję šauliai".

Štai mūsų leidiniai: "Nepriklausomai Lietuvai", "Vladas Putvinskis-Pūtvis, gyvenimas ir parinktieji raštai". Šaulio Jono Juodvalkio: "Mano Dienos". Šaulės Elenos Juociūtės: "Pėdos Mirties Zonoje".

Šaulių Sąjungos vadovybė, talkinant daliniams ir paskiriems šauliams 1976 m. išleido dr. Kosto Jurgėlos veikalą: "Lithuania: The Outpost Of Freedom". Šis istorinis veikalas yra apie caristinės ir komunistinės Rusijos genocidinius veiksmus okupuotoj Lietuvoj.

NAUJI UŽMOJAI

Sibiro kankinys, šaulys Jonas Kreivėnas rašo apie savo išgyvenimus ir kančias Sibiro vergų stovyklose. Tai bus naujas laidinys apie komunistų genocidinę politiką.

"Juozo Daumanto" šaulių kuopa leidžia knygą "Žemaičių Didysis — vysk. Motiejus Valančius". Redaguoja dr. Grigas Valančius.

O KAS TOLIAU?

1976 m. teko susitikti ir išsikalbėti su prof. Kaziu Alminu. Pasakojo, kad jis muziejui Alka, vadovaujama prel. Juro, nuvežęs iš Lietuvos atsivežtą šaulišką uniformą. Prof. Alminas rūpinosi, kad kas už jo pinigų nupirktų manekoną. Tuo pasirūpinti paprašytas Naujosios Anglijos šaulių rinktinės p-kas.

Tai pirmas žingsnis Šaulių Sąjungos archyviniam turtui surinkti. Tuoreikalu sielojasi šaulys Jonas Valauskas. Savo laiške iš St. Petersburg, Floridos, jis rašo, kad "Alkos" patalpų plėtimui, jis nusiuntęs 1000 dol. Jo nuomone, šauliams reiktų dviejų kambarių, kiekvienas kainuotų po 14,000 dol. Turėtų prisidėti visi daliniai.

Čikagos "Vytauto Didžiojo" šaulių rinktinės pirm. Vladas Išganaitis Valausko projektui pritaria, tačiau pažymi, kad dvejus metus negalės stambiau to projekto paremti, nes tiek užtruks skolų už įsigytuosius Šaulių Namus mokėjimas.

Kodėl kalbama apie "Alkos" muziejų Putname? Muziejus, sakytumėi, Amerikos užkampyje. Juodoji rasė stumia mus iš miestų, užima mūsų bažnyčias, mokyklas, kultūrinius židinius. "Alkos" muziejus yra sukaupęs nepaprastų Lietuvos kultūros lobį. Tačiau ten patalpos mažos, perkrautos. Nutarta praplėsti.

Putnamas — Naujosios Anglijos šaulių rinktinės pašonėj. Netoli New Yorkas. Nutarus ruošti kambarius, tuo rūpintis turėtų artimųjų vietovių šauliai.

Ar turėsime kuo tuos kambarius užpildyti? Medžiagos net perdaug. Sąjungos leidiniai, dalinių bylos ir t.t., kažin ar sutilptų į du kambarius? Sąjungos vadovybė turėtų šį reikalą gerai išstudijuoti ir nuspręsti.

LIETUVOS ŠAULIŲ SĄJUNGOS TREMTYJE CETRO VALDYBOJ

1977 m. liepos 2, 3, 4 dienomis Unio Pier, Mich., rengiama Lietuvos Šaulių Sąjungos Tremtyje 1977-ųjų metų kultūrinio savaitgalio stovykla, arba kultūrinis suvažiavimas. Stovyklai rengti sudaryta organizacinė komisija. Ją sudaro: E. Vengianskas (pirm.), S. Juozaitis, A. Gailius, B. Anilius, S. Bernatavičius, J. Pocius, N. Martinkus, S. Cecevičienė, S. Paulauskas, A. Markauskas, J. Petruskas, K. Vidžius, K. Pumputis, J. Jasaitis, P. Malėta, V. Zinkus ir Vl. Išganaitis.

Stovykloje kviečiami dalyvauti visi šaulių sąjungos nariai, o taip pat ir ne šauliai. Stovykloje norintieji dalyvauti registruojasi adresu: Julius Pocius, 4204 So. Maplewood Ave., Chicago, Ill. 60632. Registruojantis siunčiamas 5.00 dol. registra-

cijos mokestis asmeniui, kuris atvykus stovyklauti įskaitoma į bendrą stovyklinį mokestį (50.00 dol.).

Lietuvos Šaulių Sąjungos Tremtyje centro valdyba skelbia konkursą už straipsnį, kuriame būtų gvildinama: šaulių idėja, jos reikšmė ir pritaikymas svetimuose kraštuose gyvenantiems lietuviams, šaulių organizacijos įnašas tautinei gyvybei išlaikyti ir kovai už Lietuvos išlaisvinimą ir, šaulių organizacijos vieta lietuvių tautinėje veikloje.

Straipsnio pavadinimą pasirenka pats autorius.

Tas pats autorius konkurse gali dalyvauti tik su vienu straipsniu.

Straipsnis turi būti neilgesnis kaip 12 mašinėlė rašytų (eilutę praleidžiant) puslapių.

Premijuoti straipsniai bus spausdinami Tremties Trimite. Vertingi nepremijuoti straipsniai bus stengia-

masi atspausdinti Tremties Trimite ar kitoje lietuvių spaudoje.

Autorius straipsnį pasirašo slapyvardė, o į atskirą užlipintą voką įdeda tikrą pavardę, vardą ir adresą.

Konkurse dalyvavusių ir nelaimėjusių pavardės bus laikomos griežtoje paslapytėje, bus skelbiamos tik laimėjusių pavardės.

Straipsnius vertins specialiai sudaryta komisija (bus paskelbta vėliau).

Skiriamos trys premijos: I-ji — 150 dol., II-ji 100 dol. ir III-ji — 75 dol.

Konkursui straipsnių įteikimo data: 1977 m. birželio 1 d. Straipsnius siųsti adresu: Jonas Jasaitis, 7217 So. Francisco Ave., Chicago, Ill. 60629.

Konkurse kviečiami dalyvauti ir šaulių sąjungai nepriklausantieji, bet šaulių idėja ir veikla besidomintieji.
LŠST CV Inf.

Prisiminkime šaulį Justiną Vareikį

P. POLGRIMAS

Jonavos apylinkė, ant Neries kranto stovėjo Salenikų kaimas. Kaimo namai buvo tik vienoj kelio pusėj. Tas kaimas buvo 3 kilometrai nuo Jonavos miesto. Lietuvos kariai, kurie buvo Gaižiūnų poligone, tą kaimą žino. Tame kaime gyveno anais laikais pasižymėjęs didelis lietuvis patriotas, šaulys, šaulių būrių steigėjas, savanoris Justinas Vareikis.

Jo namas buvo menkutis, šiaudais dengtas stogas, kaip ir kitų to meto kaimo namų. Dėl įvairių priešų persekiojimo, jis savo namą padegė ir su šeima išėjo į miškus, pas pažįstamus.

Susitvėrus Lietuvos valstybei, pasakojo kaimynai, Vareikis su šeima grįžo į savo numylėtą Salenikų kaimą ir pradėjo statyti namą, bet jau moderniškesnį, "ant dviejų galų". Tą kitą galą jis vadino "stancija". Namo stogas jau buvo ne šiaudais, bet gontais dengtas.

Tame antrame gale ("stancijoj") prasidėjo lietuviška veikla: vakaruškos, susirinkimai, įvairūs pasitarimai. Vėliau, 1930 metais, ten buvo 4-rių skyrių pradžios mokykla. Be to, 1935 m. buvo patalpintas šaulių žurnalas *Tritis*.

Vareikių namus pradėjau lankyti 1931 metais ir savo akimis pamačiau mokykloj ant sienų pri-

kabinta įvairiausių šaunamų ir šaltų ginklų. Tikras muziejus. Klausiu: "Iš kur jūs gavot tiek visokių ginklų?"

Justinas Vareikis atsakė: "Vienus ant kelių radau, kitus nuo priešų atėmiau". Tie ginklai kabojo iki 1939 metų.

Rusams 1940 metais okupavus Lietuvą, rusų NKVD pradėjo lankyti Justino namus ir persekioti jį ir jo šeimą. Tai žinodamas, Justinas perspėjo šeimą būti atsargiems.

Liepos mėn., vieną dieną 7 val. ryto pas Vareikius atėjo du enkavedistai ir vienas, kalbąs lietuviškai, gal lietuvis, bet ne vietinis. Rado Justiną ir dvi dukras bepusryčiaujančias. Kitų šeimos narių tuo metu namuose nebuvo. Mandagiai lietuviškai pasakė Justinui, kad jis esąs reikalingas Jonavoj pasikalbėti su rusų valdžios pareigūnais. Justinas sutiko, tik paprašė, kad jam leistų apsiprausti ir nusiskusti. Lietuviškai kalbantysis, pasitaręs su enkavedistu, nusiprausti leido ten pat prie jų, bet skustis — ne. Justinas pasakė, kad vanduo priemenėj. Jam leido atsinešti. Justinas pasistatęs ant kėdės bliūdą ir su kvorta nešėsi vandenį. Pagaliau vienas ruskis pasakė "davolna" (gana). Justinas pasakęs — dar vieną kvortą ir bus gana. Kai jis išėjo parnešti paskutinę kvortą, taip ir negrįžo. Neprašyti svečiai nesulaukdami, sako viens kitam: "Gdie etot staryk propal?" (kur tas senis prapuolė?). Lietuviškai kalbantysis išėjo pasižiūrėti ir suriko:

“nėral”. Tikrai rūbai ir kvorta stovi. Įbėgo į “stanciją” ir ten nėra. Atgal į priemenę, pasižiūrėjo į mažytį langelį, pro kurį vos gero vyro galva galėjo pralysti. Išbėgo laukan, į pušyną, pasidairė, rusiškai nusikeikė, grįžo atgal į kambarį, kur vienas rusas buvo likęs namiškių saugoti. Pasakę, mes jūsų tėvą pamatysime kitą kartą, išsivedė abi dukras ir sūnų. Apie jų likimą nieko neteko girdėti. Justinas tuo laiku buvo įlipęs į medį ir girdėjo kaip enkavedistai keikėsi.

Vėliau Justinas pasakojo, kad jis niekad negalvojęs, kad per mažą langelį galėtų išlįsti, matyt, Dievas jį suploninęs. Nuo to laiko Justinas namuose retai nepasirodydavo.

Justinas Vareikis turėjo keturias dukras ir vieną sūnų. Visi priklausė Salenikų šaulių būriui. Sūnus tarnavo artileristu kariuomenėje ir išsitarnavo vyr. pusk. laipsnį. Dvi dukros ištekėjo į Skarulių kaimą už pavyzdinių šaulių. Sūnus ir dvi dukros dar buvo nevedę. Justinas buvo

menkutis, svėrė tik 68 kilogramus. Buvo labai religingas. Kadangi jo kaimas priklausė Skarulių parapijai, tai pėsčias sekmadieniais ateidavo į bažnyčią. Nors jų šeimoj neteko girdėti kalbant lenkiškai, bet maldaknygę skaitė lenkiškai. Taip jį mamytė išmokė. Bažnyčioj jam buvo palikta vieta pirmoj eilėj. Paraduose pilnoj uniformoj eidavo pirmas. Minėjimuose jo vieta irgi buvo pirmoj eilėj. Jį gerbė ne tik šauliai, bet ir Jonavos apylinkės valdininkai, bei padorūs lietuviai. Į Skarulius ir Jonavą visad eidavo pėsčias, uniformuotas. Jo kepurė ir milinė buvo taip susidėvėjusios, kad ir spalvą sunku buvo pažinti. Uniformuotas ir lauką arė.

Jonavos apylinkėj jis įsteigė net keturis šaulių būrius: Salenikų, Skarulių, Ruklos ir Jonavos.

Paskutinį kartą aplankiau jį 1942 m. liepos mėnesį. Jam buvo 72 metai. Gyvendamas Kanadoj, 1951 m. pradėjau susirašinėti su namiškiais ir 1954 m. gavau žinią, kad Justinas mirė. Nuo ko mirė neteko sužinoti.

ŠAULIŠKOJ PASTOGĖJ

“Dr. Vinco Kudirkos” kp.
Worcester, Mass.

1977 m. sausio 15 d. Maironio parke įvyko metinis kuopos susirinkimas. Kuopai išsirikiavus, buvo įneštos vėliavos ir sugiedotas Lietuvos himnas. Pirm. A. Zenkus perskaitė gautus iš Centro Valdybos aplinkraščius ir pakvietė išeiti į priekį šaulius Oną Pajėdienę ir Albiną Parulį. Tautos šventės proga jie abu už nuopelnus Lietuvai ir Šaulių S-gai apdovanoti Šaulių Žvaigždės medaliu. Onai Pajėdieni medali prisegė seniausias kp. narys vicepirm. K. Prapuolenis, o Paruliui E. Gorodeckienė. Pasveikinus apdovanotuosius ir išnešus vėliavas, pradėtas susirinkimas.

Susirinkimui pirmininkauti pakviestas K. Čėsna, vicepirm. A. Grabauskas ir sekretore E. Gorodeckienė. Vicepirm. Prapuolenis pranešė, kad Lietuvoje mirė kp. pirm. A. Zenkaus mamytė, ilgametė šaulė, paprašė jos atminimą pagerbti susikaupimo minute, o pirmininkui visų vardu pareiškė užuojautą.

Susirinkimo pirm. K. Čėsna paprašė kp. pirmininką Zenkų duoti metinį pranešimą. Metai buvo veiklus. Buvo pasisekimų ir nepasisekimų. Suroštas metinis koncertas — vakariėnė, kurio programą išpildė solistė Gina Čapkauskienė. Dalyvavo uniformuoti ir su savo vėliavom Vasario 16-sios ir Kariuomenės at-

kūrimo minėjimuose. Be to, amerikiečių Kapų Puošimo dienos ir 200 Nepriklausomybės minėjimo paraduose. Kultūrinės savaitės, kuri ruošta rinktinės vardu, vadovybę sudarė 3 kuopos šauliai: A. Zenkus, Vl. Gedmintas ir E. Gorodeckienė, o K. Čėsna skaitė paskaitą. Kultūriniam reikalams skirta piniginių paramos.

Worcesteryje veikia nekomercinė lietuvių radijo valanda, kurią veda jauniausias kp. narys E. Meilus, jaunas. Būna du kart savaitėje, pravedama pusiau anglų, pusiau lietuvių kalbomis, supažindinant amerikiečius su Lietuvos istorija ir kultūra. Kadangi ji išsilaiko iš aukų, todėl kuopa kiekvienais metais skiria piniginę paramą.

Susipažinti su besivečiuojančiais Pr. ir A. Brazinskais ir jiems paremti Organizacijų Taryba suruošė pietus. Pietus paruošė kp. sesės, vadovaujamos O. Pajėdienės ir kuopa paskyrė jiems dovaną 100 do. Čia gyvena ir šaulė Sofija Pūtvytė-Mantautienė. Jos gimtadienio — 76 metų — proga sesės ją aplankė, apdovanojo gėlėmis ir pasidalino mintimis. Nors ji yra ligonė, tačiau nenustoja vilties ir domisi kuopos veikla. Kuopoje 15 sesių, 9 turi uniformas, likusios visur dalyvauja pasipuošusios tautiniais rūbais. Savo tarpe turime čia gimusią lietuvaite Frances Spirauskienę, kuri yra kuopos išdininkė ir turto globėja ir sesė Britą Meiliene, kuri yra nelietuvių kilmės, bet jos abi visur nešioja tautinius rūbus.

Šaudymo sporte kuopos nariai taip pat neatsilieka. Suroštos šaudymo varžybos ir pratybinis šaudymas prieš Kultūrinę savaitę. Ateityje šaudymui turėsime geras sąlygas, nes tariamasi su netoliese esančia amerikiečių skautų stovyklos vadovybe, kad leistų naudotis jų šaudykla. Šaudymo vadovai yra A. Kauševičius ir A. Grabauskas.

Bene didžiausias 1976 m. įvykis — kuopos įsikūrimo penkmetis. Buvo iškilmingoji ir meninė minėjimo dalys. Pagerbti 10 pirmųjų narių: R. Molienė, A. Zenkus, K. Adomavičius, K. Čėsna, J. Statkus, J. Spirauskas, F. Keršys, G. Janula, A. Mateika, H. Enrikaitis ir 3 kp. steigimo iniciatoriai, Bostono “Jono Vanagaičio” kp. šauliai: B. Šakenienė, J. Stašaitis ir St. Urbonas. Meninę programą atliko Brocktono kp. šaulė, jauna dainininkė M. Bizinkauskaitė. Jai akomponavo jos tėvelis dr. P. Bizinkauskas. Šaulė A. Maskeliūnienė paskaitė savo humoristinių eilėraščių. Be to jos eilėraščių paskaitė ir svečias iš Bostono F. Kontautas. Penkmečio proga padaryta kuopos nuotrauka, kuri bus įrėminata, įrašytos visų narių pavardės ir laikoma valdybos žinioje, kaip istorinė, o atgavus nepriklausomybę, bus parvežta į Lietuvą.

Toliau pirm. Zenkus patiekė ateinančioms metams numatytą veiklos planą. Organizacijų Taryba kreipėsi į kuopą, kad pasiūtų tautinę vėliavą, kuri, Vasario 16-sios proga, visą savaitę bus iškelta miesto rotušės aikštelėj. Tą vėliavą

vą pasiūti sutiko sesė Aniceta Gedminienė. Worcesterio priemiestis Auburn ruošia tautų festivalį balandžio 11-17 dienomis. Kviečiami ir lietuviai dalyvauti. Šaliai nutarė turėti savo stalą. Nuo pat kp. įsikūrimo renkamos veiklos ir įvykių nuotraukos. Albumą tvarkyti sutiko sesė A. Maskeliūnienė. Kadangi Kultūrinė savaitė įvyks Union Pier, Mich. ir dėl didelio atstumo vyks gal pora šaulių, todėl iškelta mintis ruošti Naujosios Anglijos rinktinės Kultūrinį savaitgalį rugsėjo 3-5 dienomis. Dauguma tam pritarė. Gegužės 28 d. numatytas metinis koncertas-vakarienė. Savaime bus suroštos šaudymo varžybos ir pratybos.

Šiame susirinkime nauju nariu įstojo Juozas Kiselaitis. Jis sutiktas gausiu plojimu. Užbaigus susirinkimą pirmininkas pakvietė visus prie sesių paruoštos kavutės. Kadangi buvo šeštadienio vakaras, visi šeimyniškoj nuotaikoj praleido dar porą valandų. e. g.

Delhi, Ontario

"DLK Gedimino" Delhi šaulių kuopos visuotinis, metinis susirinkimas, įvykęs kovo 12 dieną, Delhi lietuvių Joco ir Tranelio Hotelio salėje, kuopos pirmininku perrinko Stepą Jakubicką ir į valdybą: Alfonsą Rudoką, Gediminą Rugienį, Juozą Rimką, Stasį Beržinį ir Juozę Žiogienę. Kontrolės Komisijon: Domą Žiogą, Eleną Rugienienę ir Vytautą

Čiuprinską. Į Rinktinės suvažiavimą š.m. balandžio 16 dieną, greta kuopos pirmininko Stepo Jakubicko ir valdybos narių Alfonso Rudoko, Gedimino Rugienio ir Stasio Beržinio, atstovais išrinkti: Juozė Žiogienė, Domas Žiogas, Silvestras Jokubilius, Bronius Vyšniauskas ir Vanda Jakubickienė arba Elena Rugienienė, kuri iš jų galės.

Susirinkimo metu kuopos pirmininkas Stepas Jakubickas skaitė paskaitą: Šaulių

Sąjungos vaidmuo nepriklausomybės kovose, laisvės metais ir dabartinėje tremties padėtyje.

Be kitų nutarimų nutarta parinkti naujų prenumeratų ir iš kuopos kasos pamerkti "Karių" 25 dol., Kanados Lietuvių Fondą 100 dol., pakeliant kuopos įnašą Fonde iki 300 dolerių. Laike susirinkimo į kuopą įstojo 6 nauji nariai. Šaulys Silvestras Jokubilius, Kanados Lietuvių Fondui, per kuopos pirmininką Stepą Jakubicką įteikė 400 dol., tuo papildydamas savo ir žmonos Elenos įnašą iki 1800 dol. Tai stambiausias Lietuvių Fondui įnašas iš kuopos šaulių tarpo.

Kuopos pirmininkas Stepas Jakubickas savo pranešime pasakė, kad pernai metais kuopos veiklos 15 metų sukaktis atžymėta kukliai, ją paminint laike Kariuomenės Šventės, bet 20 metų sukaktis, kuri sueina 1980 metais, jei tarptautinė padėtis klostysis žmogaus teisių ir tautų išsilaisvinimo pagrindu, tai minėsimė Laisvoje Tėvynėje, mūsų sostinėje Vilniuje.

Susirinkimas baigtas Tautos Himnu. Po susirinkimo buvo bendra vakarienė, kurioje šaliai draugiškai aptarė savo reikalus.

Stepas Jakubickas

Vienybėje — Galybė

Šių metų sausio 30 d. "Juozo Daumanto" šaulių kp. pirmininko svetainėje "Vila Trakai" įvyko bendras ramovėnų, birutiečių ir šaulių susirinkimas. Susirinkimui pirmininkavo LKVS Los Angeles "Ramovės" skyriaus sekretorius Vl. Šimoliūnas. Jis pranešė, kad ramovėnų p-kas J. Andrius dar nesveikuoja, todėl į susirinkimą negalėjęs atvykti. Susirinkimo dalyviai palinkėjo sergančiajam greit pasveikti.

Perskaitęs praeito susirinkimo protokolą, pirmininkaujantis pirminė, kad šis

Šaulys Silvestras Jokubilius (kairėj) įteikia kuopos pirmininkui Stepui Jakubickui, Kanados Lietuvių Fondui 400 dol., papildydamas savo ir žmonos Elenos įnašą iki 1800 dolerių. Nuotr. Stepo Jakubicko

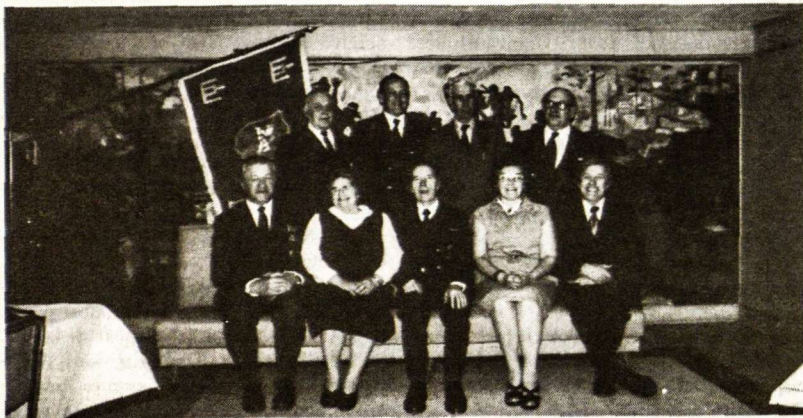
esąs trečias šių organizacijų bendras susirinkimas ir padėkojo visiems už darnų bendradarbiavimą. Bendrai buvo atšvęstas 58-tasis Lietuvos kariuomenės atkūrimo minėjimas, kuris buvo praves-tas sumaniai ir iškilmingai.

Kiekvienais metais Vėlinių dieną būdavo aplankomi mirusių kapai ir papuošiami gėlių puokštėmis. Šį kartą vietoj gėlių mirusiųjų kapai buvo papuošti tautinėmis vėliavėlėmis. Kapinių lankytojams tos vėliavėlės priminė, kad čia amžinu poilsiu ilsisi keleivis, kuris atkeliavęs iš Lietuvos, čia rado prieglobstį po trispalve tautos vėliava.

Vienas tautietis, radęs savo mirusio kapą, papuoštą lietuviška trispalve, taip buvo sujaudintas, kad pareiškdamas padėką, prisiuntė 15 dol. auką.

Vėlinių dieną mirusių kapų lankymui vadovavo K. Karuža, jam talkino: O. Orloviene, A. Razutis ir kiti. Ateinančias Vėlines numatoma paminėti religinėmis apeigomis.

Susirūpinta parama spaudai. Visos trys organizacijos nutarė birželio mėn. su-

"DLK Gedimino" Delhi šaulių kuopos valdyba ir kontrolės komisija. Sėdi iš k.: Alfonsas Rudokas, Juozė Žiogienė, kuopos pirm. Stepas Jakubickas, Elena Rugienienė, Vytautas Čiuprinskas. Stovi iš k.: Domas Žiogas, Gediminas Rugienis, Stasys Beržinis, Juozas Rimkus. Nuotr. Stepo Jakubicko

ruošti pobūvį-balių. Didesnę gauto pelno dalį skirti spaudai — „Kariui“ paremti.

Po bendro ramovėnų, birutiečių ir šaulių susirinkimo, šaulių kuopos pirm. K. Karuža toje pačioje patalpoje sukvieta kp. valdybos posėdį, kurį pats ir pravedė.

Posėdžio metu susipažinta su gautais raštais, bei atsiliepimais spaudoje apie „Juozo Daumanto“ šaulių kuopą.

Pirmininkas priminė, kad kuopa talkinanti dr. Grigui Valančiui, telkdama lėšas jo leidžiamai knygai apie autoriaus giminių vyšk. Motiejų Valančių „Žemaičių Didysis“. Iš rėmėjų jau surinkta virš tūkstančio dolerių ir lėšos tebeplaukia, todėl knygos išleidimas bus pagreitintas.

Pirmininkas apgailėstavo, kad dėl nenumatytų priežasčių, užsitęsę planų vykdymas ir todėl, kad ir pavėluotai, numatoma paminėti Los Angeles šaulių kuopos globėją Juozą Daumantą. Pereitais metais sukako 25-ri metai, kaip už tėvynės laisvę kovose su Lietuvos okupantais žuvo Juozas Daumantas. Jo pagerbimas numatomas balandžio 17 dieną. Kadangi J. Daumantas savo gyvybę atidavė už visą lietuvių tautą, tad Los Angeles lietuviai ruošiasi iškilmingai jį prisiminti.

Dalyvis

„Dariaus ir Girėno“ šaulių kuopa
Sydney, Australijoje

Vlado Putvinskio-Pūtvio minėjimas

LŠST „Dariaus ir Girėno“ šaulių kuopos Sydney valdyba kovo 5 d. Bankstowne Lietuvių Klubo patalpose surengė Lietuvos Šaulių Sąjungos įkūrėjo V. Putvinskio-Pūtvio minėjimą su paskaita ir menine dalimi. Kartu buvo atšvęstos šaulių kuopos įsisteigimo metinės. Minėjimą atidarė šaulių kp. valdybos pirm. S. Pačėsa ir pakvietė kun. P. Butkų sukalbėti invokaciją. Išvardinęs mirusius šaulių kp. narius ir paminėjęs Sąjungos įkūrėją Vl. Pūtvi, bei žuvusius už Lietuvos laisvę karius, šaulius ir partizanus, p-kas S. Pačėsa paprašė susirinkusius atsistojimu ir tylos minute pagerbti juos. Sekė trumpa šaulių kp. metinė veiklos apžvalga ir raginimas stoti į Šaulių Sąjungą nariais. Metinių proga raštu sveikino iš JAV — Detroito „Stasio Butkaus“ kp. p-kas Vincas Tamošiūnas ir Pertho, Australijoje, šaulių būrio valdyba. Žodžiu sveikino: Savanorių-Kūrėjų valdybos p-kas J. Kapočius, „Ramovės“ Sydney skyriaus valdybos atstovas J. Makūnas, LB Sydney Apylinkės valdybos atstovas p. Zinkus ir LB Newcastelio apylinkės valdybos atstovas pirm. A. Šernas. Išsamiai ir turiningai paskaitą skaitė poetas A. Jūragis. Ponia Ka-

valiauskiene puikiai padeklamavo Brazdžionio eilėraštį. Šauliai ir ramovėnai dainininkai, vadovaujant Kremiliui, sudainavo: Mūsų kuopa kai išeina, Augo kieme klevelis, Tau, sesute, puikios gėlės, Sutems tamsi naktuzėlė, Leiskit į tėvynę ir Vyrai prie jūros. Oficialioji dalis baigta Tautos Himnu.

Linksmoje dalyje, grojant Klubo kapelai, buvo traukiama dovanom turtinga loterija, kurią pravedė svečias iš Newcastelio A. Šernas, o laimingus bilietus ištraukė p. Vaičjurgytė.

Kovo 6 d. (sekmadienį) šauliai ir ramovėnai organizuoti, su vėliavomis, dalyvavo pamaldose Lidcombe katalikų bažnyčioje. Pamaldų metu giedojo Dainos choras. Minėjimas-šventė praėjo gerai.

S. P.

Zalgirietės ruošiasi parodai

Klevelando šaulės — zalgirietės kas savaitę po vakarų pašvenčia sueigoms, ruošti tautinių Velykų tradicinių papuošalų parodai eksponatus. Vienos margina ir dažo margučius, vadovaujamos sesės Laimos Jucaitienės, o kitos pina Vilniaus verbas, mokytojos, sesės Stefanijos Radzevičiūtės pamokomos. Miela žiūrėti, kaip sesės, bejuokaudamos, iš mažų gėlyčių žiedų kruopščiai sukuria žaviasią tautinio meno kūrinių, priminti svetimiešiams ir savo jaunimui mūsų bočių Velykų švenčių tradicijas ir tautinio meno žavumą.

Kaip įspūdinga būdavo, kai anksčiau Velykų rytą merginos susinešdavo į bažnyčias puokštes puošniausių Vilniaus verbių ir, jas pašventinus, išpuošdavo savo namų seklyčias.

Zalgirietės džiaugiasi nauja, aktyviai besireiškiančia, čia gimusia sese, žinoma Vyčių ir ALTo veikeja — Stella Sankalaite. Dabar moterų šaulių sekcijoje jau yra penkios čia gimusios sesės šaulės. Moterų sekcijos vadovė Ona Mikulskienė rūpinasi gauti vitriną Klevelando Miesto Bibliotekoje šią parodą suruošti visai Klevelando miesto visuomenei. Atrodo, kad pavyks.

Zalgirio Šaulių Kuopos Moterų Sekcijoje yra 31 sesė šaulė.

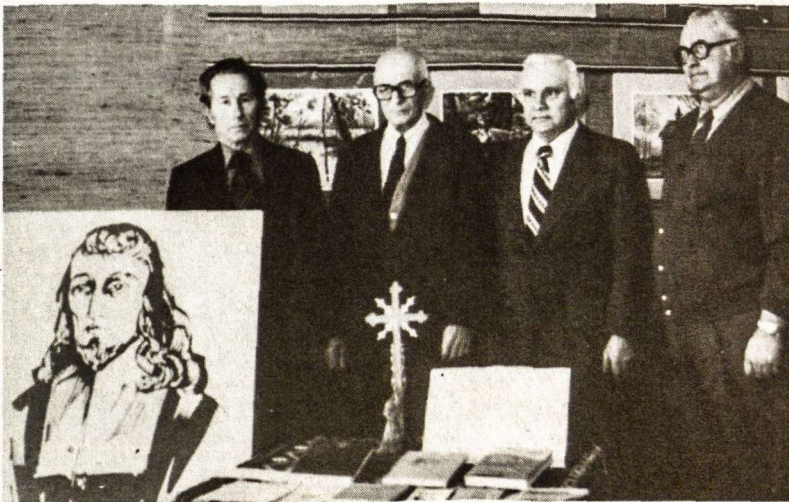
A. M.

„Vytauto Didžiojo“ Rinktinės Pastogėjų Darnus valdybos posėdis

Rinktinės valdyba, atsiradus svarbiems reikalams, šaukia posėdžius. Valdybą sudaro net 22 pareigūnai, kurie eina įvairias pareigas. Dauguma savo pareigas atlieka sąžiningai, tik jėgoms išsekus jie pasitraukia ir tada valdyba jų vieton skiria kitus, iki visuotino susirinkimo. Iki šiol valdyba energingai dirba.

Kovo 20 d. posėdyje buvo įvairių pareigūnų pranešimai. Parengimų vadovas Petrauskas, ilgas metas gražiai dirbęs su meno kuopele, guli ligoninėje. Tad neaišku, ar šauliai dalyvaus Kanados teatrų šventėje, sunku pasakyti. Klaus-

Klevelando „Kar. Juozapavičiaus“ ir „Zalgirio“ kp. šauliai Vasario 16-tosios proga dekoravo didelį langą Superior Saving banko patalpose. Prie dekoruoto lango iš k. į d.: F. Navickas, „Kar. Juozapavičiaus“ kp. p-kas dr. K. Pautienis, „Zalgirio“ kp. p-kas B. Nainys ir vice pirm. P. Vancius. Buvo išstatyta: ALTo, VLIKo, dr. K. Jurgėlos, Al. Kasulaičio ir kitų leidiniai anglų kalba, meniškasis kryžius ir dr. Kuršio paveikslas. V. Bacevičiaus nuotr.

mas ar įvyks kuopelės ruošiamas A. Kairio "Didžiojo Penktadienio" spektaklis. Valdyba linki Petrauskui kuo greičiau pasveikti, nes be jo sunku viską padaryti.

Buvo aptartas šaulių Kalmanto ir Atkočaitienės paminklų nupirkimas. Nutarta gegužės 30 dieną — mirusiųjų prisiminimo dieną — paminklus pašventinti.

Nutarta įstoti į Lietuvos Katalikų Bažnyčios rėmėjų eiles, sumokant nario mokesčių. Kalbėta apie knygyno perkėlimą į savus namus. Kai kurie valdybos nariai aukoję pinigų lentynų nupirkimui. Pirm. Išganaitis knygnui paaukėjo LKB Kronikos du komplektus. Šauliai gali knygnui aukoti visas knygas, išskyrus mūsų priešų leidžiamas.

Paskirta radijo programoms paremti po 20 dol.

Nustatytos griežtos turto saugojimo taisyklės. Šautuvai bus ūkio vadovo J. Skeivio priežiūroj, laikomi po užraktu ir išduodami šaudytojams tik praktikos dienomis.

Padėkota Brinui ir Šiugzdiniui už kambario viršum salės įrengimą.

Pirm. Išganaitis kvietė į skolas išmokėti lėšų telkimo vajų, nes dar yra virš 18,000 dol. skolos. Daugeliui sko-

los jau atmokėtos. Nemaža šaulių paaukėja paskolintus pinigus. Buvęs "Kario" atstovas rinktinėje A. Balčytis pasitraukė iš tų pareigų, jas perėmė š. Pocius. Mūsų foto korespondentas Genutis sunegalavo, labai pasigenda visi jo nuotraukų iš šauliškos veiklos. Jam linkim pasveikti.

"Karys" privalėtų lankyti kiekvieno šaulio namus. Pirm. pavaduotojas P. Padvaiskas išrinktas kp. atstovu Detrito "Švyturio" kp. dešimtmečio šventėj.

Birželio 25 d. Rinktinės Namuose bus švenčiamos Joninės su menine programa ir turtinga loterija.

Šaulių choro vadovui muz. Vacbergui pasitraukus, vadovu pakviestas muz. Mielulis. Rinktinės orkestro vadovu A. Ramonis. Sesė Latonienė įsteigė sesučių Bilitavičiūčių kvartetą.

Namų salės nuomavimas vyksta neblogai, jei būtų lėšų, salę būtų galima dar padidinti.

Šauliai dirba ir apsnūdimo ženklų, kaip p. Žekys Keleivyje aimanuoja, dar nesimato, Gaila, kad nežinodamas rašo.

Šaulių darbai našūs, rinktinės narių skaičius vis didėja. Garbė šauliams ir jų vadovams.

Bal. Brazdžionis

"Vytauto Didžiojo" Šaulių Rinktinėje Šaulių Sąjungos įkūrėjo Vlodo Pūtvio minėjimą "Vytauto Didžiojo" šaulių rinktinės vadovybė surengia kiekvienais metais. Minėjimo metu duodama naujai į sąjungą įstojusiųjų priesaika ir įteikiama atžymėjimo ženklai.

Minėjimą pradėjo rinktinės pirmininkas Vladas Išganaitis. Įnešus vėliavas buvo pakviestas garbės prezidiumas: K. Milkovaitis (S-gos pirm.), J. Švedas (savanorių pirm.), K. Dabulevičius (ramovėnų pirm.), St. Cecevičienė (s-gos moterų vadovė), Kedys (svečias iš Australijos), kun. Ant. Zakarauskas (rinktinės kapelionas), J. Tamulis (savanorių atstovas), E. Vengianskas ("T. Daukanto" jūrų šaulių pirm.).

Vl. Išganaitis trumpai nušvietė šio minėjimo reikšmę ir iškviatė apdovanojimo ženklus gaunančius šaulius. Šaulių ordinu apdovanoti: A. Bendoraitis, J. Pocius, P. Eigelis, J. Žiugzdinis. Šaulių medaliu: A. Laurinaitienė, B. Kazėnas, S. Palekas, J. Mackonis, B. Repeikienė, J. Kuznickas ir V. Sasnauskas. Apdovanojimo ženklus prisegė St. Cecevičienė, K. Milkovaitis ir Vl. Išganaitis.

Apdovanotuosius ir priesaiką davusius sveikino K. Milkovaitis, J. Švedas, K.

Čikagos "Vytauto Didžiojo" Rinktinės šauliai žygiuoja Rockfordo gatvėmis į bažnyčią vasario mėn. 20 d. Vasario 16 šventės minėti. C. Genučio nuotr.

Dabulevičius ir Kadys. Priesaiką davė 65 asmenys.

Meninę minėjimo programos dalį išpildė rinktinės merginų kvartetė. Jį sudaro: Teresė, Marytė, Nastutė ir Verutė Bilitavičiūtės. Kvartetui talkininkavo dainininkas Antanas Kivėnas ir akordeonistas Petras Kivėnas.

Dainos skambėjo gražiai ir ne vieną jų dainininkės turėjo pakartoti.

Programą pravedė juozas Petrauskas.

Muz. Povilas Mieliulis pradėjo vadovauti Čikagos šaulių chorui, kuris susirgus muz. Petriui Vacbergui kurį laiką repeticijas buvo nutraukęs. Muz. P. Mieliuliui sutikus chorui vadovauti, tikimasi, kad choras vėl pradės veiklą ir sustiprės. Choro repeticijos vyksta pirmadieniais 7 val. šaulių namuose.

“Vytauto Didžiojo” Šaulių rinktinės meno kuopelė gegužės 8 d. stato Anatolijaus Kairio parašytą komediją “Didysis Penktadienis”. Meno kuopelei vadovauja Juozas Petrauskas.

J. Alksnė

Worcesterio Šaulių Išvyka į Providence, R. I.

Nors maža saujelė lietuvių gyvena Providence mieste, bet kelių asmenų pastangomis paminėta Lietuvos Nepriklausomybės 59 metų sukaktis. Minėjimas įvyko vasario 27 d. šv. Kazimiero parapijos salėj. Ponios Šakalienės iniciatyva, ji yra Providence apylinkės Bendruomenės sekretorė, minėjime dalyvauti buvo pakviesta Worcesterio “Dr. Vinco Kudirkos” šaulių kuopa. Kuopa kvietimu pasinaudojo, nes tai buvo proga Providence lietuvius supažindinti su šau-

lių veikla. Gal ir jiems kils mintis įsteigti šaulių dalinį. Nors Worcesterio šauliai mėgino įkalbėti kad kas nors imtųsi iniciatyvos įsteigti šaulius Providence, bet kol kas niekas neišdrįso.

Tad būrys uniformuotų ir neuniformuotų brolių, bei tautiniais drabužiais ar uniformomis pasipuošusių sesių, nuvyko ir organizuotai su vėliavomis dalyvavo pamaldose. Šv. mišių auką nešė šauliai.

Po pamaldų, dalį šaulių ponai Šakaliai, kitą — ponai Krančiūnai, pasikvietė pietų.

3 val. p.p. vėl visi rinkosi į parapijos salę iškilmingam minėjimui. Pagrindiniu kalbėtoju pakviestas “Dr. Vinco Kudirkos” šaulių kp. pirm. Algirdas Zenkus. Jis trumpoje, bet prasmingoje kalboje ragino visus dirbti dėl Lietuvos laisvės ir nenustoti vilties, kad ji

L.Š.S.T. 1977 m. Kultūrinio savaitgalio stovyklos, įvyksiančios š. m. liepos mėn. 2-4 d. d. Union Pier, Mich., Organizacinė Komisija. Iš kairės sėdi: N. Martinkus, Komisijos pirmininkas E. Vangianskas, V. Išganaitis, S. Cecevičienė, L.Š.S.T. pirmininkas K. Milkovaitis ir S. Bernatavičius. Stovi: A. Gailius, B. Aniulis, J. Pocius, K. Vidžius, K. Pumputis, J. Petrauskas, A. Markauskas, S. Paulauskas ir S. Juozaitis. Nuotraukoje trūksta J. Jasaičio. Nuotr. P. Malėtos

nusikratys okupanto jungo. Juk neveltui Romas Kalanta, šaukdamas "Laisvės Lietuvai!", susidegino.

Kuopos kultūros reikalų vedėjas Vl. Gedmintas trumpai supažindino klausytojus su šaulių veikla tremtyje ir ragino įsteigti nors mažą šaulių dalinį, arba įstoti į Worcesterio kuopą, kaip yra padaręs Kazys Krianičiūnas. Nors jis 75 m. amžiaus, bet nebijo 40 mylių nuotolio iki Worcesterio ir dalyvauja kiekviename susirinkime, ar šaulių parengime. Atrodo, kad pasėta sėkla duos vaisių, nes po minėjimo keletas asmenų pažadėjo atvykti į sekantį kuopos susirinkimą.

Minėjimui pasibaigus, visi buvo pavaišinti kavute ir patenkinti pavykusia išvyka grįžo namo.

e. g.

Detroito "Stasio Butkaus" kuopa.

Pagerbti Vincas Tamošiūnas ir Jonas Švoba

Vasario 26 d. šv. Antano parapijos patalpose įvyko netikėtas ir iš anksto neskelbtas dviejų žymių Detroito visuomenininkų ir aktyvių šaulių — buv. CV p-ko, šiuometinio "Stasio Butkaus" kp. p-ko, V. Tamošiūno ir buv. CV nario Kult. reik., dr. Kosto Jurgėlos knygos "Lithuania: The Outpost Of Freedom" redakcinės komisijos pirmininko — Jono Švobos pagerbimas. Vasario mėnesį abu atšventė deimantines amžiaus sukaktis. Ir kas svarbiausia, kad Vincas Tamošiūnas apie pobūvį visiškai nieko nežinojo. Jis buvo pakviestas į Lietuvos Kultūros Klubu valdybos posėdį. Jonas Švoba žinojo apie Vincui Tamošiūnui daromą staigmeną, bet nenujautė, kad ir jis bus pagerbtas. Lietuvos Kultūros Klubu pirm. Antanas Musteikis ir "Stasio Butkaus" kp. vicepirm. Stefa Kaunelienė koridoriuj laukė atvykstančio V. Tamošiūno. Jam atvykus, jį atlydėjo į salę ir čia jam buvo sugiedota Ilgiausių Metų.

Vincui Tamošiūnui atsisėdus prie garbės stalo, Stefa Kaunelienė pranešė, kad turime ir kitą jubiliatą — visuomenės veikėją ir LTS-gos Detroito skyriaus pirmininką Joną Švobą, kuris taip pat vasario mėnesį persirito 75 metų slenkstį. Jis su ponia buvo pakviestas prie garbės stalo ir abiem jubiliatam buvo sugiedota Ilgiausių Metų.

"Stasio Butkaus" kp. kapelionas kun. Alfonsas Babonas sukalbėjo invokaciją. Po vakarienes kanklininkės Aida Petersonaitė ir Kristina Veselkaitė nuo visų dalyvių įteikė dovanas: V. Tamošiūnui — gražų Antan. Jonynienės darbo šiaudelių paveikslą, o J. Švobai — dail. P. Puzino albumą.

LŠST pirm. K. Milkovaičio ir CV vardu jubiliatas pasveikino LŠST vicepirmininkas Alfa Šukis ir jiems įteikė po piniginę. Jubiliatas ALTS vardu sveikino Romas Macionis, DLKK — pirmininkas Antanas Musteikis, Birutės djos — pirmininkė Kristina Daugvydienė, Karių Ramovėnų — Stasys Šimoliūnas, LF — Vytautas Kutkus, BALFo 76 skyriaus — pirm. Rožė Ražauskienė.

Stefa Kaunelienė apgailestavo, kad mūsų visuomenininkai: Alfonsas Gilvydis, Vladas Selenis, Vladas Mingėla, Alfonsas Žiedas ir Feliksas Blaudzys dar serga ir šiame pagerbime dalyvauti negali.

Savo padėkos žodyje Vincas Tamošiūnas taip pasakė:

— Nors ir buvau policistas ir prie visokių nuotykių gerai pripratęs, bet šį vakarą sesės mane apgavo. Dieną važinėjau su sese Kauneliene ir kalbėjom apie vakare įvykstantį Kultūros Klubu valdybos posėdį. Ji priminė, kad bus daroma nuotrauka, patarė pasidabinti. Atvykęs nustebau, radęs pilną aikštę automobilių. Pagalvoju, kad klebonas vakarines mišias laiko, ar kas nors vestuves kelia. Ačiū už tokį puikų parengimą. Tačiau, yra ir antroji šio parengimo pusė. Kas gi, žinojo mūsų metus? Buvo-me jauni, o dabar mūsų markė jau krito...

Jis padėkojo visiems sveikintojams, visus prisimindamas vardais. Taip pat prisiminė savo "brolių" Juozą Tamošiūną, kuris knygos "Lithuania The Outpost Of Freedom" išleidimui aukojo tūkstantinę ir kuris ir šiame pobūvyje, nežiūrint sniego audros, dalyvauja. Taip pat padėkojo poetei Marijai Sims, Feliksui Motuziui, adv. A. Kondratui ir visiems, į šį parengimą atvykusiems.

Jonas Švoba savo žodyje taip pat nusiskundė, kad sesės jį apgavo.

— Aš atvykau į V. Tamošiūno pagerbimą ir pasirengiau ALTS Detroito skyriaus vardu jį sveikinti. Dabar gi, nuo šio sveikinimo turėjau susilaikyti. Kas gi, išeitų, jei aš sveikinčiau V. Tamošiūną, o jis mane? Aš sveikintojų nepasižymėjau ir jų atskirai nevardinsiu. Dėkoju visiems. Su Tamošiūnu 6 metus dirbau CV obsalju "Į darbą Tėvynės Lietuvos naudai!"

"Stasio Butkaus" kp. kanklininkės: Asta Šepetytė, Laima ir Loreta Sveraitės, Aida Petersonaitė, Karina Panavaitė ir Kristina ir Rasa Veselkaitės, vadovaujant Danutei Petronienei, paskambino: Suk, suk ratelį. Pas močiutę augau, Audė-jėlė ir Jūs berneliai apgavikai. Vadovė paskutines dvi padainavo, palydint kanklėms. Ši meninė dalis dalyvių šiltai įvertinta.

Rengėjų vardu Stefa Kaunelienė padėkojo parapijos klebonui už patalpas, Lietuvių Namams už indus, A. Jonynienei už paveikslą, P. Balandienei už tortą, šeimininkei Pr. Televičienei už skanias vaišes, ponioms už pyragus ir talną, aptarnaujant svečius, kanklininkėms ir jų vadovei už šio pobūvio gražų pavairinimą ir visiems vakaro dalyviams.

Kadangi abu sukaktuvininkai yra knygos "Lithuania: The Outpost Of Freedom" "tėvai", tad šio pagerbimo pelno likutis bus panaudotas nupirkti kiek bus galima tos knygos egz. ir, pagal sukaktuvininkų pageidavimus, knygos bus įteiktos bibliotekoms ir universitetams.

Dalyviai nenorom po jaukaus pobūvio skirstėsi į namus, ypač, kad lauke snigo ir pustė.

A. Grinius

Susirinkimas

Kovo 13 d. "DLK Kęstučio" šaulių kuopos metinis susirinkimas. Jį atidarė kp. pirm. š. P. Petrušaitis ir pasveikinęs susirinkusius, paprašė tylos minute pagerbti metų bėgyje mirusius narius: š. Miltoną Balsveičių ir kuopos garbės šaulį Gubertį Aleką. Susirinkimo pirmininku pakviestas š. Br. Keturakis, sekretorium š. Ed. Shillingas.

Iš valdybos pranešimų paaikškėjo, kad kuopa suruošė Jonines ir Lietuvos Ginkluotų Pajėgų atstatymo minėjimus, bendradarbiavo su kitomis organizacijomis, lankė ir puošė mirusių šaulių kapus, prisiminė sergančius.

Nutarta 7 egz. dr. K. Jurgėlos knygos anglų kalba "Lithuania: Outpost of Freedom" padovanoti viešosioms ir universitetų bibliotekoms. Knyga sparčiai platinasi, tačiau yra sunkumų platinti VI. Pūtvio raštus.

Milwaukee miesto muziejus nutarė savo patalpose įsteigti europietišką kaimelį. Lietuviams duota vieta pastatyti savo namelį, kuriame bus estų ir latvių kambariai. Namelio statytojas turi pasirūpinti jo įrengimo lėšomis. Pradžiai reikia apie 3000 dol., kuriuos jau suaukojo lietuviškos organizacijos ir pavieniai asmenys. Kuopa tam tikslui paskyrė 200 dol. Malonu pažymėti, kad to projekto vykdytojas yra š. Vytautas Janušonis, profesoriaująs Wisconsin universiteto Waukesha skyriuje.

Per susirinkimą į kuopą įstojo trys nauji nariai: Jonas Kasperaitis, stud. Rima Kažemėkaitytė ir Lionginas Plūtra.

Susirinkimas užbaigtas Lietuvos himnu. Po susirinkimo buvo užkandžiai, kuriuos paruošė sesės šaulės St. Petrušaitienė ir Ida Tamulėnienė.

Jurgis Milas

LŠST CENTRO VALDYBA

LŠST 1977 m. Kultūrinio Savaitgalio
Stovyklos Organizacinė Komisija
BENDRARAŠTIS NR. 1
Čikaga, 1977 vasario 28 d.

Gauna: Visi LŠST padaliniai, šaulių žiniai skelbti

Liečia:

1. Kultūrinio savaitgalio stovyklą
2. Organizacinės komisijos sudarymą
3. Stovyklos programos apimtį
4. Stovyklos mokesčius
5. Kvietimą dalyvauti
6. Stovyklos dalyvių registraciją

Kultūrinio Savaitgalio Stovykla

Kaip jau LŠST Centro Valdybos bendraraštyje ir lietuviškoje spaudoje, šauliams ir visuomenės žiniai yra paskelbta, š.m. liepos 2, 3, 4 d.d. Union Pier, Mich. įvyks Lietuvos Šaulių Sąjungos Tremtyje, 1977 metų Kultūrinio savaitgalio Stovykla.

Stovyklai parinktas "Gintaro" vasarvietės rajonas, kuris randasi Michigano ežero pakrantėje, gražios gamtos, pušimis apaugusioje ir mums Baltijos pajūrį tėvynėje primenančioje, aplinkoje. Vasarvietė, savo patalpose turi sąlygas susirinkimams, posėdžiams, sportinėms varžyboms ir kt. priemonės, reikalingas panašaus pobūdžio stovyklai prvesti.

"Gintaro" vasarvietė-stovyklavietė randasi prie US 12 kelio, lengvai pasiekama Čikagos, Detroito, Klevelando, Kanados ir kitų vietovių šauliams ir svečiams, atvykstantiems stovyklauti.

Atsižvelgiant į čia nurodytas sąlygas, LŠST vadovybė, radusi kalbamą vietą tinkama šaulių Kultūrinio Savaitgalio stovyklai, pavedė ją suorganizuoti Čikagos "Gen. T. Daukanto" jūr šaulių kuopos pirmininkui Edmundui Vengianskui, gyv. 3931 So. Talman Ave., Chicago, Ill. 60632. Tel. 247-3341 (area 312).

Pradėti stovyklos Organizacinės Komisijos sudarymo, stovyklos planavimo, programos, dienotvarkės ir kiti tam reikiami darbai.

Stovyklos Organizacinė Komisija

LŠST Centro Valdybos pareigūnams, reziduojantiems Čikagos apylinkėje ir vietos šaulių padalinių vadovybėms mielai sutikus stovyklos organizavimo darbus talkininkauti, š.m. vasario 6 d. pasitarime, buvo sudaryta ir LŠST Pirmininkui tvirtinti pristatyta, sekancios sudėties LŠST 1977 m. Kultūrinio Savaitgalio Stovyklos Organizacinė Komisija:

Komisijos Pirmininkas — stovyklos viršininkas E. Vengianskas; Sekretoriatas — S. Juozaitis, A. Gailius, B. Anilius; Išdininkai — S. Bernatavičius, J. Pocius, N. Martinkus; Moterų vadovė — S. Ce-

cevičienė; Jūrų šaulių vadovas — S. Paulauskas; Jaunimo ir parengimų vadovas — A. Markauskas, J. Petrauskas; Sportinių varžybų vedėjai — K. Vidžius, K. Pumputis; Spaudos ir informacijos vadovas — J. Jasaitis; Foto korespondentas — P. Malėta; Butais paskirtymo vedėjas — V. Zinkus; Komisijos patarėjas — V. Išganaitis.

Pastaba: Šis komisijos sąstatas, reikalui esant, gali būti papildytas Čikagos šaulių padalinių vadovais — talkininkais.

Stovyklinės Programos Apimtis

Atsižvelgiant į trumpą stovyklai skiriamą 3-jų dienų laiką, jos programoje pramatytos šios pagrindinės apraiškos:

A. Oficialioji ir iškilmingoji dalis

Iškilmingas Stovyklos atidarymas-uždarymas

Vėliavų pakėlimo-nuleidimo apeigos
Stovyklos atidarymo akademija
Žuvusių kovoje dėl Lietuvos laisvės pagerbimas ir vainiko nuleidimas į Michigano ežerą.

b. Religinė dalis

Pamaldos po atviru dangum, stovyklos rajone

c. Šauliška programinė dalis

Diskusijos praktiškais šaulių padalinių veikloje išylančiais klausimais

Centro Valdybos pareigūnų posėdis
Grupinės — šaulių, jūrų šaulių, moterų ir jaunimo konferencijos

d. Visuomeninė dalis

Trys pagrindinės paskaitos — lietuviškos išlaikymo, patriotinė ir karinė tema
Kariniai ir iš šaulių veiklos filmai

e. Sportinė dalis — jaunimui

Įvairios sportinės varžybos ir užsiėmimai stovyklos rajone, paežerėje ir ežero bangose

f. Jūrinė dalis

Plaukiojimai "Gen. T. Daukanto" jūrų šaulių kp. laivu

Plaukiojimo bei nardymo varžybos ežere

g. Pramoginė dalis

Jaunimo laužas su menine dalimi ir dainomis, atskirų padalinių pasirodymais

Bendras stovyklautojų ir svečių pobūvis, su menine programa, vaisėmis ir šokiais

h. Rerezentacinė dalis

Išvyka į International Friendship Gardens, Mich., į LKVS "Ramovė" rengiamas Lietuvos Respublikos Prezidentų metinės pagerbimo iškilmes

Šiai programai įgyvendinti, artimiausiu laiku bus sudaryti ir paskelbtas padieniui, valandinis ir detalizuotas tvarkaraštis.

Stovykliniai Mokesčiai

Sutarus su "Gintaro" vasarvietės savininkais, stovyklautojams nustatyti sekančieji mokesčiai:

Stovyklos registracijos mokestis — 5 dol. asmeniui;

Už maistą ir kambarį — 45 dol. asmeniui;

Viso — 50 dol. asmeniui

Paaiškinimas:

Už kambarį ir maistą mokama — (liepos 2, 3, 4 d.d.) už 2 naktis ir 3 dienas, maitinantis 7 kartus. (Liepos 2 d. — šeštadienį; pietūs ir vakarienė; liepos 3 d. — sekmadienį; pusryčiai, pietūs ir vakarienė; liepos 4 d. — pirmadienį; pusryčiai ir pietūs).

Jei negyvenama "Gintaro" vasarvietėje, tačiau norima maitintis: atskiri pusryčiai kainuotų 2.25 dol., pietūs — 4.00 dol. ir vakarienė — 4.00 dol.

Atvykusiems šauliams į vasarvietę savaitę — 7 dienoms gyventi kaina 105 dol. (birželio 27 — liepos 4 d.d.).

Pastaba:

Stovyklos dalyvio registracinis 5.00 dol. mokestis mokamas iš anksto, už kambarį ir maistą 45.00 dol. mokami atvykus stovyklauti.

Kvietimas į Stovyklą

Metinis LŠST narių ir vadovų vasaros sąskrydis — Kultūrinio Savaitgalio stovykla, mūsų veikloje yra vienas didesnių ir svarbesnių pasireiškimų visą sąjunginę prasmę. Todėl yra labai svarbu, kad ji būtų dalyvių skaičiumi skaitlinga, savo programa — prasminga, reprezentaciniai — iškilminga ir savo dvasia — darbinga, tvarkinga ir broliškai-seseriškai džiaugsminga. Tam gi iš anksto reikia ruošti ir tinkamai pasiruošti, nes šio metinio LŠST narių ir vadovų sąskrydžio pasisekimas priklauso nuo atskirų padalinių vadovybių ir Jūsų, mielos sesės ir broliai, parodymo susidomėjimo stovykla ir noro ar nenoro skaitlingai reprezentuoti savo dalinį Kultūrinio Savaitgalio stovykloje.

Ryšium su tuo, Stovyklos Organizacinė Komisija, jau dabar iš anksto, kviesdama visus kuo skaitlingiausiai stovykloje dalyvauti, padalinių vadovus prašo ir įpareigoja, artimiausiame vadovaujamo padalinio susirinkime, ištisai perskaityti šį bendraraštį ir raginti seses bei brolius stovykloje dalyvauti.

Ypatingas dėmesys turėtų būti kreipiamas į jaunuosius šaulius, mūsų sąjungos prieauglį, sudarant jam sąlygas, pasinaudoti kultūrinio savaitgalio malonumais.

Tad mieli sesės ir broliai šauliai ir vadovai, visi ruoškinės šiam metiniam LŠST vasaros sąskrydžiui ir su entuziazmu, kuo skaitlingiausiai jame dalyvaukime!

Ed. Vengianskas

Organizacijos K-jos P-kas

S. Juozaitis
Sekretorius

Toronto, Canada

Š.m. kovo 6 d. įvyko Toronto "Vl. Pūtvio" kuopos metinis susirinkimas. Kuopos pirmininkas S. Jokubaitis, kuris pirmininkauja šiai kuopai jau 12 metų, atidarė susirinkimą. Įnešus kuopos vėliavą, buvo sudarytas susirinkimui vesti prezidiumas: pirmininku — seniausias šaulys St. Banelis, o sekretore — jauniausia šaulė D. Jokubaitytė. Buvo pagerbtas Šaulių S-gos įkūrėjas Vl. Pūtvis, miręs šios kuopos šaulys J. Preikšaitis ir miręs buv. S-gos vadovas plk. M. Kalmantas. Skaityta gauti raštai ir išklaustyta daug įvairių valdybos narių pranešimų.

Kuopos išdininkas, J. Mockus pranešė, kad kuopa yra davusi aukų: Lituanistinei stipendijai — lietuviškam seminarui, Maironio šeštadienei mokyklai, lietuviškai spaudai, lietuviškai radijo valandėlei, jaunimo kongresui ir kitiems lietuviškiems reikalams, viso 810 dol.

Vienbalsiai perrinktas kuopos pirmininkas S. Jokubaitis. Sekantiems dviem metams į kuopos valdybą išrinkti: moterų būrelio vadovė — M. Jokubaitienė, vicepirm. — V. Bačėnas, sekretorium — V. Pečiulis, išdininku — J. Mockus, šaudymo vadovu — V. Stočkus ir moterų

vadovės padėjėja — I. Pečiulienė.

Į revizijos komisiją: P. Juodienė, J. Puteris ir B. Urbanavičius. Kuopos garbės teismą sudaro: pirmininkas St. Banelis ir nariai: J. Jankaitis, Kl. Naudužas ir K. Butienė. Priesaiką davė 6 nauji nariai, kurių atliko klebonas kun. P. Ažubalis. Susirinkime dalyvavo virš 40 narių.

Susirinkimas baigtas Lietuvos Himnu. Po susirinkimo vyko sesių šaulių paruošta kavutė — vaišės.

D. Jokubaitytė

Šauliai Hamiltone

"DLK Algirdo" šaulių kuopa Hamiltone š.m. kovo 5 d., 5 val. p.p., Aušros Vartų parapijos salėje turėjo metinį narių susirinkimą. Buvo renkama sekantieji dviejų metų kadencijai kuopos pirmininkas, valdyba, revizijos komisija, garbės teismas ir moterų vadovė. Balsų dauguma sekantiems dviem metams perrinkti: kuopos p-ku — Povilas Kanopa, valdybos nariai: Antanas Šukaitis, Anicetas Povilauskas, Marcijonas Juodis, Alfonsas Patamsis, Antanas Jankauskas, Adolfina Petraitienė, Kazys Deksnys ir Pranas Enskaitis. Reikalui esant, pirmi-

ninkui pavesta teisė kooptuoti į valdybą daugiau narių.

Moterų vadove išrinkta Stasė Petkevičienė, kuri moterims vadovauja nuo kuopos įsisteigimo. Revizijos komisiją sudaro: Stasys Pilipavičius, Jonas Deksnys ir Pranas Latauskas. Išrinkti atstovai į Kanados Rinktinės kuopų atstovų suvažiavimą, kuris įvyks balandžio 16 d. Hamiltone.

Šiais metais kuopa minės 10-ties metų gyvavimo sukaktį. Ši sukaktis bus švenčiama balandžio 16-17 d.d. Visoms Šaulių Sąjungos kuopoms išsiuntinėti pakvietimai dalyvauti šioje šventėje.

Keturi šauliai kandidatai davė priesaiką. Dabar kuopa turi 102 narius.

Šaudymo taurės įteiktos Stasei Petkevičienei, Povilui Kanopai, Stasiui Senkui, Antanui Jankauskui ir Anicetui Povilauskui.

Po susirinkimo sesės šaulės pavaišino pyragais ir kava.

Dešimtmečio minėjimui kuopa kruopščiai ruošiasi. Gavo leidimą ruošti piniginę loteriją. Visi šauliai platina loterijos bilietus, kai kurie jau yra daug išplatinę. Laimėtojai paaiškės balandžio 16 d.

Ad.

L.Š.S.T. CV-bos pareigūnai ir vadovai š. m. vasario mėn. 6 d. dalyvavę Kultūrinio Savaitgalio stovyklos organizacinių reikalų pasitarime. Iš kairės sėdi: S. Paulauskas, K. Milkovaitis, J. Švedas ir E. Vengianskas. Stovi: A. Gailius, A. Markauskas, S. Bernatavičius ir S. Juozaitis. Nuotr. P. Malėtos

— Amerikiečių "General Dynamics" pastatė ir išbandė (1976 metais) naują naikintoją F-16, kuris šiuo metu techniškai savybėmis, greičiu, paslankumu ore, ginklavimu ir pagalbinėmis priemonėmis, neturi sau lygaus. Šalia raketų, F-16 turi 20 mm pabūklą (automatinį), kurio greitošauda 100 šūvių per sekundę. Pakilti nuo starto į 40,000 pėdų (12 km.) aukštį, užtrunka pusantros minutės. Lėktuvo varikliai turi 25,000 svarų varomos jėgos. Be kuro papildymo, su vienos tonos bombų kroviniumi, skridimo tolis 500 mylių (800 km.); gali atlikti žvalgomuosius uždavinius ir nors įsivėlus į kautynes, F-16 lėktuvui užtektų kuro grįžti į bazę. F-16 labai paslankus ore, lengvai valdomas elektroninių įrengimų pagalba.

Pastatyti tokį lėktuvą, kilo idėja Vietnamo operacijose, kur sunkus F-4, dėl savo nelankstumo neprilygo rusų MiG-19 ir 21, be to, neturėjo didelės greitošaudos ginklo. Pastebėtina, kad lėktuvo F-16 kaina tik 9 milijonai dol., gi jo pirmtakas, F-15 kainavo virš 15 mil. dol., o F-14, net 20 mil. Tas parodo technologijos pažangą, atsiiekiant geresnes išdavas, mažesne kaina.

— 1976 m. gruodžio mėn. rusai išbandė povandeninių laivų raketą SSN-8, ginkluotą branduolinės energijos užtaisais. Iš Berento jūros iššauta raketa nuskrido 5,600 mylių (apie 9,000 km.) ir nusileido Ramiajame vandenyne. Bandyamo metu, raketa SSN-8 buvo ginkluota "Delta" klasės septyniolika povandeninių laivų. SSN-8 raketa gali pasiekti amerikiečių kontinentą, rusų povandeniniams laivams neišeinant iš savos teritorijos vandenų.

— Nepatikrintomis žiniomis, rusai gerina MiG-25 lėktuvą: vietoje keturių raketų turės šešias ir dvi patrankėles (automatines). Pagerintas MiG-25 bus skirtas kauti aukštai skrendančius bombonešius (pav. amerikiečių žvalgybinį — SR-71 arba būsimą bombonešį B-1).

— Telkiniams priešpuoliams permeti-

mui kautynių dalinių ir greitam jų ap rūpinimui, amerikiečiai stato UTTS (Utility Tactical Transport Aircraft System), papildymui apie 1,100 naujų helikopterų, 200 mylių per valandą greičio. Nauji helikopterai šarvuoti prieš žemės pėstininkų individualius ginklus ir kulkosvaizdžius.

— 1976 metais suėjo 30 metų, kai 1946 metų sausio 25 d. švedai išdavė rusams 130 latvių, 9 lietuvius ir 7 estus, buvusius karius. Švedijos gyvenantieji vietos lietuviai, tą nuožmią sukaktį paminėjo demonstracijomis Goeteborgo uosto prieplaukoje, iš kur anuo metu, rusų laivas "Bellostrov" išduotus karius išvežė.

— Norvegai numato įsteigti karinę krantų apsaugą, kuri pakeis dabartinę žvejų, organizuotą ir prižiūrimą norvegų karinio laivyno. Šalia tiesioginės pagalbos žvejams, krantų apsaugos uždaviniuose bus taršos priežiūra, gelbėjimas, krantų apsauga ir policinės pareigos. Krantų apsaugos laivyną sudarys 10 laivų, 3 "Orion" lėktuvai ir 6 helikopterai.

— Pirmi rusų tankai T-64 pasirodė praėjusios žiemos manevruose. Trijų kovotojų įgulos tankas ginkluotas 122 mm automatiniai užtaisoma patranka. Tikra ugnis — 2 km. Modernūs taikymo įrengimai kompiuterių pagalba. 1976 m. pradžioje rusai turėjo apie 200 tankų T-64.

— Rusai stato kubiečiams atominį reaktorių elektrai gaminti. Tas reiškia, kad kubiečiai turės plutonijaus išteklių, tuo pačiu galės pasigaminti branduolinės energijos bombų, tada Maskvai nereikėtų raketų gabenti į Kubą, nes amerikiečių pašonėje esanti sala turės jų pasigaminus.

— Pagal švedų instituto leidinį "Ginklavimas ir nusiginklavimas atominiam amžiuje", sekančių septynių metų bėgyje 35 valstybės turės branduolinės energijos ginklus. Ypatinai rusai ir amerikiečiai telkia visas mokslines pajėgas ir technologiją, kad pirmautų ginklavime.

1976 m. pabaigoje, tarptautinis strateginių studijų institutas, surengė konferenciją Paryžiuje, kurioje dalyvavo apie 200 ekspertų iš dvidešimties valstybių. Priėmė bendrą išvadą, kad karštingas ginklavimasis branduolinės energijos ginklais veda į trečią pasaulinį karą.

— Amerikiečių tiesiami 48 colių skersmenio naftos tiekimo vamzdžiai Aliaskoje, virsta kariniai strateginės reikšmės. Linija nuo Purdhoje įlankos šiaurėje į Valdez uostą Aliaskos pietuose nusitęsia virš 800 mylių (1,280 km.), per miškus, kalnus, pelkėtas lygumas, vietomis pakasta žemėje, didžiujoms, tačiau, virš žemės paviršiaus, uždėta ant specialiai pagamintų atramų. Valdez uostas šia linija bus patiekta apie 4.5 milijono statinių naftos per parą (tuo metu bendras amerikiečių naftos sunaudojimo kiekis per dieną numatomas apie 16.5 milijono statinių). Ginkluoto konflikto atveju (šiuo metu ekonominių konfliktų atvejais), ši linija amerikiečiams turės didelės svarbos. Nenuostabu, todėl, jei senatas paskyrė komisiją, kuri turės sudaryti planą, šios linijos apsaugai.

Amerikiečių dieninės spaudos žiniomis, jau yra nustatyta, kad liniją tiesiančių darbininkų tarpe yra buvę svetimų valstybių diversantų, kurie turėjo įtakos sutrukdyti linijos statybą (didelis kiekis netinkamai suldytų sujungimų). Į šiaurę nuo Yukon naftos linijoje esanti pompavimo stotis, gali būti diversantų lengvųjų priemonių ir sugadinta, tuo būdu naftos tiekimas būtų sutrukdytas metams laiko. Yra nuomonių, kad naftos tiekimo liniją karo atveju apsaugoti nebūtų įmanoma, nes kraštas labai mažai apgyventas, vietovė labai įvairi, klimato sąlygos sunkios, nuo lapkričio iki sausio mėnesio tęsiasi naktis, temperatūra krenta 40 laipsnių Celsijaus žemiau nulio, vėjai siaučia 120 km. per valandą. Be to, vamzdžiai gali būti pažeidžiami iš jūros povandeninių laivų, kurie galėtų slapstyti po ledais, palankiam orui esant, jie yra geras taikynys lėktuvams.

Nemaža klittis yra Valdez uostas, kuris jūrininkų šiuo metu vadinamas savižudžių uostu, nes turi povandeninių seklių ir siaurą įplaukimą, kas labai pavojinga dideliems naftos transporto laivams vėjuotu metu. Stipresnis vėjas gali lengvai išstumti laivą iš kanalo ant seklių ir povandeninių uolų.

— Karo atveju dėmesio centre tebėra Vakarų Europa, kur susiduria rytų ir vakarų interesų smaigaliai. Varšuvos pakto valstybės ir NATO telkia politines ir fizines jėgas, nuolat didėjančio konflikto sprendimui: komunistinės Rusijos imperijos plėtimo ir pavergtų kraštų ne-

priklausomybės atstatymo vardan, sustabdyti imperialistinius siekimus. Varšuvos pakto pusėje, karinis ir politinis pasirengimas vykdomas planingai ir sistemingai, prievartos būdu, rusų kontrolėje. NATO — sudemokratinta sistema, pagal balsų daugumą, be ryžto, kur ekonominiai išskaičiavimai užima svarbią vietą. Šios būklės galimas išdavys, gal kiek dramatiškai pavaizdavo belgų 16 divizijos vadas gen. Robert Close, vietinėje spaudoje:

“Visą Penktadienį lijo, žemi debesys dengė saulės šviesą. Oro pranešimu, lietus tęsis iki sekmadienio popiečio. NATO aviatoriai nepramatydami skridimų, persirengę civiliniai, išsiskirstė ilgam savaitgaliiui; juos pasekė ir kitų ginklų rūšių kariai. Pasiliko tik sargybos. Naktį į šeštadienį, apie antrą valandą ryto, pasienio sargybiniai išgirdo motorų ūžimą. Netrukus pastebėjo pontoninį tiltą, kuris keletos minučių bėgyje atsirėmė į vakarinį upės krantą. Sargybiniai susivokė kas atsitiko tik tada, kai pamatė per tiltą riedančius tankus. Pavojaus signalas negreit išjudino sargybas. Dienai švintant 58 rusų divizijos pajudėjo vakarų kryptimi: 5 divizijos link Hamburgo, Bremeno, 6 divizijos link Ruro krašto, 6 divizijos Frankfurto link, 6 divizijos — ir t.t. Blogas oras ir toliau kliudo panaudoti aviacijos veiksmus. Daliniai išsiskirstę savaitgaliiui; mažos pakeliui užkliuvusios įgulos, nesudaro pasipriešinimo.

Tuo pačiu momentu, rusai paskelbia per radio, kad kariniai veiksmai buvo iššaukti susidariusių aplinkybių Europos valstybių tarpe ir atstatyti susidariusiai būklei šie veiksmai griežtai ribosis tik Europa. NATO vadovybė nutarė panaudoti branduolinę energiją ginklus prieš rusų jėgų telkinius, tačiau tam yra reikalingas Amerikos prezidento leidimas. Iš prezidentūros buvo pranešta, kad NATO panaudoti atominiai ginklai sunaikins daugiau civilinių gyventojų negu rusų karinių jėgų, todėl, humanistiniais sumetimais, atominius ginklus panaudoti uždrausta. Sekmadienio rytą rusai, pasiekę Reiną, sustojo”.

Amerikiečių gen. A.M. Haig (NATO jėgų viršininkas) pareiškė, kad pavaizduotas toks atvejis yra tik gen. Close asmeniška nuomonė.

— 1976 m. gruodžio 27 d. dienraštyje “Draugas”, Vladas Ramojus patiekia Lietuvos ginkluotos rezistencijos vyriaus-

sių vadų eilę.

1944-1945 metais vadovavo Vyriausias Lietuvos Laisvės Armijos štabas:

Kazys Veverskis — žuvęs 1944 m. rudenį, ltn. Adolfas Eidimtas — žuvęs 1945 m., gen. Pečiulionis — grįžęs iš Sibiro tremties ir miręs Lietuvoje. 1946 m. gegužės-birželio mėn. įvykęs laisvės kovotojų susirinkimas, visų laisvės kovotojų ginkluotų jėgų vadu išrinko plk. ltn. J. Vitkų — “Kazimieraitį”, jo pavaduotojų, tuometinį “Tauro” apygardos vadą mjr. D. — “Mykolą Angelą”. Plk. J. Vitkus — “Kazimieraitis” žuvo 1946 m. birželio mėn. nesusėjęs pradėti eiti pareigų. Nuo 1946 m. birželio mėn., Lietuvos ginkluotos rezistencijos vyriausio vado pareigas ėjo mjr. D. — “Mykolas Angelas”. Tais pačiais metais jis ir žuvo. Jo vieton stoji ltn. Baltūsis — “Plk. Žvejys”, buvęs “Tauro” apygardos partizanų vadas. Jis žuvo 1948 m. vasario mėn. ties Pilviškiais. Nuo tada vyriausio vado pareigas laikinai ėjo kpt. Jonas Žemaitis — “Vytautas”. 1949 m. vasario mėn. Radviliškio apylinkėse įvykęs ginkluotos rezistencijos vadų ir dalinių slapas suvažiavimas kpt. J. Žemaitį pareigose patvirtino. 1951 m. jam beinanant atsakingas pareigas, jis buvo suparaližuotas. Savo pareigas perdavęs ltn. A. Ramanauskui — “Vanagai”, o pats slapstėsi ir gydėsi bunkeryje. 1953 m. pavasarį, į rusų rankas pateko kpt. J. Žemaičio sargybinis, kuris, matomai, išdavė kpt. J. Žemaičio buvimo vietą, kur jis buvo gyvas suimtas. Yra žinių, kad tardymui kpt. Žemaitis buvo nuvežtas į Maskvą, kur jį tardė pats Berija; jam buvo siūloma laisvė, bet kpt. Žemaitis išdavystės kelio atsisakęs ir mirties bausmė jam buvo įvykdyta 1954 m. lapkričio 23 d., kai laisvajame pasaulyje lietuviai švenčia Lietuvos kariuomenės šventę. Kpt. J. Žemaičio įpėdinis, ltn. A. Ramanauskas buvo sušaudytas 1956 m. lapkričio mėn.

— Anglai susirūpinę dėl rusų ginkluotų jėgų persvaros prieš amerikiečius. “World’s Aircraft” žurnale tilpo J. W. R. Tylor straipsnis, kuriame dėstoma surinkti duomenys apie akivaizdinį rusų oro jėgų didėjimą; esą vakariečių lėktuvai pasenę ir nekeičiami naujais dėl tariamų biudžetinių sunkumų. Rusai krašto

ištekliais beatodairiniai skiria ginklavimui, gerindami ir keisdami senus ginklus ir priemones naujais, išnaudojant technologinę pažangą ir prisitaikant prie naujų reikalavimų. Jų bombonešiai ir naikintojai yra paskutinis technologijos žodis. Jie didelio greičio, kėlimo galios, aprūpinti geriausiais ryšio, sekimo ir valdymo įrengimais. Jų bombonešiai gali užtikrintai pasiekti visus amerikiečių miestus, nusileisti į Kubos modernius ir tam tikslui paruoštus aerodromus, iš kur, papildę kuru ir bombomis, pakartoję bombardavimus, grįžtų į savo bazines. Kitas ginklas tai pavandeniniai laivai, kurių rusai turi prisigaminę ir dar dideliu intensyvumu tebestato naujus, su gerais ginklais ir moderniška aparatūra. Galimam kare, tiek amerikiečių, tiek anglų uostų išėjimai būtų paversti laivų kapais, nes nei viena šalis neturi tinkamų priešginklų.

— Amerikiečių bombonešis B-1 ir bombonešių naikintojas F-104 “Delta Dart” tebevilkinami pagaminti ginklavimui. Jie galėtų atsverti rusų oro jėgas.

— Karių aprūpinimui vandeniu kautyinių sąlygose, amerikiečiai pagamino valytuvą (osmosinio slėgio principu, žiūr. L. E. pslp. 226, — reverse osmosis), kuris išvalo bet kokį vandenį į geriamą ir naudojamą maistui, be to, išskiria vandenyje esančias bakterijas ir virusus. Vidutinio dydžio aparatūra išvalo apie 600 galionų vandens per valandą. Visas įrangimas vežiojamas vienos tonos sunkvežimio, ir pakeis iki šiol naudotus keturis, kurie vandenį tik filtruodavo paprasčiausiais mechaniniais filtrais

— “Tik mirusieji gali sakyti, kad karų daugiau nebus”, citavo Platoną amerikiečių strateginės karo aviacijos viršininkas gen. R. Dougherty, įrodinėdamas būtiną reikalą statyti B-1 strateginius bombonešius, kurių buvo numatyta įvesti ginklavimui apie 250 iki 1975 metų. “Amerikiečiams ginklai reikalingi ne žudymams, bet atbaidyti agresorius nuo užpuolimo, nes jei jie žinos, kad mes turim pakankamai stiprias ginkluotas jėgas, kuriomis agresyvūs bandymai bus sustabdyti su jiem blogom pasekmėm, tikėkim, kad užpuolimo nebandys”, dėstė gen. Dougherty. Šiuo metu amerikiečių vyriausybės tebesvarstoma ką daryti su 23 bilijonais dolerių, kurie buvo skirti strateginiam bombonešių B-1 statybai, nes tebejieškoma vietų, iš kurių būtų nubraukta anksčiau skirtos biudžeto sumos krašto gynybai.

Pažinę vakarų galvojimą, Lukša nenumatė greitų permainių ar karo Lietuvai išvaduoti, todėl ruošėsi ilgų metų laisvės kovai, taupant partizanų gyvybes ir mažinant jų skaičių iki pat minimumo. Kiti turėjo pereiti į legalų gyvenimą. Tačiau jis norėjo ypač sustiprinti centrinę partizanų vadovybę, sugebančią palaikyti ryšius su užsieniu, gaunančią iš užsienio visokeriopo paramos ir turinčią Lietuvoj daugybę atsparos taškų, sudarytų iš idealistiškai nusiteikusių kelių partizanų, galinčių ne tik kautis, bet ir informuoti tautą apie vidaus ir pasaulio įvykius ir palaikyti tautoj nepriklausomybės viltis.

1950 m. spalio 3, VLIKO pirmininko M. Krupavičiaus išlydėtas, Lukša su savo palydovais iš užsienio Klemensu Širviu (Sakalu) ir Benediktu Trumpiu (Ryčiu) lėktuvu išskrido į Lietuvą. Jie turėjo būti išmesti Kazlų Rūdos miškuose, bet buvo nuleisti prie Tauragės, Žygaičių miškuose. Nusileidę jie negalėjo rasti parašytu numesto krovinio su ginklais, apranga, pinigais ir radijo siųstuvu reikmenim. Lukša pakeliui vieno ūkininko buvo kirviu sužeistas į petį. Susiradę partizanų ryšininko Maščinsko sodybą Elzbiecinkos k., susisiekė su partizanais Spygliu ir Beržu ir apsistojo jų stovykloj Kazlų Rūdos miškuose. Negyjanč Lukšos žaizdai, Maščinskas per savo pažįstamą Marytę iškvietė iš Kauno gydytoją Kaupą. Bet Marytė ir Kaupas apie šį įvykį tuojau pranešė MGB mjr. Orlovui. Iš MGB turėtos partizanų fotografijos, Kaupas atpažino, kad jis gydė Lukšą. Jis taip pat atpažino ir partizaną Trumpį-Rytį. Kartą Lukšai besiuošančiant radijo pranešimą į Vakarus, jis buvo užkluptas MGB. Nakties metu Lukšai pavyko pabėgti, bet buvo šūviu sugadintas radijo aparatas. Lukša įsakė Beržui ir Trumpiui surasti meistrą apa-

ratui pataisyti. Vykdydami šį uždavinį, partizanai pateko į pasalas. Jiems pavyko pabėgti, bet aparatą turėjo palikti.

Tuo metu į Lietuvą buvo nuleista antra desantininkų grupė — J. Būtėnas — Stevė ir J. Kukauskas — Gardenis. MGB, pajutusi antro svetimo lėktuvo įskridimą, ėmėsi visų priemonių desantininkams sugauti. Pasalose MGB pavyko sugauti partizaną Žilvitį, iš kurio sužinojo, kad vienoj partizanų slėptuvėj esąs ir vienas iš užsienio. MGB apsupo tą slėptuvę ir laukė partizanų išeinant naktiniam žygiui. Partizanam išlindus iš slėptuvės, emgebistai pareikalavo pasiduoti, bet Trumpys-Rytis atskakė serija šūvių ir buvo nukautas. Kiti trys pasidavė gyvi.

Naujieji desantininkai per ryšininką Viržaitį buvo apgyvendinti slėptuvėj. Viržaitis žadėjo apie jų atvykimą pranešti ir Lukšai. Kiek laiko praėjus, į šią slėptuvę atvyko partizanai Beržas ir Širvys-Sakalas. Pasikalbėjęs su atvykusiais, Beržas išvyko pranešti Lukšai. Būdamas labai atsargus, Lukša, nepasitenkindamas Beržo suteiktom žiniom, parašė Kukauskui raštelį su klausimais, į kuriuos galėjo atsakyti tik tas, kuris buvo kartu su Lukša užsieny. Beržas, grįždamas į savo slėptuvę su rašteliu, buvo nukautas, ir emgebistai surado pas jį Lukšos klausimų raštelį Kukauskui. Tą pat naktį per kautyne į emgebistų ranka gyvi pateko partizanai Širvys-Sakalas ir Aitvaras, gyvenę Beržo slėptuvėj, kur tuo metu buvo prisiglaudę ir Būtėnas su Kukausku. Iš sugautų partizanų emgebistai sužinojo Beržo slėptuvės vietą ir slaptažodį. Pagal sovietų šaltinius, emgebistam apsupus Beržo slėptuvę, joj pasigirdo duslus šūvis. Kukauskas teigia, kad tada į jį, norėjusį pasiduoti, šovęs Būtėnas, bet nepataikęs ir po to nurijęs nuodų kapsulę ir nusizudęs. Bet P. Vytenio samprotavimu, Kukauskas, norėdamas įsiteikti emgebistams, nušovė Būtėną, nes pastarasis kliudė Kukauskui gyvam pasiduoti. Kukauskas emgebistam viską atvirai išpasakojo. Norėdami sugauti partizanų vadą Lukšą, emgebistai Beržo slėptuvėj apgyvendino savo leitenantą Karaliūną, kuris pasivadino suminto partizano Aitvaro slapyvardžiu. Lukša, nesulaukdamas Beržo, įsakė ryšininkui Maščinskiui surasti Beržą ar naujus desantininkus — Būtėną ir Kukauską. Maščinskas, atvykęs į Beržo stovyklą, rado netikrą Aitvarą, bet, gavęs iš jo Beržo ir tikrojo Aitvaro slaptažodžius, netikrajam Aitvarui pasakė, kad Lukša norįs susitikti su naujais desantininkais.

Aitvaras Maščinskiui pasakė, kad Beržas yra žuvels, bet kad jis žinąs naujų desantininkų slėptuvę. Maščinskas, nežinodamas, kad Marytė yra emgebistų agentė, pasiūlė ją Aitvarui ryšininke.

Emgebistai dabar Kukauskui įsakė teisingai atsakyti į Lukšos klausimų raštelį. Kukausko atsakymai per Marytę ir Aitvarą buvo įteikti Maščinskiui, kuris per partizaną Spyglių juos perdavė Lukšai. Lukša, gavęs tikrus atsakymus, dar kartą pasiuntė Kukauskui papildomų klausimų. Į juos taip pat susilaukė patikimų atsakymų. Be to, jis gerai pažinojo ir Kukausko rašyseną. Todėl Lukša, nieko nežinodamas nei apie Būtėno žuvimą, nei apie Širvio ir Aitvaro patekimą į emgebistų nagus, sutiko su Kukausku susitikti.

Į sutartą susitikimo vietą emgebistai atgabeno Kukauską ir visur aplink išstatė pasalas. Kukausko ryšininkas emgebistas Aitvaras-Karaliūnas ryšininko Maščinsko buvo pristatytas į miško pakraštį prie Mauručių stotelės, kur jis turėjo susitikti su Lukša ir nuvesti jį pas Kukauską.

Lukša, išardęs Aitvarą, liepė jam vesti. Priekyje ejo vienas partizanas, pasakui Aitvaras, o jį sekė Lukša su automatu ir granata rankoj ir partizanai Spyglys su Klajūnu ir Maščinskas. Priartėjus prie susitikimo vietos, Lukša vėl parašė Kukauskui raštelį, įspėdamas, kad susitiks tik su juo vienu, nes kitais nepasitiki. Gavęs Kukausko atsakymą, Lukša nusprendė į susitikimą eiti vienas, o kiti palydovai turėjo pasilikti vietoj ir laukti jo ženkle. Įspėjęs Aitvarą, kad už menkiausiai nukrypimą jis bus nušautas, Lukša, Aitvaro vedamas, pajudėjo pirmyn. Jiems beeinant, iš krūmų balsas paklausė, kas eina. Lukša sutartu būdu atsakė, bet nesulaukė sutarto atsakymo. Aitvaras-Karaliūnas, supratęs, kad reikalai nevyksta taip, kaip buvo sutarta, staiga krito žemėn. Lukša paleido į jį seriją šūvių, bet nepataikė ir šoko į šalį. Bet iš krūmų paleista šūvių serija pataikė į Lukšą ir jis krito negyvas. Koks likimas ištiko Lukšos palydovus, sovietų spauda neskelbia. Tai įvyko 1951 m. rudenį, vadinas, Lukša, grįžęs į Lietuvą, sugebėjo išsislapstyti vienerius metus. 1956 m. buvo suimtas ir paskutinis LLKS prezidiumo pirmininkas Ad. Ramanauskas su žmona, kurių slėptuvėj Lukša buvo gyvenęs. Tik vienintelis Kukauskas, atlikęs išdaviko vaidmenį, gyvena laisvą Vilniuj. Nei Lukšos nei kitų žuvusių partizanų kapai yra nežinomi.

Lietuvių Karių Veteranų Sąjunga

RAMOVĖ

Centro Valdybos Bendraraštis Nr. 122

Čikaga, 1977 m. kovo 25 d.

Liečia:

LKVS "Ramovė" Skyrių Atstovų 1977 metų suvažiavimą ir tikslus.

1. Skyrių Atstovų Suvažiavimas

Suvažiavimo laikas ir Vieta:

1977 m. gegužės 28-29 d.d., J.A.V. Čikagoje

Suvažiavimo patalpos:

Gegužės 28 d. — Lietuvių Tautiniai Namai, 6422 So. Kedzie Ave, Chicago. Gegužės 29 d. — Jaunimo Centras, 5600 So. Claremont Ave., Chicago.

2. Suvažiavimo Tikslai

a. Susipažinti su Sąjungos Centrinį Valdymo Jų Organų atliktais ir neatliktais darbais;

b. Nustatyti LKVS "Ramovė" ateities veiklos gaires bei būdus, suaktyvinti veiklą ir sustiprinti vieningumą;

c. Papildyti LKVS "Ramovės" statutą;

d. Išrinkti Sąjungos Centrinį Valdymo Organus;

e. Išspręsti kitus, gyvenimo aplinkybių iškelčius klausimus.

3. Suvažiavimo Atstovai ir Svečiai

Atstovai:

a. Skyrių susirinkimuose išrinkti ramovėnai, skaitant vieną atstovą nuo 15-kos narių. Nepilnas skaičius iki 15-kos, bet nemažiau kaip 8 nariai, taip pat renka vieną atstovą. (K.a. 23 nariai atstovaujami 2 atstovų, 38 nariai atstovaujami 3 atstovų ir t.t.).

b. Į suvažiavimą vykstantiems atstovams, skyrių valdyba kiekvienam išduoda raštišką įgaliojimą, pažymint jame vardą, pavardę, kurį skyrių atstovauja ir kiek įgaliojamas turi balsų.

c. Kiekvienas atstovas turi vieną balsą, tačiau, jei jis atstovauja visą skyrių, tai turi tiek balsų, kiek skyrius turi teisę pasiūsti atstovų.

d. Sąjungos skyriai Australijoje ir Anglijoje, dėl tolimų atstumų, negalėdami atsiūsti į suvažiavimą savo atstovų, turi teisę įgalioti Čikagoje ar kitur gyvenančius ramovėnus juos atstovauti. Tam reikalingas raštiškas įgaliojimas. Įgaliojatis turi vieną balsą nuo 15 narių.

e. Remiantis Sąjungos statutu, suvažiavime, su balsavimo teise, dalyvauja ir Sąjungos Centro Valdybos, Kontrolės Komisijos, Garbės Teismo pareigūnai ir Sąjungos Garbės nariai.

Svečiai:

Suvažiavimo svečiais Centro Valdyba kviečia visus ramovėnus, buvusius nepriklausomos Lietuvos kariuomenės ka-

rius, nors ir nepriklausančius Sąjungai, Kūrėjus-Savanorius, šaulius ir buvusius aktyvius 1941 m. Lietuvoje įvykusio sukilimo dalyvius ir okupacinio laikotarpio tautinio judėjimo partizanais.

Ypatingai malonu būtų, čia kalbamus matyti suvažiavimo išskilmėse gegužės 28 d. ir išskilmingose pamaldose bei apeigose prie Lietuvos Laisvės Kovų paminklo gegužės 29 d.

Skyrių Atstovų Registracija

LKVS "Ramovė" skyriai, siunčiamų į suvažiavimą atstovų sąrašus prisiunčia iš anksto, bet ne vėliau kaip iki š.m. gegužės 20 d., Centro Valdybai sekretoriaus adresu: Ed. Vengianskas, 3931 So. Talman Ave., Chicago, Ill. 60632, USA.

4. Nurodymai Skyriams

a. Anglijos ir Australijos skyriai, šį kartą renkant Sąjungos Centrinį Valdymo Organus, atlikti balsavimus skyriuose negalės, nes suvažiavimo metu atvykę skyrių atstovai, turės nutarti iš kurio skyriaus-vietovės juos rinkti.

b. Pagal gautas iš skyrių anketas, CV-bos sudarymo ir jos būstinės nustatymo klausimu, 11 skyrių pasisakė už Čikagą, 3 skyriai savo nuomonės nepareišė ir 1 skyrius, Klevelando skyrius, siūlydamas savo kandidatus, sutinka CV-bą sudaryti Klevelande.

Tokiu būdu, Centro Valdybai rinkti yra siūlomos dvi vietovės — Čikaga ir Klevelandas, dėl kurių prieš rinkimus suvažiavimas turės pasisakyti.

c. Išsprendus CV-bos būstinės klausimą, automatiškai išsispręs ir Kontrolės Komisijos būstinės vieta, nes grynai praktiškais sumetimais, Kontrolės Komisija turi būti toje pačioje vietoje, kaip ir Centro Valdyba. Garbės Teismas, kaip iki šiol, taip ir toliau, galės būti bet kurioje vietovėje.

d. Nominacijų Komisijai patiekus Čikagos kandidatų sąrašus, jie kartu su Klevelando pasiūlytais kandidatais, prieš suvažiavimą, bus skelbiami Sąjungos skyrių žiniai

e. Būtų labai naudinga, kad bent po vieną atstovą iš Anglijos ir Australijos kontinentų į suvažiavimą galėtų atvykti. Tas padėtų išsiaiškinti praityje buvusius nesklandumus, ateities veiklos labui. (Pirmojo Australijos skyrių atstovų suvažiavimo nutarimai).

Taip pat, turint galvoje, kad šis Sąjungos Skyrių atstovų suvažiavimas spres labai svarbius Sąjungos veiklos bei organizacinius klausimus (žiūr. p. 2 — suvažiavimo tikslai), Centro Valdyba turi vilties, kad visi skyriai suvažiavime bus gausiai atstovaujami.

f. Įpareigojimai skyrių valdyboms — prieš suvažiavimą, būtinai sutvar-

kyti skyrių narių sąrašus pagal LKVS "Ramovė" statuto paragrafą 14.

— iki š.m. gegužės 12 d., atitinkamai užpildant prie šio bendraraščio pridedamą formą, Centro Valdybai atsiūsti paskutinių trijų metų veiklos žinias, apimančias 1974.V.1 — 1977.V.1 laikotarpį.

5. LKVS "Ramovė" Statuto Papildymo Reikalai

Centro Valdyba yra nuomonės, kad dabar veikiantis Sąjungos statutas, išleistas 1974 metais, yra gana geras. Gal reiktų jį papildyti Sąjungos nario ženklelio aprašymu ir įstatutinti Nominacijų Komisijas, kandidatams į Sąjungos Centrinį Organus ir Skyrių valdybas parinkti. Laukiama šiuo reikalu pasiūlymų ir iš skyrių.

Statuto papildymo reikalams sudaryta Komisija — J. Vilutis — pirm., nariai — E. Vengianskas ir V. Garbenis. Statuto papildymo reikalais pasiūlymus iki š.m. gegužės 1 d. siūsti K-jos pirm. adresu: J. Vilutis, 7248 So. Campbell Ave., Chicago, Ill. 60629, USA.

6. Kiti Nurodymai ir Bėgamieji Reikalai Suvažiavimo dalyvių aprūpinimas nakvyne

Atvykstantieji į suvažiavimą skyrių atstovai, negalintieji patys apsirūpinti nakvyne, iš anksto ar atvykus, kreipiasi pas CV-bos vicepirm. A. Juškevičių, 1616 So. 49th Ave., Cicero, Ill. Tel. OLimpic 2-8546.

Padėka

Centro Valdyba reiškia nuoširdžią padėką visų skyrių valdyboms, kurios Kaledų švenčių ir Naujųjų Metų proga, prisiminė bei pasveikino CV-bą ir palinkėjo ištvermės bei sėkmės bendruose ramovėnų darbo baruose.

LKVS "Ramovė" Skyrių Atstovų Suvažiavimo

1977 gegužės 28-29 d.d. Čikagoje

DIENOTVARKĖ

Gegužės 28 d. Tautiniuose Namuose:

9:00-10:00 val. — Atstovų registracija ir jų aprūpinimas reikalingais dokumentais (1 val.).

10:00-11:00 val. — Suvažiavimo oficialus atidarymas, Tėvynės prisiminimas ir sveikinimai (1 val.).

11:00-11:15 val. — 15 min. pertrauka.

11:15-13:00 val. — Darbo posėdis:

a. Suvažiavimo prezidiumo sudarymas (10 min.);

b. CV-bos Pirmininko ataskaitinis pranešimas (20 min.);

c. Kontrolės Komisijos pirmininko pranešimas (10 min.);

d. Garbės Teismo pirmininko pranešimas (10 min.);

SUSITIKIMAI AUSTRALIJOJE

Rašo Andrius Mironas

Kelionė į Australiją nebuvo grynai turistinė nei man, nei mano žmonai. Turėjome ir daugiau tikslų bei uždavinių, kurie buvo asmeniškai, bet jų tarpe stambiausias — mano kūrinių skaitymas Lietuvių Dienų suvažiavime Melbourn mieste, nes rengėjų buvau pakviestas dalyvauti Literatūros ir Dainos Vakarų programoje. Lietuvių Dienos, tai įvairių lietuviškųjų apraiškų kultūrinėje, visuomeninėje, meno bei sporto srityse visuma, suvažiaujant lietuviams iš įvairių Australijos kampų. Rengiamos kas dveji metai, Lietuvių Dienos 1974 metais buvo Sydney mieste, o šiais metais (1976) įvyko Melbourn.

Literatūros ir Dainos Vakare dalyvavo keturi Australijos lietuviai rašytojai: Viktoras Baltutis ir Agnė Lukšytė — beletristai; ir Vincas Kazokas bei Juozas Mikštas — poetai. Buvau vienintelis rašytojas, atvykęs iš svetur. Kaip sužinojau, iki šiol ir buvau pats pirmasis neaustralietis, atsilankęs ir dalyvavęs čia su kokiu nors savo kūryba. Pasikviečiau į talką savo žmoną, kuri yra aktorė, ir mudu taip pat vieninteliai ir pirmą kartą Australijos literatų būreliuose pasirodėme skaitę dviese. Mudu dviem išėjimais paskaitėme ištrauką iš premijuotos mano novelės "Santakos" ir sceną iš "Klevų alėjos", komedijos, kuri buvo tik neseniai (lapkričio 8 ir 28 d.d.) pastatyta Kanados scenoje, Toronto ir Hamiltono miestuose. Vakarais buvo pajavrintas dainavimais, kuriuos atliko solistai J. Rubas ir G. Kalpokas bei Melbourn Moterų Sekstetas, o iš Amerikos atvykę solistai, Nerija Linkevičiūtė ir Bernardas Prapulėnis, duetu atliko pasigėrėtiną repertuarą. Taigi, amerikiečiai pasirodėme vis duetais... Salė ku-

pina klausytojų ir darniai pranešėjos Dailios Aantanaitienės pristatytas ir praves-tas Vakarais praėjo gražiai ir su pasise-kimu, kuriuo ypatingai džiaugėsi Vaka-ro vedėjas kun. Pranas Vaseris.

Be kaikiurių Lietuvių Dienų šventės programos dalių, teko pamatyti ir Aust-ralijos gamtos, padarant iš Adelaidės, iš Melbourno ir iš Brisbanės kelias iš-kyklas į Pietų Australijos, Viktorijos ir Queenslando pajūrius, kurie žavūs ir sa-votiški. Lankėmės iš viso penkiuose stam-biausiuose miestuose — Adelaidėje, Mel-bourne, sostinėje Canberroje, Sydnejuje ir Brisbanėje. Visur mus globojo seni bičiuliai, daugumoje buvę ginklo drau-gai, tačiau ir visiškai nepažįstami žmo-nės teikė mums nakvynę, kvietėsi pas save, vaišino ir domėjosi mumis ir mūsų gyvenamuoju kraštu. Australijos lietuviai yra nepaprastai nuoširdūs ir svetingi žmo-nės. Girdėjome sakant, kad ir australai anglosaksai taip pat daug svetingesni, kaip jų tautiečiai Europoje ar Amerikoje.

Algirdėnai Adelaidėje

Visą mūsų kelionę inspiravo ir per laiškų patarimais nepaprastai daug pa-dėjo buvęs 2-jo pėstininkų D.L.K. Algirdo pulko ltn. Ignas Taunys, gyve-nąs Adelaidės Eden Hills rajone. Jo na-mai buvo "mūsų namai", kadangi tuo metu, kai svečiavomės, jis turėjo eiti tarnybon, taigi, pavedė mums visą namą, šaldytuvą su maistu ir savo tėvišką glo-bą ir širdį. Ignas šimteriopai atsilygino už prieš dešimtį metų savo viešėjimą pas mus, kai tuo laiku gyvenome Santa Monikos mieste.

Antrasis Adelaidės algirdėnas yra ma-no laidos ir to paties pulko kolega Pra-nas Mikūzis. Būdamas jau "senatorius" ir metęs ilgą taksi šoferiavimą, jis su savo Holden firmos (australų Chevrol-et) automobiliu vežiojo mus, kur tik rei-kėjo. Pranas aprodė mums miesto cent-

rą ir vieną dieną nuvežė į pajūrį, apie 100 kilometrų į pietus nuo Adelaidės.

Trečiasis algirdėnas, vėliau tapęs gen. štabo majoras, Albinas Levickis, dabar taip pat jau poilsiaujas, o be to naš-laujas, nes tik prieš pora metų, netikė-tai ir tragiškai, neteko žmonos. Nelaimės prislėgtas, jis jaučiasi vienišas ir jaut-rus, bet ypač maloniai prisimena sa-vąjį Savisaugos Dalinių batalioną, kurio kariai kone visi buvo algirdėnai. Jo na-muose 1976 m. gruodžio 20 d. vakare įvyko istorinis algirdėnų susirinkimas, man pasidarius ketvirtuoju su pulko buvusiu nariu. Šis susitikimas įamžintas magnetofono juostelėse.

Keturi algirdėnai, susirinkę Adelaidė-je, prisiminė anas tarnybos dienas Šan-čiuose ir bandė suskaičiuoti dar gyvus likusius laisvajame pasaulyje pulko drau-gus karininkus. Prieš kelis metus Australi-joje mirė buvęs pulko adjutantas kpt. V. Narbutas, bet gyvųjų tarpe yra mažiaus-ia 10 karininkų, kone visi gyvenan-tieji JAV-bėse, būtent: pulko vadas plk. Juozas Tumas, plk. ltn. Kazys Ališauskas, žymus karo istorikas, Zigmas Rau-linaitis, dabar "Kario" redaktorius, Ka-zys Venclauskas, ginklius Antanas Kizis (abu Kalifornijoje), Elegijus Sližys, Jo-nas Gradinskas. Kanadoje gyvena Juozas Šarūnas ir Pranas Sakalauskas. Ameriko-je jau yra seniau mirę mjr. Cezaris Modestavičius, kpt. Juozas Kulikauskas ir kpt. Adolfas Gaigalas.

Algirdėnų subuvime dalyvavo ir L.K.V.S-gos Ramovės Adelaidės Skyriaus pirmininkas, buvęs ryšių bataliono j. ltn. Kazys Taparas (Taparuskas). Šeimi-ninkas A. Levickis pasiūlė nusiųsti svei-kinimą buvusiam pulko vadui plk. J. Tumui, tebegyvenančiam Čikagoje, o aš tuoj suredagavau sveikinimo tekstą, kurį kiek vėliau paskaičiau, kai visi kalbė-jome į mikrofoną. Kortelėje įrašytą ir visų algirdėnų bei K. Taparo pasirašy-

e. Diskusijos pranešimų temomis (45 min.).

13:00-14:00 val. — Priešpiečių per-trauka (1:30 val.)

14:00-18:00 val. — Darbo posėdžio tąsa:

f. Skyrių atstovų pranešimai apie veik-lą skyriuose (1:30 val.);

g. Bendros išsvados dėl C. Organų ir skyrių atstovų pranešimų ir ateities veiklos gairių nustatymas (1 val.);

h. "Kovos dėl Lietuvos Nepriklausomybės" II tomo paruošimo ir išleidimo reikalų aptarimas (45 min.);

i. LKVS "Ramovė" 25 m. sukaktivi-nio leidinio aptarimas (45 min.).

18:00-20:00 val. — Pertrauka.

20:00 val. — Pobūvis-koncertas Tau-tiniuose Namuose.

Gegužės 29 d. Jaunimo Centre:

10:00-11:00 val. — Iškilmingos pamal-dos Tėvų Jėzuitų koplyčioj.

11:00-11:30 val. — Apeigos prie Lie-tuvos Laisvės Kovų Paminklo: a. Trum-pas žodis; b. Vainiko padėjimas, d. Su-važiavimo dalyvių bendra nuotrauka.

11:30-12:00 val. — Lietuvos Laisvės Kovų Muziejaus lankymas.

12:00-16:00 val. — Darbo posėdžio tąsa Jaunimo Centro patalpose.

12:00-13:00 val. — LLK Muziejaus reikalų aptarimas (1 val.)

13:00-14:00 val. — LKVS "Ramovė" statuto papildymo reikalai (1 val.)

14:00-15:30 val. — Sąjungos Centrinų Valdomyjų Organų rinkimai (1:30 val.: Centro Valdybos, Kontrolės Komisijos, Garbės Teismo).

15:30-15:45 val. — Naujai išrinktų Sąjungos Centrinų Valdomyjų Organų pristatymas (15 min.)

15:45-16:15 val. — Sąjungos Garbės narių pakėlimo reikalai (30 min.)

16:30 val. — Suvažiavimo uždarymas.

Pastaba: Ši suvažiavimo dienotvarkė, reikalui esant, ar vietoje pasiūlius, gali būti papildyta ar pakeista.

K. Dabulevičius
CV-bos Pirmininkas

E. Vengianskas
Sekretorius

tą sveikinimą pavedėme išsiųsti K. Taparui per L.K.V.S. Ramovė Centro Valdabą.

Adelaidėje gyvenantieji algirdėnai — gen. št. mjr. Albinas Levickis, ltn. Pranas Mikužis, ltn. Ignas Taunys ir iš Amerikos atskridęs ir čia viešės ltn. Rudolfas Andrius Mironas — susirinkę mjr. Levickio bute, 1976 metų gruodžio 20 dieną, sveikiname buvusio pulko mielą vadą plk. Juozą Tumą. Prisimindami tarnybos pulke dienas, negalime užmiršti Jūsų švelniai-griežtos, tėviškos globos mums, jauniems karininkams. Linkime Jums geros sveikatos ir ilgo amžiaus. Pasveikinkite ir Ponia, kurią mes visi gerai atsimeiname ir gerbiame.

Gen. št. mjr. A. Levickis
Ltn. P. Mikužis
Ltn. I. Taunys
Ltn. A. Mironas

Subvime dalyvavo ir buvęs pionierių bataliono j. ltn. Kazys Taparas, kuris dabar yra Adelaidės L.K.V.S-gos Ramovės Skyriaus pirmininkas, ir kuris dabar jungiasi prie algirdėnų ir viso Adelaidės ramovėnų skyriaus vardu siunčia sveikinimus.

J. ltn. K. Taparas

Maloni A. Levickio kaimynė, p. O. Vakseliene, paruošė gausias vaišes, o visi mes dar ilgai šnekučiavomis ir fotografavomės.

Australijos Karo Muziejus

Viešnagė Adelaidėje ir Melbourne prabėgo, lyg malonus sapnas. Melbourne ramovėnai, vadovaujami Vytauto Šakūno, buvo suruošę vaišes visiems suvažiuavusiems į Australijos Ramovės Skyrių suvažiuavimą atstovams. Vakaro programoje ir aš paskaiciau savo feljetoną "Garbės klientas", o adelaidietis Vl. Dumčius rekordavo subuvimą į magnetofono juostelę.

Canberros ramovėnai taip pat suruošė kuklią literatūros popietę, kurioje programą atlikome mudu su žmona, paskaitydami mano kūrybos. Šioje Australijos sostinėje mus priglaudė ltn. Jonas Augutis, su kuriuo karo metu teko būti viename dalinyje. Jo namuose mums buvo paskirtas kone atskiras butas iš trijų kambarių. Ponia Elena Augutienė vaišinga, rūpestinga ir nuoširdi šeimininkė, net sugebėjo suorganizuoti išvyką miesto žymybių apžiūrajimui.

Nepaprastai gilų įspūdį paliko mums Australian War Memorial (karo muziejus), į kurį nuvedė mus šeimininkas J. Augutis, nes nuo jo namų yra labai arti. Australai kariavo kone visuose frontuose ir karuose po Anglijos ir Australijos vėliavomis. Ypač įspūdingos

buvo dioramos, vaizduojančios atskirų kautynių epizodus. Visas muziejaus pastatas taip pat yra įdomus architektūros kūriny. Neišdildomą įspūdį paliko bėgaliniai žuvusiųjų sąrašai, auku įrašytomis marmuro lentose pavadėmis. Šios plokštės iškabintos antrojo aukšto balkono sienose. J. Augutis sakė, jog šiuose sąrašuose esama ir lietuviškų pavardžių, bet greitomis jų atrasti nepavyko, kadangi iš viso pavardžių kelio-lika tūkstančių. Iš muziejaus, esančio aukštumoje, puikiai matomas miesto centras.

Lietuvos pašto ženklai

Melbourne Lietuvių Dienose įvyko ir pašto ženklų paroda, kurioje, mano laidos kolega, ltn. Vladas Biveinis buvo išstatęs savo puikų rinkinį. Deja, dėl kelionės į pajūrį neteko Melbourne šios parodos pamatyti, tačiau V. Biveinis laukė manęs Canberroje, kur jis gyvena. Vieną popietę pasikvietė į savo namus ir ta proga parodė savo kolekciją. Atidžiai peržiūrėjau jo nepaprastai kruopščiai paruoštą albumą su Lietuvos pašto ženklais nuo pat mūsų valstybės užuomazgos ir baigiant nacių bei sovietų okupacijų žebklais. Dirbdamas Australijos kartografijos įstaigoje, Vladas įsigijo nepaprastai gražų braižą, taigi, kiekvienas pašto ženklų albumo puslapis turi jo kaligrafiškai surašytus paaiškinimus lietuvių ir anglų kalbomis, ne tik apie pašto ženklus, bet ir trumpas istorines žinias, iš ko kiekvienas gali susidaryti puikų mūsų tautos kančios nuėitą kelią. Tai nepaprastai naudingas mūsų praeities pristatymas svetimtaučiams, kartu pasigėrimt ir gražiais mūsų nepriklausomos valstybės pašto ženklais.

Šiuo savo rinkiniu Vladas Biveinis įrodė dar ir savo gilų prisirišimą prie mūsų tautos ir valstybės tradicijų ir nepaprastą tėvynės meilę. Tokio pašto ženklų rinkinio dar nesu matęs. Jis vertas išstatyti kiekvienoje tarptautinėje netik filatelistų parodoje, bet ir iš viso mūsų išeivijos meno ar propagandinio pobūdžio parodoje! Malonioji šeimininkė Karolina Biveinienė įdėjo daug triūso, suruošdama gausias vaišes šio susitikimo proga, kuriame dalyvavo ir daugiau vietos lietuvių.

XVI laidos Kalendorius

Be pašto ženklų albumo, Vladas Biveinis išsaugojo per karą keleta nuotraukų iš mūsų laidos laikų Karo Mokykloje ir mokyklos baigimo XVI laidos vinjetės, sumažintą iki atvirutės dydžio, nuotrauką. Pažadėjęs vėliau persiųsti man šių kelių nuotraukų kopijas, V. Bivei-

nis paskolino man itin brangų dokumentą — XVI laidos Kariūnų Kalendorių, t.y., jo 12x17 cm nuotrauką.

Tai vienas iš dviejų Kariūnų Kalendorių, kuriuos 1934 metais aš pats piešiau pirmajai ir antrajai kuopoms. Kalendorius man ne tik brangus tuo, kad aš jį piešiau, bet ir dėl to, kad buvau nupiešęs kolegų bruožinius profilius, o tatai man padeda nustatyti pavardes visų kurso kariūnų, nes po piešiniu yra ir kiekvieno pavardė. Iki šiol niekaip negalėjau atsiminti visų savo laidos kolegų pavardžių. Taigi, jis svarbus ir istoriniu požiūriu.

Kalendoriai kabojo abiejose kuopų patalpose ir buvo kelis kartus didesni, kaip ši jo nuotrauka. Jame išleidžiamojai kurso kariūnai kasdien vis braukdavome po vieną dieną, laukdami pašventimo į karininko laipsnį dienos. Abudu kalendoriai buvo likę Karo Mokykloje ir kabojo iškilnių salėje, bet per okupacijas galėjo būti sunaikinti.

Canberroje mus iš aerodromo parvežti, o paskutinę dieną ir nuvežti į aerodromą talkininkavo buvęs artileristas Jonas Janulaitis, dalyvavęs ir visuose subuvimuose kartu su mumis.

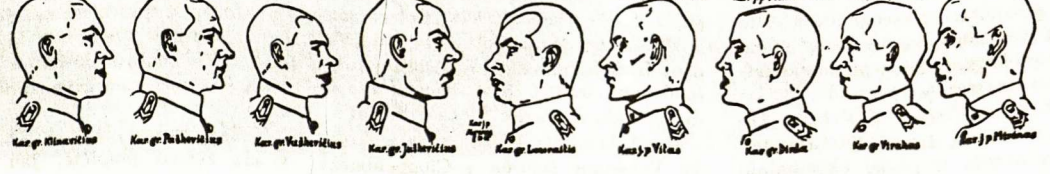
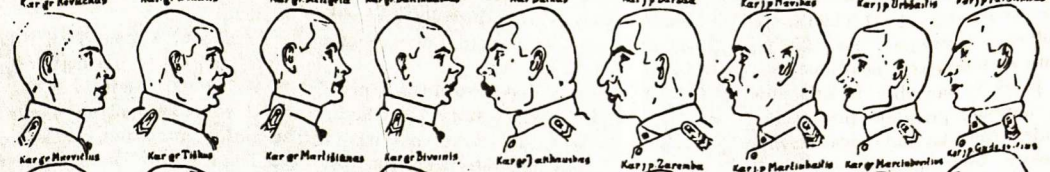
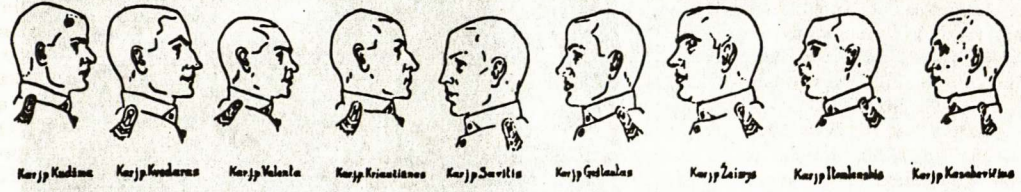
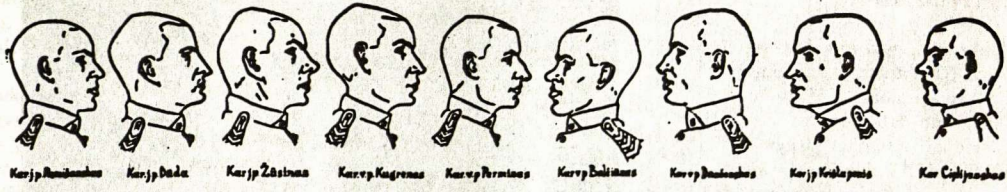
Visur ginklo draugai parėmė išanktinėmis prenumeratomis mano naują novelių rinkinį "Santaką", kurį leidžia "Draugas" Čikagoje. Knygų rinkoje rinkinys pasirodys dar prieš vasarą.

Aplamai Australijoje gyvenantieji kariai įsikūrę gerai, daugumas turi geras tarnybas, o daugelis jau ir pensininkauja. Canberroje iš viso gali gyventi tik tai valstybės įstaigų tarnautojai. Sydnejuje gyvenau 5 dienas pas klasės draugą ir taip pat karininką Antaną Jablonskį, patyręs jo ir ponios didelį nuoširdumą. Jų namuose buvo įvykęs ir Sydney Lietuvių Plunksnos Klubu suėjimas, kuriame mudu su žmona vėl skaitėme mano ir vietos poeto V. Kazoko poezijos. Skaiciau ir feljetoną "Garbės klientas". Noriu pabrėžti vieną iš man patikusių apraiškų. Tai neseniai įvestas įstatymas, draudžiasis šiukšlinti gatvėse ir baudžiasis pinigine bauda. Tokios tvarkos reikėtų visiems Amerikos miestams... Vietinių "aboridžėnų", kaip buvusius laukinius čia vadina, valdžia neįsileidžia nuolatiniam gyvenimui miestuose.

Baigdamas, noriu padėkoti visiems čia suminėtiems kolegoms karininkams ir jų šeimoms už prieglaudą, vaišingumą, vežiojimą ir rūpinimąsi mumis per visas keturias savaites, praleistas Kengūrų žemėje. Stengsimės atsilyginti tuo pačiu, kuriam nors iš šių bičiulių lankantis Kalifornijoje!

Carlsbad, Cal., 1977 m. vasario 22 d.

LIETUVOS KARO MOKYKLOS XVI LAIDOS KALENDORIUS,
KARIŪNO A. MIRONO PIEŠINYS

DAUG IŠKENTĖJUSI JUOZO KRIŠČIŪNO ŠIRDIS GALUTINAI NUSTOJO PLAKUSI

Ats. mjr. Petras Gudelis

Vokietijoje, Mainze, gyvenęs savanoris-kūrėjas Juozas Kriščiūnas, baigdamas savo amžiaus 70-sius metus, 1969 metų spalio mėn. išgyveno labai sunkų širdies priepuolį, tačiau pasveikęs, išgyveno dar ligi 1976.XI.17. Vokietijos lietuvių bendruomenėje jis buvo tyliausias nepailstantis darbuotojas. Jo biografinės žinios, tačiau, rodo, kad nuo jaunystės dienų jis turėjo pakelti daug nepriteklių, nusivylimų ir sunkių išgyvenimų.

Jis gimė 1899.X.29 Suvalkijoje, Marijampolės apskrityje, Kazlų valsčiaus, Skuciškės kaime. Jo tėvai, Juozas ir motina Marija, gim. Šlekytė, turėjo 14 vaikų (9 sūnus ir 4 dukteris). Juozas buvo šeštasis. Nuo 1906 ligi 1911 m. jis lankė Skuciškės pradžios mokyklą. 1911 m. rudenį jis įstojo į Seinų vidurinę mokyklą ir mokėsi iki 1914 m. pavasario. Kilęs I Pasaulinis karas nutraukė mokslą. Tik okupacinei vokiečių valdžiai leidus steigti pradžios mokyklų mokytojų kursus, Juozas Kriščiūnas 1917 metų rudenį buvo priimtas į tokius kursus. Baigęs juos 1918 m. kovo mėn. buvo paskirtas mokytoju į Mustėnių kaimą, Semeliškių valsčiaus, Trakų apskrityje.

Lietuvos vyriausybei pradėjus tvirti kariuomenę, Juozas atsisakė turimos profesijos ir 1919.II.19 išėjo savanoriu. Paskirtas į 6 pėstininkų pulką, dalyvavo pulko žygiuose kovojant su bolševikais ir bermontininkais. 1920.X.15 jis buvo pasiųstas į Karo mokyklą, kurią 1921.XII.18 baigęs, buvo pakeltas į leitenantus ir paskirtas į 7 p. pulką.

Betarnaudamas kariuomenėje, jis privačiai išėjo vidurinės mokyklos kursą ir 1926 m. Vytauto Didžiojo gimnazijoje, Klaipėdoje, eksternu įsigijo brandos atestatą. 1931.I.7 velionis buvo perkeltas į Karo Mokyklą ir ėjo ten inspektoriaus pavaduotojo ir kulkosvaidininkų lektoriaus pareigas. 1931.XI.23 jis buvo pakeltas į kapitonus. Po 1926 m. perversmo kariuomenėje nesiliovė bruzdėjimai prieš vyriausybę. J. Kriščiūnas 1934 m. aktyviai prisidėjo prie vadinaamojo voldemarininkų pučo organizavimo. Nepasisėkus, buvo degraduotas į eilinius ir pašalintas iš kariuomenės. Tuo būdu J. Kriščiūnas antrą kartą prarado savo profesiją ir buvo priverstas ieškoti naujo egzistencijos pagrindo.

1934.VIII.1 jis įstojo į Vytauto Didžiojo universitetą, Kaune. Studijavo teisę ir ekonomiką ir įsigijo ekonominių

Juozas Kriščiūnas 1931 metais, pakeltas į kapitonus

mokslų diplomą. 1938.III.4 jis gavo kasininko tarnybą Lietuvos Banke Kaune. Vėliau persikėlė į Lietuvos Banką Trakuose. Deja, netrukus čia jo tarnyba buvo bolševikų žiauriai nutraukta.

Užplūdus Lietuvą bolševikams, 1940.VII.12 jis buvo suimtas ir pasodintas Marijampolės kalėjiman. Beveik ištisus metus jis, kaip ir kiti kaliniai, kentėjo žiaurius tardymus ir pasityčiojimus, bet išliko gyvas. Prasidėjus vokiečių-rusų karui, 1941.VI.23 iš kalėjimo išsivadavo. Jo džiaugsmą greitai nutraukė didelis nusivylimas, kai sužinojo, kad jo žmona, kurią jis pora mėnesių prieš suėmimą buvo vedęs, birželio mėnesio masinių deportacijų metu buvo išvežta į Sibirą.

Neapykantos pilnas nuožmiajam priešui, jis 1941.VIII.26 įstojo į Lietuvių Savisaugos Dalinius. Buvo pakeltas į majorus ir paskirtas 5-to bataliono vadu, bet dėl ligos 1942.IV.26 buvo atleistas iš tarnybos. Po to, tarnavo Vidaus Reikalų ministerijoje. Artėjant rusų raudonajai armijai, 1944 metų spalio 3 dieną Sudarge perėjo sieną į Vokietiją.

Bseitraudkdamas šalies gilumon, pateko Vokietijos šiaurėn į Cloppenburgą

apskritį, kur nuo 1945.II.26 dirbo pas ūkininką kaime. Karui pasibaigus, kai buvo steigiamos stovyklos įvairių tautybių pabėgėliams, 1945.X.10 buvo paimtas į Uchtės stovyklą, Nienburgo apskrityje. Ten gyvendamas, dirbo šoferiu vienoje anglų firmoje. 1948 darė pastangas emigruoti į JAV, bet nepavyko. 1948.VIII.3 buvo priimtas tarnauti į anglų kariuomenės pagalbinę darbo kuopą. O 1951.X.11 perėjo tarnauti į JAV kariuomenės lietuvių sargybų kuopą, Bad Kreuznache. Gavo leitenanto laipsnį ir ištarnavo toje kuopoje iki jos likvidavimo 1964 metais Uhlerborne, netoli Mainzo.

Tarnaujant kuopoje J. Kriščiūnui atsivėrė galimybė pasidaruoti tautiečių tarpe. Kuopos vadas kpt. J. Matulaitis labai sumaniai palaikė gerus santykius su karine amerikonių vadovybe, kuri buvo labai palanki lietuviams. J. Kriščiūnui atiteko kuopos tautinio švietimo darbas. Į tautines šventes ir kitokius pobūvius kuopon rinkdavosi ir platesnės apylinkės privačiai gyvenantieji tautiečiai...

Neilgai truko, kol J. Kriščiūnas savo veiklą žymiai praplėtė. Jau 1953 m.

J. Kriščiūnas kandidavo Vokietijos krašto lietuvių bendruomenės Tarybos rinkimuose. Buvo išrinktas į ją ir pasikiau dažnai ligi 1965 metų perrenkamas. Keletą kartų buvo renkamas kontrolės komisijon. Vienus metus buvo bendruomenės valdybos nariu.

Man teko su J. Kriščiūnu susipažinti jam gyvenant Uhlerborne. Abipusės pagarbos pagrindais gana artimai susidraugavome. Supratau jo pastangas siekti asmeniškios laimės, turėti artimą žmogų. Jis niekada nesiskųsdavo, bet kai kada draugiškame pasikalbėjime praprukdavo užuomina, kad jo "artimieji" jo prisirišimo tinkamai nevertina... Kad jis turėjo pagrindo taip manyti, viešai parodė jo mirties aplinkybės. Sunkiau ligos prispaustas, ir nuolatinės priežiūros reikalingas, jis buvo paliktas vienas... Tik mieste gyvenęs jo jaunystės draugas, savanoris kūrėjas ats. mjr. J. Černius, sunerimęs, kodėl Juozas nebeatsako jam telefonuojant, pakvietė policiją ir jai atidarius butą, rado jį jau prieš keletą dienų sustingusį...

J. Černius, neatsižvelgdamas savo taip pat pašlijusios sveikatos, pats vienas sutvarkė visus laidotuvių reikalus įstaigose, pranešė apie jo mirtį giminėms ir pažįstamiems, paskelbė vietos laikraštyje ir pakvietė dvasiškius atlaikyti pamaldas. Į laidotuves susirinko gražus Mainzo apylinkės lietuvių būrelis. Iš JAV atskrido jo brolis inžinierius. Dalyvavo trys kunigai ir keturi broliai savanoriai.

Kapinių kopolyčioej atsisveikinimo žodį

tarė ir plačiai velionio gyvenimo apibūdino kunigas Br. Liubinas. Vokietijos lietuvių bendruomenės valdybos įgaliotinis J. Lukošius priminė jo ilgametę veiklą bendruomenės organuose. O plk. V. Sutkus papasakojo apie jo nenuilstamą veiklą L.K.K.S. Sąjungos Vokietijos skyriaus valdyboje. Kalbėtojai pabrėžė velionio ramų būdą, išstvermingą veiklą be apsigarsinimo.

Velionį palaidojus, artimoje vokiečių katalikų bažnyčioje buvo atliktos gedulingos pamaldos, kurias celebravo: kun. Br. Liubinas, Tėv. Alf. Bernatonis ir Tėv. dr. Konstantinas Gulbinas. Velionio

brolis pavaišino laidotuvių dalyvius kava ir pyragaičiais.

A.a. savanorio Juozo Kriščiūno mirties proga tenka paminėti Lietuvos Kariuomenės Kūrėjų Savanorių Sąjungos Vokietijos krašto skyriaus įkūrimo istoriją ir ilgametę nepailstamą velionio, skyriaus reikalų vedėjo, veiklą.

Skyriaus valdybos pirmininko plk. V. Sutkaus suteiktomis žiniomis, skyriaus užuomazga siekia 1954 metus. Sąjungos centro valdyba tada įgalioto ats. mjr. J. Černių įsteigti savanorių-kūrėjų skyrių Vokietijoje. Jis pakvietė provizorinę

▲ A. a. brolių - savanorių Juozą Kriščiūną į jo amžiną poilsio vietą - Mainzo - Mosbacho kapines, 1976.XI.24, palydėjusių savanorių grupė; iš kairės: ats. plk. Viktoras Sutkus, ats. mjr. Juozas Černius, ats. mjr. Petras Gudelis ir savanoris Juozas Dasys.

Prieš aštuonetas metų savanorių-kūrėjo Erdmono Simonaičio laidutuvėse dalyvavę savanoriai: kairėje J. Černius, dešinėje J. Kriščiūnas.

skyrus valdybon dar du asmenis ir įsteigė 1955. I. 5 Sąjungos skyrių Bingene. Surinkus įvairiuose Vokietijos kampuose išblaškytų apie 30 savanorių adresus, 1955. I. 25 korespondenciniu būdu buvo išrinkta nuolatinė skyriaus valdyba, kuriai buvo lemta būti daug kartų perrenkamai ir ligi šiol išsilaikyti. Valdybą visą laiką sudarė: Viktoras Sutkus — pirmininkas, Juozas Kriščiūnas — sekretorius ir reikalų vedėjas ir narys — Kazys Mdgabis. Revizorium buvo išrinktas ats. mjr. Černius, kuris tas pareigas ligi šiol tebeina.

Reikia atminti, kad 1955 m. Vokietijoje buvo vos tik pradėjusi gerėti ekonominė būklė. Būdami senesnio amžiaus savanoriai sunkiai bepritapo, nes vokiečiai pirmiausia aprūpindavo darbu savuosius. Skyriaus valdyba savo svarbiausiu darbu laikė organizuoti medžiaginę paramą vargstantiems savanoriams. Ji informavo JAV ir Kanados lietuvių visuomenę apie sunkią neišemigravusių savanorių būklę.

Rezultatai buvo neblogi, bet visai ne-

tikėti. Iš apyskaitų matyti, kad savanorius daugiausia parėmė net turtinga laikoma JAV lietuvių visuomenė, o duosnieji Kanados broliai savanoriai. Per visą gyvavimo laiką Vokietijos akyrus yra gavęs 18,291.61 vokiškų markių. 82% šios sumos paaukėjo Kanados lietuvių visuomenės organizacijos. Ypatingu došnumu pasižymėjo L.K.K.S. Toronto skyrius, pats vienas paaukojęs 67% šios sumos. Todėl mes visai pagrįstai Toronto brolius savanorius buvome pripratę vadinti mūsų globėjais. Nebuvo metų, kad torontiečiai nebūtų prisiuntę dovanų Kalėdoms, o dažnai dar ir Vasario 16 proga, arba Velykoms. Iš JAV dovanų atėdavo daug rečiau ir mažesnėmis sumomis. Daugiausia buvo gauta per dr. Mariją Kregždienę.

Visas dovanų paskirstymas guldavo ant reikalų vedėjo pečių. Jis išsiuntinėdavo jas pašto perlaidomis, nepamiršdamas atskaičiuoti nario mokesčius. Jis rūpinosi taip pat, kad "raštingieji" dovanų gavėjai asmeniškai raštu padėkotų. Tas padėkas surinkęs, siųsdavo aukotojams.

Australijos Ramovėnų Suvažiavimas

Lietuvių Dienų proga 1976 m. gruodžio 26-31 d.d. Melbournе įvyko LKVS "Ramovės", Australijoje esamų penkių skyrių atstovų suvažiavimas, kurį sukvietė Melbournо skyriaus valdyba.

Gruodžio 29 d. ramovėnai su savo vėliavomis dalyvavo bendrose pamaldose. Šv. Patriko katedroje ir Lietuvių Dienų atidarymo iškilmėse Brooks salėje.

Gruodžio 29 d. vakare su savo šeimos nariais ir bičiuliais susirinko Lietuvių Namuose pobūviui, kuriame po atvykusio iš Romos prel. P. Jatulio ir Krašto Valdybos pirm. A. Šimkaus sveikinimų, svečias iš Kalifornijos, rašytojas A. Mironas, paskaitė savo kūrybos.

Gruodžio 31 d. įvyko suvažiavimo oficialioji dalis. Lietuvių Namų koplyčioje, prie Žuvusiems dėl Lietuvos Laisvės paminklo, Melbournо skyr. pirm. V. Šalkūnas, apžvelgęs istorinę mūsų amžiaus likiminę kovą už tautos laisvę, užbaigė: "Laukdami pavergtos tautos merdėjamą iškeliant tarptautiniame forume, pripažinimui Lietuvių tautai laisvam — nepriklausomam gyvenimui, esame virte vilties tauta. Viltis mums palaiko tikėjimą į lietuvių tautos prisikėlimą per mūsų tautos sūnų kovingą dvasią".

Susikaupimo minutėje, Australijos lietuvių sielovados vadovas kun. P. Butkus, prabilo:

"Mintim aplankom Tėvynės klonius.

Maldoj kartojam brolių kariones. Tiktai abuojuj herojų žudo net viltį, kad laisvė gžižtų.

Po mūsų Rūpintojėlio kojom, prie gimtos žemės žiupsnelio ir gintaro kauburėlio, prie šio simbolinio už Laisvę kario žūvančio reljefo — dedame vainiką, nulenkdami ir savo galvas ir širdis maldai ir susikaupimui.

Viešpatie, kuris tarei: Niekas neturi didesnės meilės už tą, kuris guldo savo gyvybę už savo draugus — nepraeik pro mūsų brolių kapus, kapus karių ir savanorių, papuoštus kukliais akmenis ar medžio kryžiais, pro kapus net be ženklų — slaptus, tai kapus partizanų, taip gausiai supiltus Tėvynės žemėje ar kovų miškuose, kurių nepuoš mūsų padėtos rūtos, rugiagėlės — gal tik laukinė gėlė, linguojama vėjo, gailiai svyruos.

Viešpatie, kuris tarei: Esu prisikėlimas ir gyvenimas, ir tą pažadą įvykdei garbingu prisikėlimu — savo atpirkimo krauju suvilgęs pašauk ir mūsų brolius iš tų dulkių — nežinios, net priešų paniekos, į garbingą sielų viešpatystę, į savo amžinosios Tėvynės namus, o ypač padėk įgyvendinti jų siekius ir viltis, o ypač priartink ir mūsų Tėvynei laisvės ir prisikėlimo rytą!

O kad ir mes buvę kariai, kaip anie savanoriai, būtume apimti vieno troškimo: nieko sau nesitinkint ir jokio pelno nelaukiant, savo gyvenimą aukoti Tėvynei. Kad mes tik vieno bijotume: nu-

Keletas ir mano padėkų buvo išspausdinta laikraščiuose. Jis vedė taip pat visą susirašinėjamą su aukotojais ir tvarkė atsakomybę.

Ilgainiui savanorių būklė pamažu vis gerėjo. Iš pradžių gaunamos mažos, beveik vienodos rentės buvo kasmet keleta nuošimčių (6-10%) didinamos, tai dabar jau žymiai padidėjo. Galima sakyti, kad taupesniešiams jų visiškai pakanka padoriai pragyventi.

Daugiausia (daugiau kaip 30) narių skyrius turėjo užregistravęs 1955 metais. Dabar tėra tik 15 narių, kurie išmėtyti po visą Vokietiją per šimtus kilometrų vienas nuo kito. Vokietijos šiaurėje teliko 7 nariai, vidurinėje zonoje — 6 ir pietuose — 2.

Į brolio savanorio Juozo laidotuves dar buvome susirinkę 4 savanoriai, nes jos vyko centre. Vargu ar kada nors toks skaičius besusirinks laidojant periferijoje mirusių brolių savanorių?.. Ryšius su skyriaus valdyba mažai kas tepalauko, ir retas iš jų dar bendrauja su kitais savanoriais.

mirti nieko nekentėję, nevargę, nedirbę Tėvynei išvaduoti.

Duok, Viešpatie, ir mums tos šviesos, kad suprastume Tavo Apvaizdos mums skirtą tremties kelią ir išlaikytume gyvą sąmonės balsą, kad ne vien savo gyvybe ir duona rūpintis, šion laisvėn esam Tavo pašaukti, bet ir budėti prieš bet kokią nelaisvę, kuri krinta žmoniškai, o ypač nepalaujamai skelbti ir ryžtingai kovoti už mūsų žemės ir kraujo brolių laisvę ir garbę!

Teikis, Viešpatie, priimt jų didžiųjų auką, o jų vardus iškelti amžinai nemiršančion garbėn!

Nors styga jų gyvenimo trūko, Tėvynė jų vardą per amžius kartos. Nes nėra kilnesnio didvyriams vainiko, kaip mirti už laisvę tautos!"

V. Šalkūnui dedant prie paminklo vainiką, galingai suskambėjo "Marija, Marija".

Persikėlus į reprezentacinę salę, pirm. V. Šalkūnas pasveikino susirinkusius ir palinkėjęs darnaus iškylančių klausimų svarstymo, pakvietė į garbės prezidiumą savanorius-kūrėjus: svečių iš Čikagos plk. K. Mikolajūną ir melbourniškį J. Giedraitį ir sielovados vadovą kun. P. Butkų, į darbo prezidiumą B. Strauką — pirmininkauti, N. Butkūną — sekretoriauti ir į mandatų komisiją — B. Steckį ir P. Zarembą.

Sveikinimai raštu gauti iš Centro Valdybos, sav.-kūrėjų A. Klimaičio, V. Valaičio, K. Žuromskio, A. Tamulevičiaus

ir Newkastelio apyl. valdybos. Žodžių sveikino: Čikagos ramovėnų vardu — K. Mikolajūnas, Melbourne apyl v-bos — A. Pocius, lietuvių kapelionų — kun. P. Butkus, Amerikos lietuvių fondo — J. Normantas, kun. P. Vaseris ir kun. P. Bačinskas.

Paskaitoje "Tėvynės sargyboje" — kun. Pr. Dauknyš apžvelgė trumpą, bet reikšmingą, mūsų kariuomenės istoriją, ragindamas ramovėnus budėti tėvynės sargyboje. Dėl paskaitoje iškeltų minčių vyko gyvos diskusijos papildant naujais sumanymais.

Referuodamas ramovėnų statutinius įsipareigojimus, V. Šalkūnas nurodė, kad nežiūrint turimų skirtingų nuo Amerikos gyvenimo sąlygų, turime laikytis statutinių paragrafų ir visuotinių sąjungos skyrių atstovų suvažiavimų nutarimų. Jo pasiūlymu daugumos balsų, nario mokėstis Australijos ramovėnams priimtas 3 doleriai metams ir į Australijos krašto Garbės Teismą vienbalsiai išrinkti: M. Rudzinskis, P. Mikužis, B. Strauskas ir kandidatai V. Volkas, F. Damasevičius.

Skyrių atstovų pranešimuose paaikškėjo skyrių veikla rengiant Kariuomenės šventes, Dariaus ir Girėno bei išvežimų minėjimus, paskaitas bei pobūvius. Visi skyriai remia liet. savaitgalio mokyklas ir jaunimo organizacijas. Skyriai turi nuo 40 iki 96 narių, tik dalis jų yra abejingi ir neaktyvūs.

Suvažiavimo diskusijų išdavoje buvo priimtos rezoliucijos:

1. Diriguojama iš Maskvos, Lietuvos komunistinė valdžia leidžia specialiai paruoštiems asmenims ar jų grupėms gastroluoti laisvame pasaulyje po lietuviškas kolonijas su koncertais ir kitais pasirodymais.

Jų tikslas yra keleriopas. Vienas iš jų yra propagandinis — sudaryti vaizdą Lietuvoje, kad mes čia laisvėje "kultūriniai" bendradarbiaujame su komunistine sistema, skaitlingai dalyvaudami jos organizuojamose gastrolėse.

Neturėdami galimybės paneigti šį propagandinį melą Lietuvoje, mes apeliuojame į tokių gastrolių rengėjų ir lankytojų nepasidaryti komunistinės politikos įrangiais, paniekos objektu nesuskaitomų komunizmo aukų akyse ir rezistencinės dvasios žlugdytojais.

2. Įžūlus siuntinėjimas lietuviškos komunistinės spaudos tautiečiams, pabėgusiems nuo komunizmo, yra jų išjuokimas ir pasityčiojimas. Ją gaunantieji ir priimančiai arba užmiršo, kad jie nuo tokios spaudos bėgo, arba dėl dvasios silpnumo bijosi ją grąžinti.

Mes kviečiame visus tos priverstinis

spaudos "prenumeratorius" nuo jos atsikratyti tuo pademonstruojant savo nepasikeitusių anti-komunistinių nusistatymų ir taip pat savo savigarbą.

3. Mes remiame okupuotos Lietuvos tikinčiuosius kovoje už teisę į nevaržomą tikėjimo laisvę ir savo šeimos auklėjimą krikščioniškoje dvasioje.

Einamuose reikaluose plačiai pasisakyta — pradėtant gilinimusi į politiką ir baigiant "Kario" ir anti-komunistinės spaudos rėmimu.

Suvažiavimo vardu J. Kedžiui pareiškus V. Šalkūnui padėką už suvažiavimo suorganizavimą ir pirmininkaujančiam palinkėjus darbingų ir našių ateinančių metų pavergtos Tėvynės labui, buvo sugiedotas Tautos Himnas.

N. B.

OMAHA-NEBRASKA

Ramovėnų metinis susirinkimas

Sausio 15 d. P. Totilų namuose įvyko Omahos skyriaus metinis susirinkimas. Skyr. p-kas Pranas Totilas pakvietė pirmininkauti dr. Juozą Skaudį, o sekretoriauti Joną Smailį. Praėjusio susirinkimo protokolą perskaitė Vitalis Gaidelis. Apie skyriaus veiklą pranešimą darė p-kas P. Totilas. Kalbėjo apie įvykusią gegužinę ir praėjusį rudenį suruoštą koncertą bei lapkričio mėn. kariuomenės atkūrimo minėjimą, tik nusiskundė, kad nevisi ramovėnai lanko savo skyriaus ruošiamus parengimus. Revizijos komisijos aktą perskaitė ram. Stasys Martinus. Su iš Centro Valdybos gautais bendraraščiais supažindino skyr. p-kas, pranešdamas apie ruošiamą skyrių atstovų suvažiavimą, š.m. gegužės 28-30 d.d.

Naują valdybą nepasisekė sudaryti, tas reikalas liko atidėtas sekančiam kartui, bandant surasti kandidatus valdybon. Revizijos komisija sutiko dar vienus metus eiti pareigas. Ją sudaro: Stasys Martinus, Pranas Kazlauskas ir Stasys Radžiūnas. Klausimų ir sumanymų metu valdyba perskaitė gautą padėkos laišką iš kun. Juozo Tautkaus — esančio pensijoj (Putnam, Conn.).

Buvusiam "Kario" žurnalo platintojui Juozui Naikeliui atsisakius iš pareigų Omahoj platinti "Karį" apsiėmė Pranas Kovas. Susirinkimas naujam platintojui palinkėjo geriausias sėkmės.

- o -

Sausio 29 d., toj pačioj vietoj (P. Totilų namuose), įvyko metinio susirinkimo dienotvarkės užbaigimas. Praėjusio susirinkimo protokolą perskaitė Jonas Smailys. Valdybos p-kas Pranas Totilas pateikė tris kandidatus naujon valdybon: dr. Juozą Skaudį, Juozą Sakalą ir Jurgį Bukšnį. Susirinkimas vienbalsiai pritarė pasiūlytiems kandidatams.

Po trumpo pasitarimo buvo pasiskirs-

tyta pareigoms sekančiai: skyriaus p-kas — dr. Juozas Skaudys; sekretorius — Jurgis Bukšnys, kasininkas — Juozas Sakalas. Tuo susirinkimas buvo ir užbaigtas.

Kapsas

Iš Bostono skyriaus susirinkimo

Kovo 19 d. Lietuvių klubo patalpose įvyko metinis skyriaus narių susirinkimas. Pirmininkauti buvo pakviestas Jonas Vizbaras, sekretorium Jurgis Jašinskas. Skyriaus pirmininkas Arturas Janavičius pranešė apie praėjusių metų skyriaus veiklą, pažymėdamas, kad dėl tą dieną įvykusių trijų skirtingų organizacijų parengimų, Kariuomenės šventės minėjimas nebuvo gausus publika, pasitūlyta ateity, esant gausiems vietiniams kultūriniais parengimams, savo metinės šventės datą parinkti patogesniu laiku. Išdinininkas P. Baika perskaitė skyriaus metinių pajamų ir išlaidų sąmatą, kurią patvirtino revizijos komisija. J. Vizbaras padarė pranešimą apie praėjusių metų spalio mėnesyje įvykusį, New Yorko Kultūros Židinyje, "Kario" bendradarbių ir bičiulių suvažiavimą. Perskaitytos svarbiausios "Kario" administratoriaus L. Bilerio piniginės apyskaitos vietos, kurios pavaizduoja nelengvą žurnalo spausdinimo būklę dėl pinigų stokos ir kylančių spausdinimo kainų. "Karys" išsilaiko prenumeratorių ir rėmėjų aukomis, reikalingas didesnio prenumeratorių skaičiaus ir nuolatinės piniginės paramos aukomis. Čia pat susirinkimo dalyviai suaukojo 50 dol. Pavyzdys sektingas ir kitiems skyriams.

Į naują 1977 metų skyriaus valdybą išrinkti: Jonas Vizbaras — pirm., Kazys Šimėnas — vicepirm., Jurgis Jašinskas — sekr., Vladas Bajerčius — išd. Kajetonas Šidlauskas — vėliavos globėju. Į revizijos komisiją: Juozas Vaičjurgis, Kazys Merkis ir Silvestras Kontautas.

Pagerbtas Bronius Bajerčius, sulaukęs 80-ties metų amžiaus ir varduvininkas Juozas Vaičjurgis. Skyriaus 15 narių yra mirę ir palaidoti keliuose Bostono, Brocktono ir Norwoodo kapinėse. Visi jie yra suregistruoti mirusiųjų knygoje, o kapų lankymo dieną jų kapai yra papuošiami tautinėmis vėliavėėmis ir gelėmis.

J. S.

Nauja Ramovės sk. valdyba

Los Angeles

Kovo 20 d., sekmadienį, įvyko LKVS "Ramovės", Los Angeles skyriaus visuotinis-metinis susirinkimas, šaulių kuopos pirmininko svetainėje "Vila Trakai". Skyriaus pirmininkas J. Andrius, atidarėdamas susirinkimą, priminė, kad mirtis pasiėmė du mums mielus ir nusipelnčius asmenis: plk. ltn. Kazimierą

Pažemėną ir Lietuvos garbės konsulą dr. Joną Julijų Bielskį; jie buvo pagerbti tylos minute.

Susirinkimui praveisti buvo išrinktas A. Mažeika ir sekretorius J. Varnas. Sk. pirmininkas, perskaitęs darbotvarkę, užklauzė ar yra kokių pataisų. Neatsiradus pataisų, buvo skaitomas praėjusio susirinkimo protokolas, kurį perskaitė K. Motušis (buvęs sekretorius). Protokolas buvo priimtas be pataisų.

Laikantis darbotvarkės, skyriaus pirmininkas J. Andrius, perskaitęs visų metų veiklos apžvalgą, priminė, kad nežiūrint, jog jam ilgą laiką teko ligoninėje ir namuose gydytis, tačiau, dėka sekretoriaus Vl. Šimoliūno ir išdininco J. Venckaus rūpesčio, visi "Ramovės" sk. numatyti planai buvo įvykdyti. Todėl skyriaus pirmininkas pareiškė jiems gilią padėką už jo pavadavimą ligos metu.

Prieita buvo prie valdybos rinkimų. Kaip taisyklė, senoji valdyba atsistatydino. Skyriaus pirmininkas J. Andrius, dėl sveikatos, atsisakė statyti savo kandidatūrą į naująją valdybą.

Statomi kandidatai į valdybą: Vl. Šimoliūnas, J. Venckus, K. Motušis, Vyt. Apeikis, J. Varnas ir P. Sakas (P. Sakas išsibraukė).

Kadangi kandidatų buvo norinčių savo kandidatūrą atsiimti, todėl Vl. Šimoliūnas priminė, kad ir jis turi begales darbų ir pareigų, bet kariai turi savo organizaciją palaikyti. Tokiu būdu buvo išrinkti į valdybą: Vladas Šimoliūnas, Jonas Venckus ir Kazys Motušis, kandidatais: Vytautas Apeikis ir Juozas Varnas.

Revizijos komisija buvo patvirtinta ta pati.

Naujai valdybai buvo palinkėta sėkmės. Taip gražioje ir draugiškoje nuotaikoje baigėsi ramovėnų broliškas susirinkimas.

Valdybos pasiskirstymas pareigomis įvyko balandžio 3 d., toje pat svetainėje "Vila Trakai": LKVS "Ramovės", L.A. skyriaus pirmininkas — Vladas Šimoliūnas, išdinininkas — Jonas Venckus ir sekretorius — Kazys Motušis.

Tuo pačiu metu naujoji valdyba perėmė iš senosios valdybos LKVS "Ramovės" Los Angeles skyriaus administravimą.

Dalyvis

Palaidotas savanoris-kūrėjas

Jurgis Smalys

Kovo 21 Greenpoint ligoninėje Brooklyne mirė savanoris-kūrėjas Jurgis Smalys. Buvo pašarvotas Šalins šermeninėje, palaidotas iš Apreiškimo parapijos bažnyčios Šv. Karolio kapinėse, 6-me skyriuje, Farmingdale, L.I.

Jokio turto jis nepaliko Laidotuvėm rūpinosi L.K. Kūrėjų-Savanorių Sąjungos pirmininkas Juozas Zaruskas. Jam teko surasti lėšų laidotuvėm. Marytė Šalinskienė, šermeninės direktorė, geraširdė lietuviškų reikalų rėmėja, laidėjo nemokamai. Taip pat nemokamai atliko visus religinius patarnavimus ir Apreiškimo parapijos kunigai. Klebonas kun. Pr. Raugalas atliko reikiamas apeigas koplyčioje ir bažnyčioje, iš vyskupijos išrūpino nemokamai duobę Šv. Karolio kapinėse. Į kapines palydėjo kun. Antanas Račkas.

Koplyčioje velionio karstas buvo pridengtas tautine vėliava, savanoriai-kūrėjai ir šauliai stovėjo garbės sargyboje. Atsiveikinimo žodį tarė L.K.K.-jų Savanorių Sąjungos pirmininkas Juozas Zaruskas ir savanoris-kūrėjas, pirmas karo invalidas, ats. kpt. Jurgis Kiaunė. Karstą nešė šauliai ir draugai.

Taip nuoširdiems žmonėms padedant, Lietuvos kariuomenės savanoris buvo palaidotas su derama jam pagarba. Nuoširdi padėka priklauso visiems, kas tik pagelbėjo šiam reikalui, kas lankėsi šermeninėje, palydėjo į kapines.

Apie Jurgį Smalį turime labai mažai žinių. Jis buvo gimęs 1894 spalio 6 Grikinės kaime, Baisogalos valsč., Kėdainių apskr. Labai neturtingoje šeimoje. Jo paties pasakojimu, paaugęs pradėjo tarnauti mišiom Baisogalos parapijos bažnyčioje, kurios klebonu tada buvo dekanas kun. Vincentas Bitė. Klebonas, matydamas vargę augantį berniuką, savo lėšomis pasiuntė į Radviliškio dviklasę mokyti. Gal tikėjosi iš jo susilaukti dvasiško.

Pirmojo Pasaulinio karo pradžioje Jurgis buvo mobilizuotas į rusų kariuomenę. Tarnavo dragunų pulke. Pasibaigus karui, Jurgis grįžo į nepriklausomą Lietuvą ir 1919 kovo 16 stėjo savanoriu į Lietuvos kariuomenę, į Vilniaus batalioną. Vėliau buvo perkeltas į 2-ąjį ulonų pulką Vilkiškiyje.

Anot velionio pasakojimų, pulkui buvo sunku kurtis, neturėjo būtiniausių priemonių. Patys ulonai turėjo susirasti arba pasigaminti. Nebuvo nei arkliai pririšti turėklų. Viršininkam nežinant, su kitais ulonais naktį jis nuvyko į artimiausią girią ir prisipiovė tinkamos medžiagos. Per naktį pastatė turėklus. Viršininkai už tai jį išbarė, bet nebaudė.

Dalyvavo jis kovose su lenkais, vėliau buvo paskirtas prie arklų remonto komisijos ir perkeltas į Alytų.

1925 liepos 1 išėjo iš kariuomenės viršilos - vachmistro laipsniu. Vėliau turėjo valstybinę tarnybą. Buvo vedęs ukmergietę mergaitę ir su ja susilaukė sūnaus Vytauto-Jurgio. Gyvendamas čia

Amerikoje, jis buvo pradėjęs su šeima susirašinėti, net siuntinius siuntė. Vėliau paaiškėjo, kad sūnus esąs komjaunuolis. Jis net išbaręs tėvą, kad jis išvykęs. Tėvui to buvo per daug. Jis nutraukė su šeima visus santykius ir sūnų pasmerkė.

Amerikoje jis sunkiai kūrėsi, dirbo įvairius darbus, daugiausia prie statybų. Išėjęs į pensiją, neturėjo pastovios gyvenimo vietos. Dažnai kilnodavosi.

Buvo L.K. Kūrėjų-Savanorių Sąjungos narys ir trumpai L.K.V. "Ramovės" narys, L.T. S-gos pirmojo skyriaus ir tautininkų klubo narys. Pradžioje buvo aktyvus, lankydamas susirinkimus, bet, sveikatai sunegalavus, liko gana pasyvus. Sunku jam buvo ir finansiniai išsiversti.

K. Laužinis

Carbiamas Redaktorium,

Aš dalyvavau Klaipėdos krašto atdavime, kaip savanoris šaulys. Buvau jaunas ir todėl įvykius atsimenu pusėtina.

Buvau II grupės narys. Apie jos veiklą rašė keli asmenys, bet vis kiekvienas kitaip. Vieni perdėjo, kiti susimaišė, o treči nebūtų dalykų prirašė.

Taip pat žaidžiau prieš 7 pėst. pulką abejas rungtynes. Jos man dar visiškai neišgaravo, nes buvo labai įdomios, įtemptos ir kietos. Iš mjr. Černiaus nelaukiau tokio jų aprašymo ir visai nekaltų žmonių niekinimo.

Prašau Jūsų paskelbti artimiausiam Kario numeryje mano laišką. Būsiu jums dėkingas.

Su pagarba

B. Jablonskis

Šturkštis mjr. Černiaus atsiminimai

Kario Nr. 1 ir 2, mjr. Černius paskelbė apie 7 pėst. Žemaičių Kunigaikščio Butegeidžio pulko gyvenimo raidą Klaipėdoje.

Skundžiasi, kad Klaipėdos vokiečių kariai veikė prieš Lietuvos valdžią ir bandė 7 pėst. pulką nuginkluoti. Teigimas yra teisingas, bet pats pulkas sukūrė sąlygas vokiečių veiklai.

Kario Nr. 1, psl. 2, paminėti autoriaus veiksmai prie komendantūros, patulių užpuolimas mieste ir minios išvaikymas Smeltėje dar labiau įkaitino vokiečių karius ir sukėlė prieš pulką neapykantą. Tai buvo grynai provokatorių siekis sukiršinti klaidėdiečius prieš įgulą.

Aišku, provokatoriai paleido šūvius į artėjantį 7 p.p. pirmieji. Bet nė vieno kareivio nenušovė ir nesužeidė, rašo mjr. Černius. O kareiviai net 9 nušovė,

gal būt, visai nekaltus žmones, prisliejusius atsitiktinai prie susirinkusių.

Kada šauliai užėmė Klaipėdos kraštą, lietuvininkų buvo draugiškai priimti. Vokietininkai irgi viešai nerodė šauliams neapykantos. Sutikę mus gatvėje patuliuojant ar vaikštinėjant, prieidavo civiliai ir kviesdavo užeiti į restoraną. Kai atsisakydavome, traukdavo degtinės bonką ir siūlydavo gerti.

Kai II grupė, kuri tapo 1 Klaipėdos sukilėlių pulko 2 kuopa, stovyklavo fanieros įmonės valgykloje, turėjo progos sueiti į sąlyti su dirbančiomis įmonėje moterimis ir merginomis. Susidraugavo, kartu čiuoždavo ant užšalusio Dangės perkaso, eidavo į kiną ir šokius. Tai mano asmeninis patyrimas, nes aš, kaip jaunas šaulys, priklausiau šiai grupei.

Kaip kitoms grupėms ir 1 pėst. sukilėlių pulko šauliams sekėsi, žinių neturiu. Klaipėdoje sklido gandai, kad kai kas susikirsdavo su vokietininkais.

Mjr. Černius skundžiasi, kad krautu vėse iš jų neimdavo vokiečiai lietuviškų pinigų — litų. Kai mes pasirodydavome gatvėje, perkupčiai prašinėdavo parduoti litų. Mokėjo už litą iki 3000 markių. Ir krautu vės mielai priimdavo, kai nueidavom ką nors nusipirkti.

Kario Nr., psl. 5, mjr. Černius rašo: "Mūsų kariuomenė kiekvienais metais ruošdavo sporto rungtynes". Ir kad jose "Dalyvaudavo visos kariuomenės dalys", neatitinka tiesai. Tik tos dalyvaudavo, kurios turėjo stiprias futbolo, lengvaatlečių, šaulių ir kt. komandas.

Labiausia mjr. Černiui užkliuvo 1928 m. praloštos rungtynės prieš 4 art. pulką. Prisipažįsta, kad 7 pėst. pulko ir 4 art. buvo stipriausios komandos. 4 art. pulką kaž kodėl pavadino artilerijos grupe.

Apie 4 art. p. futbolo komandą štai ką rašo: "Anoji buvo išdidai ir nedraugiška. Jai vadovavo labai pasipūtęs leitenantas..." Nenurodė kada, kur ir kaip 4 art. p. komandos "išdidumas ir nedraugiškumas" pasireiškė. Komandai vadovavo ne "pasipūtęs leitenantas", bet

daug metų — kpt. Dapkus. Jis buvo labai draugiškas ne tik savo žaidėjams, bet ir priešininkams.

1928 m. 4 art. pulkas žaidė prieš 7 p.p. du kartus. Per Sekmines — draugiškas rungtynes Šiaulių miesto parodos aikštėje. Jas laimėjo 7 p.p. santykiu 4:2.

Pirmenybių rungtynes šios dvi komandos žaidė vasaros pabaigoje Vilkaviškyje. Pirmąjį kėlinį laimėjo 7 p.p. 2:0, o ne 2:1, kaip rašo mjr. Černius. Ir antrojo pradžioje vedė 7 p.p. 3:0. Bet likus dar 15 ar 18 min. žaisti, 4 art. pulkas įkirtu Igovinui 4 nelaikomus įvarčius. Artileristai laimėjo 4:3.

Iš kur mjr. Černius ištraukė tokį posakį: "Staiga, jų vadovas (4 art. p. — B.J.) išbėgo į aikštę, žaidimą nutraukė ir komandą išvedė iš aikštės". Taip nebuvo, nes aš irgi žaidžiau.

Argi mjr. Černius nežino futbolo taisyklių? Pasitraukusi iš aikštės komanda, be teisėjo leidimo, suspenduojama. Laikoma pralaimėjusia.

Žaidimą gali nutraukti tik teisėjas, jei turi rimtą priežastį. Taip pat žaidimas gali būti nutrauktas, kai kurioje komandoje palieka tik 7 žaidėjai.

Paskutines rungtynes prieš Karo Mokyklos komandą 4 art. pulkas laimėjo 4:2, ir tapo kariuomenės čempionu.

Kodėl mjr. Černius tiek pagiežos išliejo ant 4 art. p. komandos ir jos vadovo? Prirašė nesamų dalykų ir kaltinimų. Matomai, kaž kas suteikė netikslias žinias.

Atsiminimai, parašyti be užrašų, dažniausia turi skylių ir trūkumų. To neišvengė ir mjr. Černius.

B. Jablonskis

LAIŠKAI KARIO

1976 m. spalio mėn. "Kario" numeryje P. Polgrimas, atsakydamas į Juozo Šarapnicko straipsnį "Naujienose" 1975 m. spalio mėn. 7, 9, 10 dienomis, mini mano pavardę ir pristato mane "Kario" skaitytojams, kaip vieną iš protestuojančių prieš Vasario 16-tos minėjimą, nurody-

damas net šaulių statuto 20-tą puslapį 90-tą poskyrį. Šis P. Polgrimo viešas mano adresu pareiškimas neatitinka tikrovei, tad labai prašau mano atsakymą-paaiškinimą patalpinti artimiausiam "Kario" numeryje už kurį iš kalno dėkoju.

Su šauliška pagarba

A. Šetikas

Niagaros Pusiasalio "Povilo Lukšio" šaulių kp. pirm.

Į tą patį P. Polgrimo atsakymą gautas ilgesnis J. Šarapnicko patikslinimas.

Kadangi P. Polgrimo atsakymas J. Šarapnickui buvo "Naujienų" atmestas, KARIO red. leido pasisakyti ir antrai pusei. Tolesni abiejų pusių ginčai yra asmeniško pobūdžio ir nėra tiek aktualūs, kad būtų reikalinga juos skelbti KARYJE.

Red.

KARIO Redaktoriui

p. Zigmui Raulinaičiui.

Gerbiamas p. Redaktoriau,

Gavus prenumeruojamą kovo mėnesio KARIO Nr. 3 ir perskaičius V. Mieželio straipsnį 114 puslapy, turiu konstatuoti, kad jame yra patalpinta klaidinga žinia, neatitinkanti tikrybei, galinti eventualiai tyrėti man asmeniškai, ypač mano šeimai Lietuvoje, skaudžių pasekmių.

Aš, Marija Noreikienė, gyvenanti Čikagoj, dabartinė savininkė įstaigos "Siuntiniai į Lietuvą", niekad nesu pažinojusi, nei susitikusi su šiame straipsnyje paminėtu asmeniu a. a. kpt. Jonu Noreika.

Mano vyras yra Alfonsas Noreika, su kuriuo visą laiką ir dabar gyvenu Čikagoje. Tuo pačiu, paminėta Jūsų straipsnyje solistė p. Kučėnienė nėra mano duklė.

Prašau gerbiama Redaktorių, sekančiam KARIO numery, atitaisyti šią klaidingą ir labai neapdairiai paskelbtą informaciją.

Su pagarba

M. Noreikienė

P.S. Atitaisyti tamstų klaidą esu priversta patalpinti žinutę "Drauge".

M. N.

AUKOJO KARIUI

Vasaris, 1977

\$600.70:

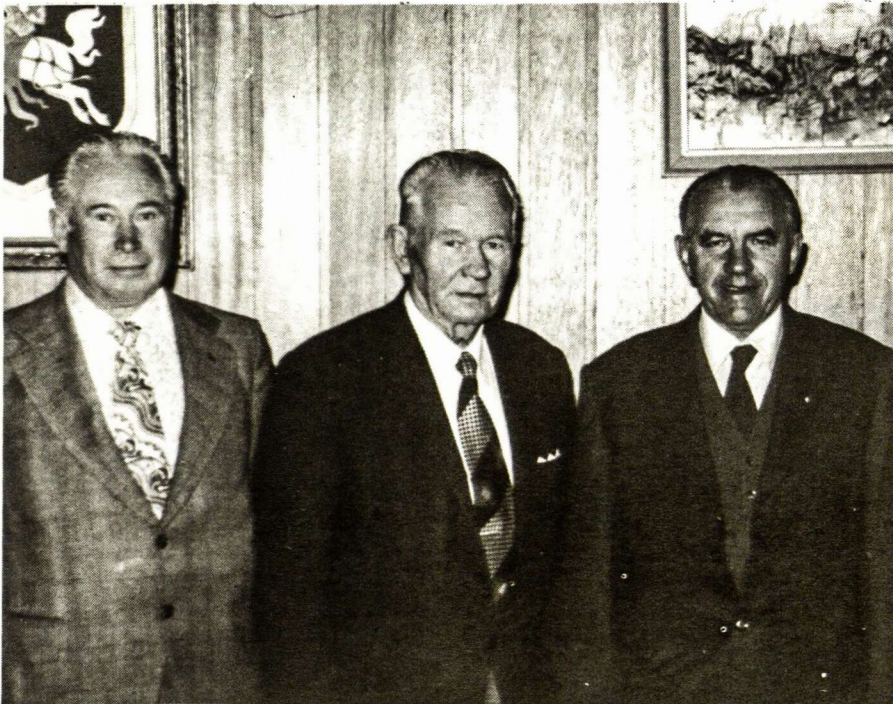
A.A. gen. M. Reklaičio testamentinis palikimas

\$10.00: Kulbokas V., Cicero, IL
Plenys K., Chicago, IL
Polgrimas P., St. Catharines, Canada
Pragulbickas J., kun., Elizabeth, NJ**\$7.00:**

Požėla Vyt., Omaha, NB

\$5.00: Abraitis J., Chicago, IL
Bačasuskas K., Woodhaven, NY
Brinas A., Chicago, ILBunkauskas Izabella, Chicago, IL
Čeliauskas K., Hamilton, Canada
Chiras V.V., Veneta, OR
Dimas, A., Middle Village, NY
Dudėnas K., Chicago, IL
Girevičius J., St. Catharines, Canada
Gudis L., Chicago, IL
Jasinskas J., Seminole, FL
Juozaitis S., Cicero, IL
Kažemėkaitis V., Racine, WI
Opanavičius L., St. Paul, Canada
Petrauskas I., Montreal, Canada
Puskunigis K., Chicago, IL
Radvenis G.W., Los Angeles, CA
Reikalas N., Kenosha, WI
Rutkauskas V., Chicago, IL
Sakalas J., Omaha, NB
Sederavičius Augusta, Omaha, NB
Simanauskas P., Hartford, CT
Špakauskas K., Dearborn Hts., MI
Šukienė, Detroit, MIUšelis A., Chica
Vieraitis K., Chi
Virbickas L., St. Petersburg Beach, FL**\$3.00:**Baniulis St., Cicero, IL
Galeckas M., Chicago, IL
Rimas Z., Ridgewood, NY
Smailys J., Omaha, NB**\$2.00:**Juškaitis K., Chicago, IL
Keiba V., Rochester, NY
Klimas A., Gr. Rapids, MI
Tervydis V., Collinsville, IL**\$1.00:**

Janušas P., Chicago, IL

Aukojusiems KARYS nuoširdžiai dėkoja!

Sydnejaus "Dariaus ir Girėno" šaulių kuopos valdyba. Iš k.: kult. reik. vadovas V. Kondreckas, pirm. S. Pačėsa ir išd. V. Šneideris (Ši nuotrauka buvo įdėta 1976 m. KARIO 9 Nr. su klaidingu ir nepilnu užrašu. Red.)

Įvairių autorių straipsniai skelbiami KARYJE nevisada reiškia redakcijos ar leidėjų nuomonę • KARYS išleidžiamas kiekvieno mėnesio pradžioje. Jam skiriami straipsniai turi pasiekti redakciją nemažiau dvi savaites prieš išleidimą. Rankraščiai redakcijoje nesaugomi • Keisdami adresą nedelsdami praneškite KARIUI, pažymėdami naują ir senąjį adresą • Čekius, arba "Money Order" adresuoti tik "KARYS" vardu, — ne "Warrior" ar kt.